10670

Theodora

Sardou

7

Theodora

Victorià Sardou

Theodora

Drama en set actes

Traducció catalana de
SALVADOR VILAREGUT

Ningú podrà representar, ni reimprimir aquesta obra sense permís del seu propietari D. RamonFranqueza y Comas.

Els comissionats y representants de la «Sociedad de Autores Españoles» son els encarregats de cobrar els drets de propietat.

Està fet el dipòsit que marca la lley.

BARTOMEU BAXARIAS
Impressor : : Alt de Sant
Pere, 17 - BARCELONA
1912

PERSONATGES	ACTORS
THEODORA, La Emperatriu.. . .	Sra. Xirgu
TAMYRRIS, La vella Egipcia. . .	» Faura
ANTONINA, La Super-Intendenta del Palau.	Srta. Santolaria (P.)
MACEDONIA, Serventa de la Emperatriu.	Srta. Guitart
IFIS, Cortesana..	» Coy
CAL-LIRROÉ, idem.	» Soto
DÁFNE, idem.	» Balestroni
PARTÉNIS, idem..	» Ferrandiz
IUSTINIÁ, L'Emperador.	Sr. Gimenez
ANDRÉAS, Jove grech.	» Guitart
BELISARI, General del Imperi. . .	» Vilallonga
MARCÉL-LUS, Centurió de la guardia del Palau.	» Ortin
CARIBERT, Príncep de la Gàlia.. .	» Santolaria
EUFRATAS, Eunúch Major de la Cambra de la Emperatriu. . .	» Aymerich
TRIBONIÁ, Qüestor general del Imperi..	» Pascual
EUDEMÓ, Prefecte de Bisancí. . .	» Viñas
NICÉFOR, Jove Patrici.	» Vives
STYRÁX, Ric marxant de Macedonia.	» Daroqui
FABER, Armer.	» Furquet
TIMOCLÉS, Amic d'Andréas.. . .	Sr. Capdevila (J.)
AGATÓ, Agent de cambi.. . . .	» Capdevila (F.)
CALCAS, Auriga de la facció blava.	Sr. Galicia
PRISCUS, Secretari del Emperador.	» Amorós
CONSTANTIOLUS, Policía Major del Imperi..	» Sirvent
YMRÚ, Jove domador, fill de Ta-	

myrris. . . . . » Gibert
MUNDUS, Governador de la Il·liria. » Ferrandiz
ORYTHÉS, Embaixador del Rey de
Persia. . . . . Sr. Capdevila (F.)
MIQUEL, Servent d'Andréas. . . Sr. Amorós
LICOSTRAT, Director de las aclama-
cións imperials. . . . . Sr. Capdevila (J.)
ALEXIS, Servent de l'Styràx. . . Sr. Comerma
L'OSTIARI MAJOR, Gran Mestre de
Ceremonias del Palau. . . . » Riera

COMPARSAS

El vell Pàulus, Arxipestre d'Alexandría
Petros Barsyamès, gran Mestre del Tresor Imperial
Hypàtius, Emperador electe dels amotinats
Górgias, Butxí major
Un missatger
Dos domadors
Tres joves Patricis
Dignataris
Patricis
Rics marxants
Eunúcs
Escolars de la Guardia
Dos esclaus de Andréas
Tres ajudants negres del Butxí
Els «Candidatus» de la Guardia Imperial
» «Catafràctas» de Belisari
» Turiferaris del Autòcrata
» «Cúrsors», Guardians del Hipòdrom
» «Hèrules» d'en Múndus
» Esclaus del Emperador
» Guardias cubicularis
» Servents de l'Autòcrata
Patricias
Esclavas negras
Serventas
Las Canèforas

CHORS

Rel-ligiós. (Dònas y noys).	Quadro	1.er
Cansó dels "Verts." (Homes y solo).	»	3.er
Funerari. (Homes y noys).	»	5.èr
Himnes imperials. (Homes, dònas y noys)..	»	6.è

L'acció té lloc a Bisanci. Any 532.

Dreta y esquerra: la del actor.

La traducció catalana d'aquesta obra và esser estrenada en el Teatre Principal de Barcelona, la nit del 6 d'Abril de 1912.

ACTE PRIMER

Una gran sala del palau. Quatre grossas pilastras de marbre sostenen las voltas. La del mitj, en forma de cúpula, es tota de mosaic, sobre fons d'or. Al fons, tres arcadas que dónan als jardíns. Rics cortinatges de Babilonia, en tapissería de seda, amb grans figuras y flors brodades, tancan, quan convé, las tres oberturas. Quan son obertas, s'oviran els jardíns del palau, las fonts, els jocs d'aygua, y per demunt dels arbres, els teulats dels palaus y de las iglesias, dominats per la cúpula de Santa Sofía, cimejada de la creu grega. A la dreta, primer terme' porta incrustada d'éban, de marfil y d'argent, que dóna a las habitacións de la Emperatriu.

Igual porta a la esquerra y en primer terme, que dóna a las habitacións del Emperador. En la paret de la dreta, esviaixada, una gran estàtua de la Verge, dintre de un gran àbsis. A la vora, un gran llit de repòs, guarnit de sedas, de pells y de rics coixíns. Es sostingut per quatre paóns d'or esmaltat, quinas cuas estàn adornades de pedres preciosas de colors. Escambells al entorn, coixíns als peus. A la capsalera del llit, un gong. Es a mitja tarda.

Al alsarse'l teló, se sent, dintre, l'orga y vèus que cantan els himnes rel-ligiosos, que segueixen:

678180

I

Oh! rosa gemada
y emporprada,
que en els jardíns del cel,
sou la més flairosa
y la més hermosa...
dàuli la mel!...

II

Oh!... estela diurna,
cèlica espurna;
que en la divina blavor,
sou la més brillant
y la més radiant
dáuli la claror!...

III

Oh!... reina dels àngels
y dels arcàngels;
que en el paradís
sou flor de puresa,
y arca de sabiesa
dàuli'l vostre encís!...

ESCENA PRIMERA

CARIBERT, EUFRATAS, BELISARI, MUNDUS, PAÚLUS, ORYTÉS. *Després* PETROS, BARSYAMÉS, NICÉFOR, MARCEL-LUS, *els patricis, els dignataris, els richs marxants, ja en escena, o arrivant, tot saludantse, cerimoniosament al estil oriental, durant tot lo que segueix. Els escolars de la guardia y els eunucs, agrupats al fons.*

Eufratas. (*Amb una vareta d'or a la má, encarantse amb Caribert, qui entra pel fons).* A poc a poc, jove foraster! Ahónt vas?...

Caribert. (*Deturantse*). No es aquí ahónt la Emperatriu hi sol donar l'audiencia?

Eufratas. Ja tens la entrada?

Caribert. Vetaquí la fitxa que m'ha donat el gran mestre de cerimonies del Palau.

(Mostrant una fitxa de marfil).

Eufratas. (*Prenentla*). Molt bé!... Divinament!... Però are Sa Santedat Imperial es a les seves devocions, en la capella del Senyor. (*La senyala*). De quín país ets, tu?

Caribert. De la Galia.

(Avansant fins al prosceni).

Eufratas. Y de quína ciutat?

Caribert. De Lutecia.

Eufratas. Ah!... La ciutat dels Parisencs, en la que l'Emperador Julià hi va fer tan llarga estada?

Caribert. La meteixa.

Eufratas. Y què hi vens a fer a Constantinopla?

Caribert. Porto una missió pel gloriós Emperador. Peró, primer, he volgut saludar a l'Emperatriu.

Eufratas. Molt ben pensat, jove!... Peró, si vols presentarte a n'ella, no deuràs pas ferho amb les mans buides?...

Caribert. Es clar que no. Les dònes de la Galia son famoses per la bellesa de les seves cabelleres, y com que'l color ros està ara tan de moda entre vosaltres, porto per la Emperatriu, amb alguns objectes preciosos de la meva terra, tot un carregament de trenes finíssimes de tots els matisos y de tots els tons, desde'l ros de palla fins al roig de aràm.

Eufratas. Ja es present per agradarli, perque la nostra divina Augusta se'n preocupa moltíssim de tots aquests artificis de tocador!...

Caribert. Dels que se'n podría passar fàcilment, sent tan bella com diuhen.

Enfratas. Oh!... Es clar!

Caribert. També's diu d'ella, a la Galia, que la grandesa de que ara gaudeix se deu tota a la seva bellesa de dòna!... Y que'l seu bressol no la destinava pas a la porpra imperial.

Eufratas. En efecte...

Caribert. Perque si es, com diuhen, filla de un pobre guardià d'óssos del Hipòdrom!...

Eufratas. ...que's deya Accacius... Aixís es... Exactament... exactament...

Caribert. Y si en realitat, desde petita, prenía part en els jocs del circ?...

Eufratas. Desde la edat de catorze anys!... Perque has de saber, oh, jove!... que'l que ara parla amb tu ha vist, amb aquest ulls, a la divina Theodora dreta a dalt d'un cavall fent jocs malabars amb taronjes!... Peró això son coses d'altres temps, de les que val més no parlarne.

Caribert. Es que ha de sorpendre a tothom el fet de que'l vostre gran Emperador s'hagi casat amb una acròbata!... Y si un s'hagués d'escoltar les males llengues!...

Eufratas. Prou, jove!... No passèm d'aquí. Si t'hagués de seguir escoltant, no'm semblaría pas molt bona la teva de llengua!... Prou! Y ara un altre concell: aquest es relatiu a la etiqueta. Les fòrmules oficials de respecte son: per l'Emperatriu: «Grandesa» o bé «Augusta». Per l'Emperador: «Senyor» o bé «Autòcrata». Y per mí...

(Amb fatuitat).

Caribert. Ara t'ho anava a demanar...

Eufratas. La fòrmula atribuhida al meu... càrrec es: «Honorable».

Caribert. Y quín es el teu càrrec?

Eufratas. Oh!... Guardià major de la cambra de la Emperatriu!

Caribert. Ah! Sí?...

(Amb ironía).

Eufratas. (*Resignat*). Sí...

Caribert. Te felicito!

(Amb sorna).

Eufratas. Imprudent!

(Amb ᵔeste afeminat).

(Tornen a sentirse, dintre, l'orga y els cants religiosos).

Eufratas. (*Anant cap al fons pera saludar als patricis, que van entrant*). Sigas ben ditxós, Excelentíssim! (*A un altre*). Oh! Respectable!... Sigas ben ditxós!...

Caribert. (*En veu baixa a Eufratas, que torna prop d'ell*). Tots son Patricis aquests, veritat?...

Eufratas. Tots!... Y com tu, també esperen audiencia.

Caribert. Quí es aquell que porta tantes pells?

Eufratas. El molt gloriós Mundus, net de Atila. Ha rebut el baptisme y acaba d'ésser distingit amb el govern de la Il-lyria. Aquell de més enllà, aquell sàtrapa tan ricament vestit, es el Claríssim Orythés, embaixador del rey persa Cosróes. Y aquell vellet amb barba blanca es Sa Eminencia Paúlus, arxipestre d'Alexandría, avuy deposat de la seva dignitat elevadíssima.

(Entren Petros y Nicèfor).

Caribert. Vèten aquí un devant del qui tots els genolls se flecten y totes les esquenas se dobleguen!...

(Petros atravessa la escena y se'n va per la porta que mena a les habitacions del Emperador, qu'es la de la esquerra).

Eufratas. Per molt acatament que se l'hi fassi, may se n'hi farà prou. (*Al passar Petros fa com els altres, se doblega y s'agenolla*). Es Sa Integritat Petros Barsiamés, gran mestre del Tresor, qui's dirigeix a les habitacions del Emperador!... Aquest sí que té tota la confiansa imperial! Gran prestigi!...

El que va amb ell, es el seu fill Nicéfor, un dels joves patricis que està, are, més de modal...

(Are es quan Petros s'en va. Nicéfor, queda al fons).

Caribert. Y aquell altre... aquell homenàs tan ben plantat?... Aquell que s'està, tot sol, allà... y al qui ningú diu rès?...

Eufratas. *(Amb menys preu).* Oh!... Aquell d'allà es... Belisari...

Caribert. El gran capdill?...

(Amb admiració).

Eufratas. Sí!... el gran capdill... però, ja de temps, caigut en desgracia.

Caribert. Ell?... Oh!... Vols dir?...

Eufratas. Complerta!

(Paran las orgas y'ls cants).

Caribert. Tant me diràs, que...

Eufratas. Y, veus... serà a la seva muller, sempre afavorida per la nostra Santa Augusta, a qui, tu, hauràs d'entregar las cabelleras de las dònas del teu país. Com que es la super-intendenta del palau.

Caribert. Y s'anomena?...

Eufratas. Antonina.

Caribert. Ah!... si! També n'he sentit a parlar, molt, d'ella. Una antigua companyona de la emperatriu, a l'Hipòdrom, veritat?... La filla d'un auriga...

Eufratas. Y d'una bruixa...

Caribert. Qui, en altres temps, fins havía sortit de comparsa en las pantomimas.

Eufratas. Y, avuy, Patricia, amb cenyidor y tot!...

Caribert. Cenyidor, que, més d'una vegada, se deslliga!...

Eufratas. Parisenc!... Vés amb compte amb lo que dius!

Caribert. (*Rient*). Però, si tot lo que conten es veritat?...

Eufratas. Tot, no! Lo que hi hà, es que has d'anar amb compte, fill meu!... Mira que a Bisanci hi han espias per tot arrèu, y allà, potser, ahont tu sospitaràs menys...

Caribert. Grans mercès, pel concell.

Eufratas. Recòrdam el teu nom, t'ho prego!...

Caribert. Caribert!...

(S'en va, cap al fons, dreta, sense sortir de escena).

Eufratas. (*Tot sol, al prosceni*). Molt bé!... (*Treu unas plaquetas de marfil y escriu*). «No s'ha de perdrer de vista a n'en Caribert. Es molt mal pensat!...

ESCENA II

Els mateixos y ANTONINA, *qui, sortint de la porta de la dreta, se dirigeix a* EUFRATAS

Antonina. Eufratas!

Eufratas. Patricia?...

Antonina. L'Augusta es, encare, davant de las Santas Imatges?...

Eufratas. (*Desprès d'una profonda reverencia*). Encare, oh!... Patricia!... Però'ls oficis capvesprals ja s'estàn acabant.

(Antonina s'entorna cap al fons, sense sorti, d'escena. Tothom la saluda, donantse, ellar una exagerada importancia).

Caribert. (*Vé al prosceni, y diu, a mitja veu, a l'Eufratas, vivament*). Qui es aquesta bella personeta?

Eufratas. La super-intendenta.

Caribert. Antonina?...

Eufratas. La muller de Belisari...

Caribert. Ah!... ah!... Preséntemi, depressa!... T'ho prego!... Fesme aquesta gracia!

Eufratas (*A la Antonina, amb gran cerimonia*). Sofreix, oh!... Patricia!... que aquest jove bàrbar, vingut de la Gàlia, se prosterni als teus peus!...

Antonina. Qui es?...

Eufratas. Un parisenc, arrivat de Lutecia, amb l'intent d'oferir a la Divina Emperatriu cert tribut de cabelleras d'una rossór incomparable!...

Antonina. Ah!...

Caribert. (*Després d'haverse agenollat als peus d'Antonina*). No dupto pas, oh!... excelsa!... que entre las trenas que jo porto, s'en trovarà alguna digne de la sola bellesa que pot afrontar la proximitat de la Vènus Imperial!...

Antonina. (*Passant al mitj dels dos homes*). Y jo l'aceptaré, amb veritable joya!... (*A part a Eufratas*). La Emperatriu ha concedit ja a n'aquest jove, els honors de la seva presencia?...

Eufratas. No encare, Patricia!

Antonina. Millor!... Aixís gaudiré del plasher de presentarlo, jo mateixa, al besamans!

Caribert. Y l'agrahiment que jo sentiré per tu, oh!... divina! durarà tan com la meva vida!...

Eufratas. (*Apart*). Oh!... perfecte!... perfec-

te!... Aquest jove comensa bé!... Aquest jove anirà lluny!...

Antonina. (*Apart a Eufratas*). Es agradable aquest jove de Lutecia.

Eufratas. (*Apart a Antonina*). Veritat que si, Patricia? T'has fixat en els seus ulls? quin foc en la seva mirada!... Y las camas?... Contempla quina fortalesa muscular!... Es tot un home!...

Antonina. (*Després d'haver examinat a Caribert*). Que si ho es?... Ja ho crech que ho es!.. Eufratas, ja poden dir lo que vulguin, però aquestos bàrbars tenen un aire de bona salut y de fortalesa, que'ls nostres Romans no han tingut may.

(S'en va, cap al fons, mirantse a n'en Caribert de rehull, sense moures de escena).

Eufratas. (*Vivament, a Caribert*). Perfectament, jove afortunat!... Perfectament!... Això es una meravella!... Vetaquí, en un tancar y obrir d'ulls, caigut en gracia de la Super-intendenta!

Caribert. Vols dir?...

Eufratas. Quan jo t'ho dic!... Y amb la meva pràctica!... Mira que'l cor de la Patricia Antonina no té secrets per mi! Are, de tu depèn, oh!... jove sortós, el cullir en aquell front bellíssim, tantas brancas de murtra, com fulles de llorer adornan el cap de Belisari.

Caribert. (*Amb fatuitat*). Per mi si que... N'hi culliré tantas com ella vulgui!...

(Se'n va, cap a la dreta, sense moures de escena).

Eufratas. Aquest jove ho entén! Aquest jove sap de viurer!... Anirà lluny aquest jove!

(Torna a treurer las plaquetas de marfil, esborra lo que havía apuntat y torna a escriure). Però... y are?... Ahont tenía el cap, jo!... Mirèu que escriure: «No s'ha de perdre de vista a n'en Caribert!...» Cah!... Lo que s'hi hà de posar, es això: «En Caribert, anirà molt lluny!... No s'ha de vigilar!... Té un gran pervindre!...» Y procurarèm estarhi bé, per què no fóra extrany, que, dintre de poc temps, tingués gran influencia!...

(Guarda les plaquetes. Sonen altra vegada les orgues y els cants relligiosos. La porta de la capella s'obra. Moviment en el fons. Antonina va a colocarse entre'l llit de repós y l'àbsis. Tots els cortisans s'arrengleren, adosantse cap a la esquerra.

Theodora surt de la capella, seguida y voltada de ses dames, esclaves, eunucs y serventes. Tothom s'agenolla al seu pas, abaixant el front fins a tocar a terra. Ella avansa lentament, magestuosament, cap al prosceni dreta, al sò de les orgues y dels cants relligiosos Dú un llibre de devocions e la mà. S'ajéu en el llit de repós. Les dames la volten, mentres les serventes encenen parfums. Antonina resta dreta, aprop d'ella. Totes les altres dònes (n'hi han dugues de negres) s'agrupen al voltant del llit. Desde'l moment en que Theodpra s'ha ajegut al llit, paren les orgues y els cants).

ESCENA III

Els mateixos y THEODORA

Theodora. *(A Eufratas, qui s'ha prosternat a sos peus)*. L'audiencia!

(Eufratas s'alsa y va a inclinarse devant del sàtrapa Ortyhés, qui avansa fins a la Empera-

triu, posant un genoll demunt d'un coixí que hi haurà a la dreta del llit).

Theodora. *(Tot mirantse en el mirallet d'argent polit que li dona Antonina)*. Ah!... ets tu, Orythés?

Orythés. Abans de deixar Constantinopla, vinc a saludar al Sol que l'hi dona la claror y la vida!...

Theodora. *(Fentli signe de que s'alsi)*. Te'n vas, oh! sàtrapa?

Orythés. Aquesta nit meteixa, Augusta. Y'l teu humil servent te prega que aceptis, com adéu, aquests joyells de la seva terra, que jo bé sé que son indignes de tu.

(Fa signe a dos esclaus perses, que avansan portant una capsa de fustes flairoses, ricament cisellada, y la deixan aprop del llit, demunt dels coixins, retirantse després. Aleshores, les dues esclaves negres de Theodora alsen la tapa de la capsa).

Theodora. *(Ficant la mà en la capsa, ne treu rics joyells, que apenes se mira, y'ls dona a Antonina, que'ls entrega a les altres dònes)*. Sian benvingut, oh! Claríssim, y serveixin de testimoni de la pau que, desde fa un un any, regna entre'l monarca del mon y el rey dels reys!... Peró, are, a cambi dels teus joyells, vull donarte un concell... Sé qu'he sigut motiu de befa, per part del teu rey... *(Moviment de protesta per part d'Orythés)*. Calla!... Sembla que s'extranya de que Justinià no fassi rès sense aconcellarse, abans, de mí! Y per això, diràs al rey dels perses, de part meva, que reunexi a totes les seves dònes...—*(A Antonina, amb tò de burla)*. Crec que'n té tres mil, el pobre!...— Y que les hi consulti si es convenient, per

ell, la guerra que'ns preparal... (*Fa signe a les dues negres, les quals tapan la capsa y se la emporten*). Es en và'l protestar! Y si entre les tres mil n'hi ha una que'l disuadeixi de empèndrer aquesta folla aventura... que rebutji a totes les altres y 's quedi amb aquesta, que serà la bona, perque l'hi evitarà moltes penes!... Adéu, sàtrapa!... Y'ls meus saludos al teu rey!

(Orythés se prosterna y se retira per la esquerra. Belisari, desde'l fons, fa signe a Eufratas, tímidament, com recordantli qu'es allà present).

Eufratas. (*A la Emperatriu, sense convicció*). El patrici Belisari solicita...

Theodora. (*Durament*). Que s'esperi! (*A Mundus, a qui ella fa signe de que s'acosti*). Síes ditxós, oh! Mundus!...

Mundus. (*Agenollantse*). Oh!... senyora!

Theodora. Ja ets governador de la Il·lyria!...

Mundus. Mercès t'en síen donades, oh! santa Resplandor!... Per això el teu esclau vé a posar als teus peus tot el seu agrahiment!...

Theodora. (*Donantli la má a besar*). Vés!... Síes ben fidel y no'ns oblidarèm pas de tu!

(Mundus s'alsa, saluda y se'n va).

Theodora. Ja n'hi ha ben bé prou y massa per avuy!... Eufratas, apart del patrici Belisari, no rebré a ningú més...

(Movimenr de Caribert, que s'està esperant a la esquerra).

Antonina. (*Vivament*). Permètem que't soliciti, oh! Senyora... una sola mirada per un jove extranger.

Theodora. Ahónt t'es?...

Antonina. (*Fent signe a Caribert de que s' acosti*). Als teus peus, si tu't dignes permétreli.

(Durant tot aquest temps els cortisans se'n van, amb gran decepció, pel fons. Les dames se retiren també, a un signe de Antonina. Caribert s'agenolla als peus del llit).

Theodora. Què vol?...

Antonina. Vol suplicarte que aceptis alguns presents del seu país, en homenatje de bona amistat.

Theodora. Y quín es el seu país?

(Antonina fa signe a Caribert de que respongui).

Caribert. Lutecia, Augusta.

Theodora. Aquella ciutat de Julià, tota voltada de canyars?

Caribert. Si, Augusta.

Theodora. (*Graciosament*). Els Francs seràn sempre benvinguts a la nostra Cort. Assèute.

(Caribert s'assèu en un escambell, que ha colocat, degudament, l'Eufratas).

Theodora. Quín es el teu rey, are?

Caribert. (*Assegut*). Childebert, fill de Clovis. Es ell qui t'envía aquests presents per mans del teu humil esclau, el seu nevot.

Theodora. Ah!... Tu ets de sanc reyal... Y la piadosa Clotilde es, encare, d'aquest mon?

Caribert. Si, Augusta.

Theodora. Y la jova reina, còm l'anomeneu?

Caribert. Ultrogota.

Theodora. (*Rihent, a Antonina*). Quín nom més extrany!... *(A Caribert*). Y... es hermosa, aquesta reina?

Caribert. M'ho semblava d'hermosa, Augusta!... peró era quan encare jo no havía contemplat, en tu, a la Bellesa en persona!...

Eufratas. (*A mitja veu*). Deliciós!...

Theodora. (*A Antonina, somrient*). Lo que es per sortir d'entre boscos y canyars, no es pas gens selvatge aquest jove de la Gàlia!...

Antonina. *(Vivament).* Veritat que no?...

Theodora, *(Mirant, maliciosament, a Antonina, y, dirigintse després, a Caribert).* Y tu, com te dius, tu?...

Caribert. Caribert.

Theodora. Doncs, bé, Caribert, faràs entrega dels teus presents a la Patricia Antonina, que'ls reberà, gustosa, en nom meu.

Caribert. Benehida sia, la gracia que tu are 'm concedeixes!

Theodora. *(Cridant).* Nicéfor!

Nicéfor. *(Avansant y saludant).* Senyora!

Theodora. Confío el nostre hoste a la teva solicitut. *(Caribert s'alsa).* Portal, de part meva, a les habitacións del Emperador. Fesli veurer la ciutat, y guiel pel Palau, ahont s'hostatjarà, desd'are!

Nicéfor. Si, Augusta.

(S'en va cap al fons, ahont s'atura).

Caribert. (*A Theodóra*). Que Déu elevi la teva prosperitat, fins a la alsaria del meu agrahiment, oh!... excelsa!

(Theodora, allarga la mà a Caribert. Aquest

la besa. Eufratas se precipita al devant de Caribert, qui's disposa a sortir pel fons).

Eufratas. Oh!... Claríssim!... Y que'n soc de ditxós... y que orgullós estic de poguerme considerar a Constantinopla, com el més antic y'l millor dels teus amics!...

(S'inclina profondament, mentres Caribert s'en va amb Nicéfor, pel fons. Eufratas, s'en va també. Se tancan las cortinas del fons).

ESCENA IV

THEODORA *y* ANTOÑINA

Theodora. Ja estèm solas. Asseu-te, y parlèm. *(Antonina s'asseu a la vora del llit, però darrera)*. El teu marit es allà, y vaig a parlarhi. L'Emperador creu, com jo, que la llissó ja es excesiva!... y que Belisari's mereix el perdó.

Antonina. Ja sabs, Augusta, que ningú ha solicitat la seva gracia, amb més empenyo que jo. Però, per amistat a la teva fidel serventa, tu vas exigir que, avans, ell, m'havía de perdonar... Y fà tres mesos que no m'ha dirigit ni una sola mirada...

Theodora. Y's comprèn... ja que, entre tu y jo, te vas comprometrer una mica massa amb aquell Theodor. Però, tranquiliset, no'm desdic pas de lo que't vaig prometrer. La vostra reconciliació, primer, la seva gracia, després. Y si, desgraciadament per ell, s'obstina...

Antonina. Oh!... no farà rès, Divina: estic segura de que'l trovaràs tendre y vincladis com un anyell.

Theodora. Després d'haverte sorprès en els brassos d'un altre!... Oh!...

Antonina. Això no hi vol dir rès!... Si'ls seus ulls tenen, ja, seixanta anys pera veurem culpable... el seu cor no'n té més que vint... els necessaris pera creurem ignoscenta!...

Theodora. Però, això ja es més que amor... y jo no puch admetrer tanta feblesa per la seva part, sense algún sortilegi, per part teva!

Antonina. Alguna cosa d'això hi hà...

Theodora. ...Arts de bruixería?...

Antonina. T'en recordes d'aquella egipcia vella, que hi havía amb nosaltres dues, a Alexandría, al circ de l'Agathias?...

Theodora. Tamyrris?...

Antonina. La mateixa! Tamyrris, la qui savía veurer el pervindre en els forats d'un garbell, y, sobre tot, en las arrugas de las mans.

Theodora. Ella va ser la qui'm va predir que jo alcançaría la més alta fortuna!...

Antonina. Ja veus, doncs, que no's va pas errar!... Tornant a lo que't deya: quan venía la nit, Tamyrris s'en anava a cullir pels camps las herbas màgicas... y després, amb ingredients, quina virtut, tan sols ella coneixía, ne feia ongüents, bàlsams, pomadas, el carmí amb que colorejèm las nostras galtas, y fins begudas contra els accidents y las malaltías. També'n tenía per guanyar al joc dels dàus, pera ferte coneixer algún amant ric y generós. Però, sobre tot, savía compondre un filtre d'una virtut sobirana pera despertar l'amor en el cor més indiferent, pera reanimarlo quan s'esmortuía, y,

forsant una mica la dòsis per empènyel fins al frenesí!...

Theodora. Y es amb aquest filtre, que?...

Antonina. N'hi vaig sostreure una ampolleta, ho haig de confesar, perquè jo, aleshores, no era prou rica per comprarmel. Y es aquest filtre, donat a Belisari, el que, desde la nostra primera entrevista, va fer que sigués, primer el meu amant, després el meu marit, y després, per fi, el meu esclau!... (*Pausa*). Però, amb el temps, la virtut del filtre's va enfeblint, fins que acaba per apagarse. La prova'n tens en la nostra discordia, y per això jo feya cercar per tot arrèu a Tamyrris...

Theodora. Y l'has tornada a veurer?...

Antonina. Sí.

Theodora. Ahont?...

Antonina. Aquí mateix a Bisanci.

Theodora. A Bisanci?...

Antonina. Si, a l'Hipòdrom; va amb una companyía de domadors, que, fà tres díes, ha arribat de Ràvena, amb una colecció de feras, per la inauguració dels jocs.

Theodora. Y vas anarhi, tu, mateixa?

Antonina Si, perquè aquestas cosas no's poden confiar a ningú.

Theodora. Y t'ha conegut?...

Antonina. No. La Egipcia no podia recordarsen de mí. Era massa poca cosa, jo, a les hores al circ. A tú, Augusta, si que estic segura de que 't coneixería, deseguida. Tu eras una gran artista, la estrella del circ, y tota Alexandría t'aclamava, baix el nóm que portavas aleshores....

Theodora. Ah!... Sí... Zoé!... Y aquest filtre... (el *d'are*...) ja l'has fet servir?...

Antonina. Aquesta nit mateixa. Amb l'excusa de la febre, que, desde que và caure en desgracia, consúm a Belisari. un esclau, qui m'es afecte, ha pogut abocar en la beguda qu'ell pren pera adormirse, algunas gotas del filtre de Tamyrris...

Theodora. Y esperas, que?...

Antonina. No espero res, Augusta! Estic certa de que 'l trovarás enamorat, més que may, de mi y reclamant la cadena dels méus brassos!

Theodora. (*Colpejant el gong*) Ya friso per comprovar-ho! *(a Eufratas qui entra pel fons.)* Fes entrar a Belisari. *(A Antonina.)* Tu, retirat allà, escolta, y aixís que 't cridi, vina.

Antonina. Si, oh!... Senyora!

(S'en và per la dreta.)

ESCENA V

THEODORA, BELISARI

(Eufratas, introdueix a Belisari, y se retira: Belisari, se queda dret al fons, timidament.)

Theodora. Avansa, Patrici. (*Belisari và fins al llit, se posterna, el genoll a terra y espera. Ella 'l mira silenciosament, en un principi, però, desprès, amb fredor.*) Que has de dirme?

Belisari. *(Sempre a sos peus.)* Remerciarte primer, oh!... sobirana!... de la gracia

que otorgas al téu servent, admetent-lo a la teva presencia!...

Theodora. Assèu-te y parla.

Belisari. (*S'alsa y s'asseu en l'escambell.*) Fa ja dos llarguíssims mesos, tu ja ho sabs que m'estic allà, dia per dia, a la teva porta pidolant l'almoyna d' una paraula, d' una mirada!... Y cada día, 'm diuhen lo mateix: «Vest en!...» Y m'en vaig, m'allunyo, avergonyit per las miradas mofetas dels cortisans y dels servents!... L'Emperador, ha volgut que jo fos com un extranger, en aquesta ciutat que patís desterrament, dintre de la meva mateixa patria!... Y, això, s' ha fet amb mi!... Amb mi, quina sola presencia, provocaba per tot arrèu aquest murmuri d,admiració y de joya!... «Es Belisari!...» Jo, a qui, las mares presentavan als séus fillets, tot cridant me: «Besa al fill méu, oh! salvador de la patria, perque puga ser un dia tan coratjós com ets tú!...» Y are, res!... Els amics, m'evitan; els més agosats, me giran la cara. Els parents, me tancan las sevas portas; y més d'un ciutadà recull, al passar jo pel seu costat, las franjas del séu mantell, per por de contaminarse, si jo'l tocava!...

Theodora. Ja ho sé tot això. Y si no has vingut més que per queixart en?...

Belisari. No, Augusta!... Se m'ha despullat de tots els méus titols; se m'han confiscat tots els méus bens. Visc tot sol en el méu palau desert. Però, això, tant se val, no'm fa rés, sia!... Are, lo que a mi 'm mata, es el trovar a un dels méus soldats, qui, fidel a l'ordre imperial, passa sense saludarme. En nom del Déu piadós, jo t'ho demano!... Humilia, rebaixa, colpeja en mi al Patrici

orgullós, que tanta gelosía ha provocat, però al soldat que ha complert, sempre, amb el séu dever, no!... Això may!... Deshonorar al soldat, may!... Donam ocasió de ferme matar a l'Africa, a Italia, allà hont tu vulgis! No 'm veurás may més, t'ho juro!... Si l'Emperador vol la meva mort la tindrà! Axís, al menys, cauré, honorablement, cenyit de totas las mevas armas en comptes d'anarme consumint lentament, com un roure esbocinat pel llamp, que 'l vent converteix en pols!...

Theodora. Y com vols que 's confiesin las llegions de l'Asia, a l'home que pretenia excluirme del poder?...

Belisari. Jo?...

Theodora. Tú!... Sí!... Mentres eras a Persia, l'Emperador và malaltejar d'aquella epidemia que despoblava Constantinopla. Varen correr veus de que era mort, y aquestes veus, varen arrivar fins a l'exèrcit d'Orient. Un general và dir cridant, que s'imposava l' elecció d'un nou Emperador, desseguida, per no haver de sofrir el ser manats per Theodora!... Y aquest general, diuhen qu' era Belisari!...

Belisari. (*Vivament alsantse.*) Això es una calumnia imfame!

Theodora. (*Deturantlo amb el geste*) Budzés, condepnat al torment, acaba de confesar que aqueixas paraulas ofensivas, varen ser pronunciadas per ell.

Belisari. Ja veus, doncs, si soc ignoscent!...

Theodora. Perxò estàs en llibertat, però, com es que no 't vas presentar cert dia, en que jo t'esperava?... Hi havía algú que tenia la missiò de ferte venir fins a la meva presencia...

Belisari. *(Amb amargor)*. Algú...

Theodora. La teva esposa!

Belisari. Antonina!

Theodora. Bé t'ho devía dir... Es clar!...

Belisari. No, Augusta. Jo ja no hi parlo amb aquesta dòna, ja ho sabs!... He romput tota mena de relació amb ella.

Theodora. Follament, per vanes sospites......

Belisari. Y què pot alegar, ella, per defensarse?... Si tot Constantinopla es testimoni del seu crim!

Theodora. També tot l'exèrcit ha repetit una paraula que ella no ha dit may!...

Belisari. Es a dir, que encare gosa a protestar de la seva ignocencia?...

Theodora. Si, y al devant teu... Are desseguida!

(Fa un geste pera anar a colpejar el gong).

Belisari. (*Vivament*). No, Augusta, no! Ni una paraula d'explicació entre jo y ella, t'ho prego! M'estimo més créuret. L'han calumniada! Sía! No ho dius tu, Augusta?..... Doncs, ja n'hi ha prou!... El meu dever es crèureho. Ja't crec, veus?... Amb això que tu'm dius ja'n tinc prou!...

Theodora. Per fí!...

Belisari. Tens tota la rahó... perque jo ja no tinc forses!... (*S'assèu*). Jo no puc viure sense aquesta dòna. El seu recort me persegueix per tot!... La veig, li parlo, l'amenasso, muy matarla!... Peró, en tot això, hi ha ella, sempre ella!... Veus, aquesta nit... aquesta meteixa nit... *(Theodora se posa a escoltar amb viva atenció)*. ...en el deliri de la febre, l'he cridada, perque la volía, la

desitjava follament, brutalment, pera ofegarla entre'ls meus brassos, en un esclat de rabia o d'amor!... Y jo no sé, peró es precís que en tot això s'hi mogui la virtut d'un sortilegi!... Perque, veus... are estic sol amb tu y't parlo, veritat?... Doncs bé, en aquest meteix moment ja sento els seus brassos que m'extrenyen com cadenes!... La sento, te dic que la sento!... Mira, veus?... Ah!... Les seves mirades clavades en els meus ulls!... Els seus llavis demunt dels meus llavis!...

(Durant tota aquesta escena la claror de la tarda s'haurà anat esmortuhint).

Theodora. (*Alegrament, va per colpejar el gong*). Axís si que...

Belisari. (*Alsantse*). No, t'ho prego!

Theodora. Peró, nen gran, si't mors de ganes de tornarla a veure!... Déixam fer a mí!..

Belisari. No, Augusta, t'ho suplico!

Theodora. Sía!... Peró are jo vull, jo't mano, que visquis amb la teva esposa com abans, sense cap mena de rancunia per lo passat. Y recórdat bé de lo que vaig a dirte, Patrici... Es a l'amistat que jo porto a la teva esposa, a qui tu deus l'haver tornat a entrar en gracia al meu devant!... M'entents?... No te'n oblidis may!... Perque, de aquí endevant, tal com tu't portis amb ella, pensa que jo'm portaré amb tu!

Belisari. (*Agenollantse*). Y jot 'obehiré, oh, Divina!... com pertoca al servent fidel y agrahit!...

Theodora. Axís ho espero!... Eufratas!.. (*Cridant. Entra Eufratas*). Fes obrir aquestes draperíes... El sol ja es arràn de l'horitzó!...

(Se corren, obrintse, les cortines del fons. Se veu la ciutat y els jardins, envermellits pel sol ponent, que colora de porpra y or tota la extensió de cel visible. Se veuhen els cortisans agrupats y als guardians, contemplant amb gran atenció lo que passa).

Theodora (*En veu alta, perque tots la sentin, a Marcel-lus, que avansa fins al llindar de les arcades del fons*). Marcel-lus!

Marçel lus. (*Avansant més*). Augusta!...

Theodora. Els teus homes de la guardia son aquí?

Marcel-lus. Si, oh!... Divina!. .

Theodora. Doncs bé, que fassin acatament y donguin seguici d'honor fins a les habitacions del Emperador, ahont are's dirigeix, al nostre molt ilustre y molt noble Patrici Belisari, gran Condestable del Palau.

(Moviment de sorpresa en el fons).

Tots Ah!...

Belisari. (*Amb goig y satisfacció suprema, sempre de genolls*). Oh!... Resplandor divina!... Benhaurada sies!...

Theodora. (*Allargantli la mà perquè li besi*). Vés!... Y, are, no't queixis, perque tothom ha de saludarte, Belisari!...

(Belisari, s'en và, atravessant els rengles de cortesans, els quals s'inclinan profondament, seguit de Marcel-lus, dels guardias y de tota la cort. Al fons, no hi queden més que'ls eunucs y las serventas de Theodora).

Eufratas. (*Prosternat devant de Belisari*). Un gran home com aquet!... Oh!... es ben de justicia!... Un home tan excels!... Tant gran Patrici!... Oh!...

(Queda al fons seguintlo amb la mirada).

ESCENA VI

THEODORA *y* ANTONINA

(Axís que Belisari es fòra, Theodora dóna un colp al gong, y Autonina, entra per la dreta).

Theodora. Ja ho has sentit. Estàs contenta?...

Antonina. (*Besantli las mans*). Ah!... Grandesa! Ets el meu àngel salvador!...

Theodora. No n'estic gens orgullosa d'aquesta victoria! L'hèroe ja se m'ha presentat retut y sens esma pera combatre!... Rendició més covarda, no s'ha vist may!... Quina passió!... Sembla mentida!

Antonina. El filtre!... Ja t'ho he dit!... Ho veus?...

Theodora. Sí, es un tresor sense preu!... Però, vés, corre, vés a acabar la teva obra!...

Antonina. Hi vaig volant!...

(S'en va).

Theodora. Ah!... un concell!... (*Antonina, se detura. A mitja veu*). Y, d'aqui endevant, prudencia, Antonina, discreció y enteniment!... Fés de manera que no't sorprenguin amb el Parisenc!... are, ho sents?...

Antonina. (*Protestant*). Oh!... Augusta!...

Theodora. (*Escarnintla*). Oh!... Augusta!... No'm vinguis amb protestas de candor y d'ignoscencia, queja sapsque no t'escauhen! Sé per què parlo!

Antonina. Oh!...

Theodora. Vés!...

(Antonina s'en va).

ESCENA VII

THEODORA, MACEDONIA, EUFRATAS

Theodora. (*Redressantse, estirant els brassos y cambiant de tò, bruscament*). Uf!... quina sort!... Ja s'ha acabat la etiqueta! .. *(Fà un signe a Macedonia, qui avansa fins a n ella)* Estic, fins al cap d'amunt, de ceremonias, de reverencias, de saludos, de generals, de embaixadors y de pidolaires complimentosos!... Quina xurma!... Psà!... *(Amb fàstic. Baixa del llit, fent un salt de acròbata*). Ajaja!... Saps que m'agradaría, are?...

Macedonia. Què?...

Theodora. Sortir a correr pels carrers. Estirar una mica las camas. Las tinc totas enrampadas!...*(Picant de peus, a terra)*. Ah!... que bé!... Ala!... cuita!... Prepara-ho tot, com sempre que sortim d'amagat. Ens enportarèm, no més que dos esclàus. (*Cridant*). Eufratas!

(Amb tò casolà).

Eufratas. (*Avansant fins a ella)*. Explendorosa estrella!...

Theodora. Escolta. Si l'Emperador s'extranya de que jo sigui fora, l'hi diràs que he anat, a... sopar, amb la Macedonia, a las Fonts de la Porta d'Or. Ho tens ben entès?...

Eufratas. Sí, oh!... llum divina!

Macedonia. (*Apart a Theodora*). Sense llitera?...

Theodora. Sense!... A pèu, a pèu! Com sempre que fèm aquestes escapades!... Ah!... dóna tan gust el caminar!... (*Girantse a Eufratas*). Ah!... si't pregunta si tardaré a tornar... digas que a l'hora quarta ja seré aquí! (*Donant una empenta a Macedonia, alegrement*). Y, are, en marxa!... (*Fà petar els dits*). Apa!... que fàs, aquí, encantada!... El cap viu!... Peresosa!... El cap viu!...

(S'en van, corrent y rient; bojament. L'Eufratas fà una ganyota).

TELO RAPIT

SEGÓN ACTE

Ampla galeria circular y fent volta a l'Hipòdrom, amb arcades que fugen, en perspectiva, cap a la esquerra. A la esquerra, primer terme, porta de sortida al carrer. Més enllà de les arcades del fons, se veu tota l'extensió del Hipòdrom, amb les grandioses gradinates, els pòrtics, les estatues, els obeliscs, les fites, les columnes, la piràmide de la Spina, etz. El tot buit y envermellit pel sol ponent. A la dreta, cap al devant, una mena de tenda sostinguda amb cordes, una carreta, un munt de palla, caixes, cèrcols, etz. Una olla grossa de metall, sostinguda per tres pals, formant pabelló, dessota de la que hi crema un foc de llenya. Diferents objectes dels acròbats y domadors. Cordes, en les que s'assequen pesses de roba de colors virolats. Una panera plena de dàtils, una altra amb llegums; escudelles, gots y plats de terrissa. A la dreta també, y més al fons, la entrada de la colecció de feres, veyentse part d'alguna gavia. Al mitj de la escena un piló de fusta que serveix pera t inxar la carn que's dona pera menjar a les feres. Escambells al entorn. Es cap al tart.

ESCENA PRIMERA

TAMYRRIS, NICÉFOR, CARIBERT, *tres domadors*
Després, AMRÚ

(Els tres domadors parlen al devant de la entrada de la colecció de feres. Tamyrris té compte el calderó, en el que hi cou el sopar. Nicèfor y Caribert entran pel fons).

Nicéfor. (*A Caribert*). Has vist la Emperatriu, oh, Claríssim!... Has vist l'Emperador... Has vist Santa Sofía... Has vist, doncs, les tres meravelles del mon. Més tart té faré veure lo bò y millor de la ciutat. Però l'Hipòdrom mereixía un primer cop d'ull, tot passant.

Caribert. Es molt més bonic y més gran de lo que jo'm pensava!...

Nicéfor. Oh!... y are no te'n pots fer càrrec. Ja'l veuràs demà en tot el seu esplendor. Es la inauguració dels jocs y de les carreres, en celebració del seté aniversari de la coronació del Emperador.

Caribert. Y ahónt som are?

Nicèfor. A sota meteix de la tribuna imperial... Aquí es el lloc destinat a les besties feres y a les altres que prenen part en les pantomimes dels intermedis. (*Als domadors*). Eh!... bona gent, que sou de la companyía, vosaltres?

Domador. Si, Honorable.

Nicèfor. (*A Tamyrris*). Salut, oh, avia!... que també vas amb els acròbatas d'en Callínides, tu?

Tamyrris. Si, Honorable! Soc la encarrega-

da de vigilar les gavies... Abans ballava a dalt de cavall, peró't parlo de tan temps que amb prou feines me'n recordo.

Nicèfor. Ets d'Egipte, veritat?...

(Amrú entra venint de la dreta).

Tamyrris. D'Alexandría, y aquí tens el meu fill!...

Nicéfor. Quín jovenàs més sapat!

Tamyrris. Es maco, eh que si?...

Nicèfor. Es explèndit!...

Tamyrris. Y això... no té més que vint anys... (*Donant un cop al seu fill amb carinyo*). Amrú, ensenyàlshi'l brassos!

Nicéfor. (*Palpant els brassos de Amrú*). Per Sant Bacus!... Quina duresa! Y que'n fa de aquests brassos el teu fill?

Tamyrris. Es domador, com ho era el seu pare...

Nicéfor. Axís, ja'l deurèm veure trevallar...

Tamyrris. Demà... Y quan haureu vist trevallar al meu Amrú, ja podreu ben dir que un altre d'igual no'l tornareu a veure!

(Contempla amb admiració al seu fill).

Nicèfor. Es la primera vegada que hi veniu a Bisanci, veritat?

Tamyrris. La primera.

Nicéfor. Y estàn en bon estat les besties que portéu?

Tamyrris. Tu meteix t'en pots fer càrrec pel tigre imperial y la lleona africana, que son allà.

(Senyala les gavies).

Caribert. Que també portéu elefants?

Tamyrris. Quatre.

Caribert. Això si que m'agradarà véureho. No n'he vist may.

Nicéfor. Y son ensenyats aquests elefants?...

Tamyrris. Saben més que molts homes!... Ademés, portèm el gos Pitó, que sab dir quina hora es, sab coneixe les monedes falses y senyala, amb la pota, les dònes que enganyen als seus marits y als marits que enganyen a les seves dònes.

Nicéfor. Doncs, si sab fer tot això, ja tindrà feina a Bisanci!... (*Entra, pel fons, Calcas, seguit de les cortisanes y els joves, venint de la esquerra*). Ah!... Aquí tenín a n'en Calcas... El rey dels aurigas!...

ESCENA II

Els meteixos, CALCAS, CAL-LIROÉ, IFIS, PARTENIS, DAFNE, *y joves primer, segón y tercer*

Nicèfor. (*Alegrament*). Vinam aquí, oh!... Calcas!... y dirigeix cap aquest cantó la teva adorable quàdriga! ..

Calcas y las 4 dones. *S*alud, Honorable!

Nicefor. (*Reconeixent les cortisanes.*) Oh!... però, si es la Ifis, y la Cal-liroé!... Amb la Parténis y la Dáfne!...

Ifis. Las mateixes, oh!... estimat senyor!...

Nicefor. Y d'ahont veniu, are, oh!... caderneres esgarriades?...

(Els tres domadors, Amrú y Tamyrris se retiren.)

Partenis. Venim a veurer les feres, amb en Cálcas...

Ifis. Y amb algún dels nostres amics...

Nicefor. (*Saludant als joves.*) Que ho son també méus!... Salut a tots!... (*Tots miran amb sorpresa an en Caribert.*) Ah!... si.. esperéuse. (*A Caribert.*) Excel-lent amic, aquí tens algunes d'aquestes belles personetes que contribueixen a fernos estimar la vida!... (*Presentant.*) La Armenia Ifis!.., coneguda amb el sobrenom de «Flor de Magrana!... la róssa Cal liroé, filla de Xipre, com Vénus Afrodita... (*Agafant a Calliroé, per la mà*) Entre nosaltres, y en la intimitat, l'hi diém: «La que no sap defensarse!...»

Tots. (*Riuen.*) Ah!... ja!... ja!...

Caribert. Això, vol dir que necesita un defensor. Jo puc serne, si ella m'acepta com a tal!...

Nicefor. Cal-liroé, oh!... la méva tórtola ignoscenta, tú, de qui el cor s' inflama tant, perquè es tan sec, desconfía d'aquest jove, qui n'ha tingut prou amb presentarse, pera cridar desseguida, la atenció de la expertísima Antonina.

Tots. (*Rialles.*) Ah!... ja!... ja!...

Ifis. Ja?...

Cal liroé. Tan aviat?...

Partenis. (*Mofeta.*) Y 'l nom d'aquest conqueridor?...

Nicefor. Caribert.

Totas 4. Caribert?...

Caribert. Parisenc!

Ifis. Parisenc?... Y que vol dir això?...

Nicefor. Vol dir que es fill d'un poblet de la Gália, veritat?

Caribert. Tant com un poblet...

Nicefor. Y diguèume, oh!... bellesas!... que hi veniu a fer, a l'Hipódrom en aquestas horas?...

Ifis. Com qu' hem trovat an en Cálcas...

Partenis. Als jardins de Dafnis...

Nicefor. (*A Cálcas.*) Qué no còrras, demà?...

Calcas. No. Els corredors blaus, sòn en Constanti, en Fausti y en Palemó.

Nicefor. (*A Caribert.*) Juga per en Fausti, que sempre guanya!...

Dafne. Oh!... no... Demà, més aviat en Palemó!

Nicefor. Cáh!... Jo dono dèu Faustins contra un Palemò!

Cal liroè. No té l'escoltis!... En Palemó?... Y are?...

Partenis y Dafne. En Palemó!...

Caribert. (*Entre dues dones.*) Perdonèu. Hus escolto, però no hus entenc. De que parlèu?...

Ifis. De les carreres de carros de demà...

Partenis. Que 's faràn, aquí, a l'Hipódrom.

Caribert. Y, aquest Fausti, y aquest Palemó, qui són?...

Cal liroè. Els áurigas blaus, qui lluitarán contra els verts!...

Caribert. Bé, si, però, que son els blaus y 'ls verts?...

Totas 4. Oh!... no ho sap!... *(Riuen.)*

Caribert. Perdonèu, peró, si acabo de desembarcar!...

Nicefor. Es natural... No veiéu que 's Parisencl... Perxò no està al corrent de résl...

(Tots s'agrupan al entorn d'en Caribert qui s'ha assegut a la dreta del piló, en un escambell. Ifis se queda de peu a sa dreta apoyant la mà en sa espatlla. Nicéfor dret entre Caribert y 'l piló, demunt del que s'ha assegut Cal-liroé. Partenis assentada en un escambell a la dreta de Cal-liroé, amb un bràs apoyat en els genolls de l'altre. Dáfne dreta entre Caribert y Nicéfor. Y 'ls joves, drets també cap a l'esquerra amb en Calcas.)

Nicefor. Doncs bé, Clarisiml en principi, 'ls blaus y 'ls verts, no son més que dues asociacions de carreres, rivals.

Caribert. Jal

Nicefor. En tot temps, es clar els Emperadors han tingut las sévas preferencies, qui pêls blaus, quí pêls verts. Y, com que'l Diví Justiniá es blau, d'aquest color es tot lo que ha de demostrarli acatament y simpatía; y tot lo que l'hi fà oposiciò, es vert.

Caribert. Naturalment.

Nicefor. Y, are, trèune la consecuencia. El dia de las carreras, com comprendràs, l'interés no descansa pas en saber si la victoria serà pêls aurigas blaus o verts, sinó si se la emportarà el partit imperial, o bé el contrari.

Caribert. Peró, a l' Hipòdrom?...

Nicefor. Sí, sí, a l'Hipodróml Y, aixó ens apassiona fins a tal punt, que, demà, a Bisanci, desde que apunta el dia, ja nc's fa res. Y aquí dins hi bullen y s'agitan més de cent mil espectadors, tothom s'exalta, s'insulta 's provoca, acabantse la festa, ben sovint, amb un combat de gladiadors, en el que s'hi baten els espectadors mateixos.

Caribert. Si que's extrany tot això!...

Nicefor. Y un cop arrivada la nit, la lluita continúa per las plasses públices.

Caribert. Y generalment el partit que guanya?...

Nicefor. O!... sempre son els blaus!. . La autoritat som nosaltres, perque l'Emperador ens ha confiat la guardia y vigilancia de la ciutat. Y, amb això que 't dich, ja pots deduhir de qui es la ciutat: nostra!... *(S'en và, entre 'ls tres joves, als que asocia a la séva explicació.)* Perxò, avans d'ahir, vàrem asaltar la casa d'en Sigarius, qui, com pots suposar es vert, y l'hi vam cremar tots els mobles, obligantllo després, an ell, a la séva muller y a las sevas fillas, a ballar al voltant del foc!... No't pots pas afigurar lo que vàrem riure!... Veritat, companys?... Estic segúr de que en la tèva terra no les teniu aquesta mena de diversións!

Caribert. Si que les tenim, però an els que les practican, els penjen!...

Tots. *(Protestant.)* Oh!...

Nicefor. Es que encare sou bárbars, vosaltres! Ja t'anirèm civilisant!... *(A las dònes que s' han alsat.)* Ahont hèu deixat las vostres lliteres, oh! gallinetes gentils?...

Ifis. *(Senyalant l'esquerra.)* Allà fóra.

(Tamyrris entra venint de la dreta. Porta una gerra amb aigua y un pà.)

Nicefor. Vos convido a sopar. Vols venir, Cálcas?...

Calcas. Si, Honorable!... acepto amb veritable joya!

Nicefor. Y an aquell jovenàs d'allà... també,

si vol... Com l'hi diém, an aquell, que ja no m'enrecordo?...

Calcas. *(Sorprès.)* Amrú!... *(Baix.)* Y are?... A un humil domador?...

Nicefor. Precisament... a un domador y dels més sólits! Tinc una idea. Hem quedat amb algúns companys de la facciò, que'ns trovariam, desprès de sopar, al Fórum de Constanti, per anar a estossinar als verts, pels carrers d'arrabal. Y aquest Hércules, hi farà goig al devant nostre... *(Cridant.)* Eh! .. l'Egipci!...

Amrú. *(Avansant.)* Honorable!

Nicefor. Té convido a sopar, amb nosaltres.

Tamyrris. *(Amb gran satisfacciò.)* Al méu fill?...

Nicefor. Si, oh!... l'avia!... si tú no t'hi oposes...

Tamyrris. Es un honor tan gran per ell, que jo no sé si...

Nicefor. *(A Amrú.)* Apa, apa, ja està dit: agafa 'l téu mantell, company!...

Tamyrris. *(A Amrú.)* Però, que fas?... Apa, cuita! Dóna les gracies an aquest gran senyor, bestiasa!... *(A Nicefort.)* Perdonéulo! Es timit, sen dona vergonya!... Vos ja os ne fèu càrrec, veritat, Honorable?... Però, en el fons, està contentíssim!... con jo!...

Nicefor. Cálcas!... Fés entrar las lliteres sota 'l pórtic.

(Calcas s'en và per l'esquerra. Totas las dònas han passat an aquest cantò.)

Tamyrris. *(Abrassant al seu fill).* Sobre tot no me'l feu beurer massa!... Ho sentiu?.., Ha de venir el cap ben serè per demà.

Nicefor. Estigas tranquila.

Ifis. (*A Caribert*). Que també vé el Parisenc?...

Caribert. No; y'm sap molt greu!

Partenis. Oh!... perque?...

Nicefor. L'Emperador s'ha dignat convidarlo a la seva taula!...

Tots. *(Amb admiració)*. Oh!...

(Tamyrris abriga amb el seu mantell a l' Amrú).

Nicefor. El deixarèm a la porta del palau! Y are, aném! oh! caderneras!... que'l vent refresca! En marxa!

(S'en van tots per la esquerra, rient y esvalotant. Els domadors desapareixen també pel fons).

Tamyrris. (*Al seu fill*). Amrú!...

Amrù. Mare?...

Tamyrris. (*Cridant*). Sobre tot, no beguis massa! Ho sents?

Amrú. No tinguis por!

(S'en va. Durant tota aquesta escena s'haurà anat fent fosc, y la lluna comensa a illuminar l'Hipòdrom. La claror llunar se va acentuant a poc a poc. Tamyrris s'asseu aprop del foc y'l va revifant.
Entra per l'esquerra, Theodora, seguida de Macedonia y de dos esclaus. Al adonarse de Tamyrris fa signe a Macedonia y als dos esclaus de que's retirin, y al trovarse sola, avansa sense ser vista de Tamyrris, qui està d'esquena a n'ella, tota atrafegada amb el sopar).

ESCENA III

TAMYRRIS *y* THEODORA

Theodora (*Després d haverse tret el vel, que deixa en un dels escambells de la esquerra, va cap a Tamyrris y l hi posa la mà a la espatlla*). Tamyrris?...

Tamyrris. (*Girantse sense alsarse, y contemplantla amb sorpresa*). Eh?... qui ets, tu?... Jo no't conec!...

Theodora. Míram bé!...

Tamyrris. (*Alsantse*) Espérat .. Calla... Sí... Alexandria!... El circ de l'Agathias... Zoé!

(Amb un crit d'alegría. L'hi allarga las dues mans).

Theodora (*Extrenyentlas, alegrament*) Oh!... y que'm fas contenta!... Veig que no t'has oblidat del meu nom!

Tamyrris. Oblidarte a tu, filla meva?... A tu?... La perla del circ!... Y tant bona, sempre, per mi!... *(Fá avansar a Theodora, fins al piló)*. Ah!... y quina pena vaig tenir, quan t'en vas anar... Però, sèu, sèu!... Y com ho has sabut que jo era aquí?

Theodora. *(Asseguda en un escambell a la dreta del piló)*. Vaig sentir pronunciar el teu nom, per etzàr, a n'algú que parlaba de la companyía d'en Cal-linides.

Tamyrris. Fà sis anys que hi vaig!

Theodora *(Alegrement)* Vaig informarme, y aquí m tens!

Tamyrris. Axís, has vingut, per mi sola?...

Theodora. Es clar que si!... Per tu, avieta!...

(Amb carinyo).

Tamyrris. Es bonic això, veus?... L'haverte enrecordat de mi, de la pobra Tamyrris!... Y sabs que encara't trovo més maca que avans?...

Theodora. (*Rient*). Que hi farèm!... Bé ho diuhen!

Tamyrris. Y sempre tan alegre!

Theodora. Sempre!

Tamyrris. Però, amb tot això, no hem pas de deixar cremar el sopar, veritat?... Amb el teu permís...

(Remena l'olla).

Theodora. Oh!... no, no!... Rès de cumpliments!... Fes lo que haigis de fer!... Com si jo no hi fós!... (*Pausa*). Y vius, aquí, tu?...

Tamyrris. (*Tirant sal a l'olla*). Ja ho pots veurer: aquí, amb las mevas bestias, com sempre. Això las distreu a las pobres engaviadas! Ens fèm companyía!...

Theodora. (*Flayrant l'aire*). Oh!... Sí!... Oh!... la bona olor de bestia fera!... Quina delicia!..,

Tamyrris. Veritat que sí?...

Theodora. Y que m'agrada respirarla!... Y que recorts me desperta!...

Tamyrris. Ademés, es una olor sanitosa.

Theodora. (*Dreta*). Me sembla que tinc dèu anys de menys!... (*Anant a contemplar las gavias*). De qui son, aquells ulls verts, que brillan, allà, en la foscor?... Semblan dues esmeragdas!... Un tigre?...

Tamyrris. ¡Imperial y ratllat! Mirat bé la pell!... Calla... t'ha vist... s'alsa... Una diría que flaira una antigüa companyona!...

Theodora. Oh!... qu'es hermós. Com se diu?...

Tamyrris. Ayàx!...

Theodora. (*Agafa un fuet y'l fa petar, amb aires de domadora, cridant*). Ayàx!... Ohé!... Ayàx!... Ve àm!... Aquestas potas? .. Amunt!... Enlaire!... (*Udòl del tigre, dintre*). Uy!... com rondina!... quins bigotassos y quinas dentetas que m'enssenya'l pobrissó!... Senzillament, oh!... Excel-lentíssim Senyor Ayàx!... Sou explèndit! (*Juga amb el tigre, atiantlo amb el seu mantell y el fuet*). Hú!... hú!... (*Udòls de tigre, dintre*). Ja estèm entesos, Tamyrris!...

Tamyrris. Com que si que t'ha entès!... Veshi amb compte!...

Theodora. Bàh!... No hi hà por!... (*S'en va, de vòra la gavia*). Jo las adoro a las bestias feras! Ah!... si jo no hagués deixat el circ, hauría sigut domadora! Vetaquí el meu somni daurat!... Jugar amb una bestia com aquesta, passarli la mà per las crins, o arriscarme a ficarli entre sas dents, y rodolar, abrassada amb ella, per terra, dins de la gavia!... Ah!... no més que de pensarhi, sento una esgarrifansa deliciosa, aquí, a la esquena que'm pesigolleja, de cap a peus!... Ah! . (*Amb sensualitat, quasi brutal*). Però... en fi, a falta de tigres, una doma lo que pot!

Tamyrris. (*Esmicolant un feix d'herba*). Encare hi hà pitjor que'l tigre!... Es lo que diu sempre'l meu noy.

Theodora. L'Amrú?...

Tamyrris. (*Contenta*). També t'en recordas del seu nom?

Theodora. No m'en haig de recordar!... Si encare no tenía dèu anys y ja estava enamorat de mi!...

Tamyrris. Oh!... doncs, creu qu'ha crescut! S'ha fet més macol... Com tu!... Jo no'n trovo cap d home tan hermós com el meu fill!... Ah!... si'l veias!... Potsér, fóras tu, la qui are, s'enamoraría d'ell!

Theodora. (*Rient*). Fesmel coneixer, dòna!

Tamyrris. Es fòra. S'en ha anat, amb un jove patrici, qui l'ha convidat a sopar. Això, com pots compendre, m'estarrufa tota!... Que's diverteixi'l pobre fill meu, are que l'hi vaga! De segúr que tindrà més bon sopar que jo!

(Llensa algunas herbas a l'olla).

Theodora. (*Olorant l'olla fumejanta*). Eh!... no'n diguis mal del teu sopar!... Fà molt bona cara; y, sobre tot, una olor que'm reviscola y'm desperta una ganeta!...

Tamyrris. Si ets servida, filla meva...

(Posa l'olla, després de despenjarla, a terra, y amb una cullera de ferro, la remena).

Theodora. Que'm convidas?...

Tamyrris. De bon grat!... (*Allargantli la cullera*). Té, olora!...

Theodora. (*Olorant lo que hi hà en la cullera, sense agafarla*). Oh!... riquíssima!... Y que es, això?...

Tamyrris. Un guisat d'anyell, amb sigróns. Després, àpit y un xic de fruita. (*Senyala unas paneras.*) Vetaquí la méva gran disbauxa!

Theodora. Vaja, ja està dit!... El téu sopar me tenta!... Veià n, donem els ápits que t' ajudaré a netejarlos.

Tamyrris. De vèras?... Vols ajudarme?...

(L'hi dona l' ápit.)

Theodora. Y donc?.. Es lo ménys que puc fer. Ahont tens el ganivet?...

(S' assèu en l'escambell a l'esquerra del piló.)

Tamyrris. Aquí. Mira!

Theodora. (*Prenent el ganivet.*) Ah!... Molt bé!

Tamyrris. Mentres tant, jo, pararé taula.

Theodora. (*Agafant els ápits y comensant a netejarlos amb el ganivet.*) Això es!...

(Durant tot lo que segueix, Tamyrris và y vé, posant demunt del piló dues escudelles de terrssa, dos gots, dos ganivets y un pa.)

Tamyrris. Créume que ha sigut bona pensada la qu' has tingut de venir a sopar amb mí!... Qui m'ho havía de dir! Sembla que encare siguém a Alexandría!... Oh!... Y are qu' hi penso!... Com es que'ns vas plantar, tot de sopte?

(Despenja l'olla y aboca 'l contingut en un plat de terrisa, que amb la gran cullera ha posat demunt del piló.)

Theodora. (*Netejant els ápits, amb molta trássa.*) Tot và ser per culpa d'aquell fastigós del Agathias! Se và enamorar, com un benéhit, d'aquell cavallot de la Leucois!... Y per ella, se feia tot!... Coronas, presents, ovacions! Ella muntava 'ls millors cavalls, y en las pantomimas, sempre se l'hi donaven els papers de més lluhiment! Y a mí?..

Ah, jo m'havía d'acontentar amb les eugas més vellas y atrotinadas, y 'ls papers més desairats!... Perxò un dia vaig dir: prou!... S'ha acabat! .. Y bona nit, barraca! .. Ho vaig plantar tot, en el moment precís en que s'anava a comensar la funció! .. (*Rient escandalosament.*) Ay!... Bon Déu nostre senyor!. . Quan hi penso, encare 'm parteixo de riurer! . Ja! .. ja!... ja!...

Tamyrris. (*Avansant amb el séu plat, que posa demunt del piló.*) Oh!... Santa mare Isis!... Y no 't pots pas afigurar el daltabaix que và haver hi, quan van anunciar que no se 't trovaba en lloc!... Ens volían matar! Và ser precís amenassar al públic, amb que s'obrirían las gavias de las bestias feras! El prefecte dels jocs, semblava un gos foll!... Và cridar a l'Agathias, y 'l và fer assotar, al mitj de la sorra, al devant de tothom!

Theodora. (*Rient.*) Oh!... tant com això... Vols dir?. . De veras?...

Tamyrris. (*Oferintli el plat, del que Theodora prén vianda, amb la gran cullera, servintse.*) En plè circ! Tal com t'ho dic. Y 's và sospendrer la funció amb una lliura d'or de multa, per l'Agáthias!...

(Talla pa y'n dona una llesca a Theodora.)

Theodora. (*Picant de mans.*) Molt ben fet!... S'ho mereixí !. .

(Menja amb molta gana.)

Tamyrris. (*Servintse y menjant.*) Peró filla, desde aquell día, tot va comensar a anar malament!. . La sort s'ens en và anar amb tú! Aquell elefant tan grós, que sabía tocar tan bé 'l tamborí, t'enrecordas?...

Theodora. (*Amb la boca plena.*) L'Hércules?..

Tamyrris. L'Hércules!... Se và morir d'una indigestió!

Theodora. Oh!... pobre bestia!

Tamyrris. (*Menjant.*) Y després, la girafa!... Y més endevant, aquell lleò tan hermós de Numidia, saps?... Aquell que estava enamorat de tú?...

Theodora. (*Menjant.*) Sí...

Tamyrris. Va fugir...

Theodora. Per venirme a trovar?... (*Rient.*)

Tamyrris. En fí, una desgracia derrera d'un altra! Y com si no n'hi hagués prou, l'Agathias s'ho malgastava tot per aquella somera escanyolida! Tant, que un día và perdre 'l cap, y patatxàp!... a l'aigua!...

Theodora. Y 's và anegar?...

Tamyrris. En el Nil...

Theodora. Y ella?...

Tamyrris. Oh!... ella... crec qu'are fà las delicias dels mariners d'Alexandría!... Cah!.. res... la miseria negra!

Theodora. Oh!.. y pensar que jo l'hi havía tingut enveja, a n'aquella dona!...

(Páusa)

Tamyrris. Bé, bé, peró y tú?... Ahont vas anar, tú?...

Theodora. Jo, vaig embarcarme!...

Tamyrris. Se và dir que havias fugit amb un marxant de Smyrna.

Theodora. Amb en Magaló... si, es veritat. Ell và ser qui,m và portar a Constantinopla. Volía de totas passades, que deixés el circ, y després d'haverme posat una botigueta, s'anava a casà amb mí, quan se và morir, de sopte!

Tamyrris. Oh, pobreta!... Y què vas fer aleshores?

Theodora. Aleshores... la meva bona sort me va fer trovar un altre casadó, y, sense pensarmhi gens ni mica, vaig casarme.

Tamyrris. Y vas fer un bon casament, al menys?

Theodora. (*Rihent*). Si, no's pot dir que sigui un gran partit... peró, Déu nos en dó!... Ja ho crec.

Tamyrris. Es... ric, el teu marit?

Theodora. Psé! Si... si... Té allò que s'en diu un bon passament.

Tamyrris. Y quín ofici té? Què fà?

Theodora. Què fà?... Psé!... Una mica de tot.

Tamyrris. (*Alsantse*). Bé, vaja, ja'm penso lo que deu ser!... (*Va a cercar la gerra y la porta*). No't puc oferir més que aigua... Peró, això si, es ben fresca!

Theodora. (*Allargant el got*). Dóna, dóna! No hi ha rès tan bò com l'aigua!

Tamyrris. (*Omplintli'l got*). Vés, vés... Atractiva com ets, hauríes pogut engrescar a n'algún Patrici de ronyó ben cobert o a n'algún vell Senador!

(Deixant la gerra a terra, derrera del piló).

Theodora. (*Després d'haver begut amb dalera*). Ah, qu'es bona!... Què hi faràs, mareta!... Se fa lo que's pot, no lo que's vol!

Tamyrris. Bé prou que's veu que no ets pas rica. Tu, qui hauríes d'anar coberta de sedes y d'or.

(Va a cercar la panera de dàtils).

Theodora. Es la meva planeta! Y això que tu me l'havíes pronosticada ben falaguera!

Tamyrris. (*Posant la panera de dàtils demunt del piló y acostantse a Theodora*). Y tant!... Veyàm! Para la mà. (*Mirantla*). La mitra! Rès més!... Peró hi es sempre! .. Després de tot, la teva vida encara no s'ha acabat... El pervindre encare es teu... Oh, quin anell més hermós que portes!

Theodora. T'agrada? Pren-lo! Quédatel!

Tamyrris. (*Allunyantse cap a la esquerra*). Oh, no!... May!

Theodora. Còm que no? Jo ho vull. M'enfadaré, si me'l desprecies!

Tamyrris No, no, guàrdatel aquest joyell... Tampoc te'n sobren. Are, si'm vols fer algún present...

Theodora. Digues, què vols?

Tamyrris. Val més que'm donguis un sou d'or pera comprar bon ví de Cós, d'aquell que li agrada tant a n'el meu fill.

Theodora. (*L'hi tira una bossa*). Té, avia!

Tamyrris. Tot per mí?... Si podré comprar tota la cullita!

Theodora. Te dic que la prenguis. Puc oferirtela!

Tamyrris. Que Isis te recompensi amb llarcs dies de prosperitat! (*Se penja la bossa al cinturo*). Bé prou que's veu que'l teu marit t'estima... perque'ls diners no't manquen!

Theodora. (*Alsantse*). Doncs, jo voldría que encare m'estimés més...

Tamyrris. Eh? Còm vols dir?

Theodora. Vull dir que, d'un quan temps ensà, el trovo una mica fret, bon tros menys afectuòs...

Tamyrris Això ja se sab. Ja t'ho podíes esperar...

Theodora. Escoltam, avia... Tu que sabs tant y posseheixes tants de secrets, no tindríes cap preparat, un filtre per exemple, que tingués la virtut de sotmetre el meu estimat a tot el meu voler y a tots els meus desitjos? Eh?... no?...

Tamyrris. Prou que'n tinc, peró no's pot dir... perque, o sinó, totes les dònes ne voldríen.

Theodora. Bé, peró per mí...

(Amb manyaguería).

Tamyrris. Oh, per tú sempre!

Theodora. Ay, avieta, que'ts bona!... Apa, dónamel, y...

Tamyrris. Oh, no. . Ha d'ésser acabat de fer perque, o sinó, s'esbrava. (*Va fins al fons, contemplant el cel, en el que hi brilla la lluna*). Justament has vingut en bona ocasió. Es lluna plena! Les herbes màgicas tenen totes les seves virtuts y'ls conjurs més eficacia. (*Tornant a vora d'ella*). Aquesta meteixa nit te'l prepararé y demà, lo més tart, el tindràs.

Theodora. Oh, y que t'estaré agrahida!... Fins a demà, doncs. (*Se'n va cap a la esquerra, peró, tot de sopte, 's detura*). Ah, escolta. Demà es la inauguració dels jocs a l'Hipòdrom. Que hi aniràs?

Tamyrris. Jo? No, no. No surto may jo sinó es de nit, y encare per les herbes.

Theodora. (*Preparant el vel per posàrsel*). Y no tens ganes de veure a la Emperatriu?

Tamyrris. No, en bona fé! Tan se m'en dona a mí de la Emperatriu!

Theodora. Per això... era de les nostres, Theodora!..

Tamyrris. Bé ho diuhen. Peró, aquesta si que ha arrivat al cim!... Millor per ella!... Y això que'm sembla que, com a dòna, no val lo que tu vals.

Theodora. Axís, no hi aniràs?

Tamyrris. Potser si... Peró, si hi vaig, no serà pas per veure a la Emperatriu, que serà per veure al meu fill.

Theodora. Tan se val! La qüestió es que hi vagis. Veshi, ho sents? Jo't prometo que tindràs una sorpresa. *(Se cobreix amb el vel)*. Quàn marxéu?

Tamyrris. Després de les carreres... Cap a Ràvena. Y després, a Roma.

Theodora. Ja tindrèm temps de tornarnos a veure, aixís, eh?

Tamyrris. Ja te'n vas a casa?

Theodora. Desseguida... no.

(Amb coquetería).

Tamyrris. Ah! Es a dir que are te'n vas a córrer pels carrers, al clar de lluna. Hum!... Vols dir que no'n portes algnna de cap? Alguna aventura amorosa?

Theodora. Potser si... potser no! Qui sab!

(Rihent).

Tamyrris. Es un Patrici, al menys, el teu amant?

Theodora. Rès de Patricis! No m'hi faig, jo, amb la noblesa.

(Rihent, amb aire mofeta).

Tamyrris. Ah, cap cigrany!... Y te'n vas a a péu?

Theodora. No. dòna! Tal com he vingut. A cavall de les cames!..·

(Rialla).

Tamyrris. Vés, tabal, vés!...

Theodora. Santa nit y bona son!... Oh!... l'avia!...

(Se'n va rihent y bojejant per la esquerra).

Tamyrris. Aquesta noya no serà may rès, y es una llàstima!

TELÓ RÁPIT

ACTE TERCER

Terrassa del jardí d'Andreas. A la esquerra, obliquament, desde'l prosceni al mitj del fons, tres grossas pilastras rústegas sostenen un entrellat de fustas, que s'apoyan, a l'altre cantó, en el devanter de la casa. Per las pilastras y entrellat, s'hi enrosca y'l cubreix, totalment, una parra de pampols abundosos y espessos. Entre las pilastras, se veu, al lluny, per entre'ls, xiprérs, part de la ciutat; palaus, terrassas, casas, iglesias y jardins, escampadas en la falda d'un puig, que baixa fins a la platja, ovirantse també, en tota la banda esquerra, la mar, vivament illuminada per un hermós clar de lluna. Entre las dues darreras pilastras, puja una escala que vé de la terrassa inferior. Al fons, un xic cap a la dreta, una paret tapissada d'éura, al mitj de la que hi haurà una estàtua de Minerva. A la dreta, la casa, d'estil grec, amb dues portas, la més gran, en primer terme, es la principal, y l'altre, més petita, es la del servey. En la paret, bustes y medallóns de marbre blanc, representant poetas y hèroes de Grecia Més enllà de la casa, la paret de tanca que dóna al carrer, amb una porta baixa que dóna al cellér.

En primer terme, a la esquerra, de cara al públic, un banc rustec amb respatller. Al devant, un gran coixí en el que s'hi pot seurer, y dos escambells de fusta. Més a la esquerra, y aprop de la balaustrada de la terrassa, una tauleta rodona y una cadira. Cap a la dreta, quasi al mitj, una taula gran, quadrada, en la que s'hi acaba de sopar, amb estovallas, vandas, gerras de vi y gots. Al entorn de la taula, darrera, dos sètis de fusta, una cadira a la esquerra, un'altra a la dreta, y al devant una banqueta, en la que hi poden seurer dues persones. Demunt la taula un canalobre, amb quatre llums. A la dreta, en primer terme, y demunt d'un escambell, una panera, en la que hi hà un pomet de murtra. Entre las dues portas de la casa, una mena d'armari. Es de nit.

ESCENA I

ANDREAS, TIMOCLÉS, AGATHÓ, FABER, MIQUEL
y dos escláus

Els quatre primers, acaban de sopar, asseguts vora la taula. Agathó, en un dels sètis de darrera, a la dreta; Timoclés, en un altre, a la esquerra. Andréas, en la cadira, a la esquerra de la taula. Faber, en la cadira de la dreta. Els dos esclàus serveixen, abocant beguda, baix las ordres de Miquel.

Agathó. (*Bebent*). Es un vi excelent, el vi de Thasos...

Andreas. Y encare aquest... oh!... 'ls meus amics!... no es més que una mostra del meu celler. El meu difunt oncle, que s'havía fet ric a Bisanci, en el comers de vins, com home aixerit qu'era, va reservarse'ls millors per ell.

Agathó. ¡Gloria al difunt, qui, posehint aytals tresors, va tenir la bona idea de trasmètrels a tal herèu!

Andreas. Que sia lloat, sobre tot, per havernos aplegat al entorn d'aquesta taula; perque, sense aquesta herencia inesperada, jo no hauría pas deixat may a la meva estimada Atenas, pera venir a Bisanci.

Timoclès. Ni per tafanería haurías vingut?...

Andreas. No, Timoclés!... La meva vida era, allà baix, tan fàcil y agradosa!... Una caseta, algúns llibres, l'amor dels grans poetas y la ignoscenta manía de creurem el seu deixeble! No n'hi hà prou amb això pera viurer ditxós?... Y encare hi fòra, si l'oncle Diomèdes, no hagués pensat en deixar-

me, amb tots els seus bens, aquesta casa que m'encisa, perque'm recorda las de la meva patria, ja que en ella me sembla que, amb tot v ser a Bisanci, no m'he mogut de Atenas. Però 'l lot més preuhat de la seva herencia es, no'n dubtèu, la fortuna d'havervos trovat y la riquesa de la amistat vostra!...

Faber. Y l'amor, del que tu no'ns parlas?...

Andreas. L'amor?...

Timoclés. y Agathó. Si.

Faber. Vaja, no fassis el desentès. Potsér, tu, are, vols amagar als teus amics, que, en aquestas mitj-diadas ardentas, durant las quals no's veu ningú pels carrers... o bé, de nit, a la claror de las estrellas... sol venir aquí una dòna jove, que procura no ser vista y amb la que potsér tu t'oblidas una mica de la bellesa grega, per adorar a la bellesa bizantina?...

Andreas. En efecte!... Sí... es veritat. Però, qui vos ho hà dit?...

Faber. En Marcel-lus, qui, tot venint cap a casa teva, ha vist, de lluny, a n'aquesta desconeguda com s'esmunyía, aquí dintre, per la porteta del hort, coberta d'un vel espès... Y qui s'ha retirat, discretament, pera no destorbar els teus coloquis amorosos!...

Agathó. Y per què tan misteri?...

Timoclés. Hi hà un crim, potsér, dins d' aquesta aventura?...

Andreas. No, a fè dels Déus!... Es de las més senzillas y de las més ignoscentas! Sols té d'extrany las circunstancias que la varen veurer neixer.

Agathó. Rahó de més, perquè ens ho expliquis.

Andreas. Oh!... no dic que no, si tan ho desitjèu! (*Als escláus*) Allunyèuvos!... Tanquèuho tot, y no deixèu entrar més que al Styràx y a n'en Marcel·lus.

(Miquel y'ls esclaus, s'en van).

ESCENA II

Els meteixos, menys MIQUEL *y'ls Esclaus*

Andreas. Veusaquí la historia. Una tarda'm passejava aprop del port Julià. La mar bullía com si a sota hi hagués un forn immens. El sol se ponía entre núvols de color de sanc y'l vent de mar escampava per demunt de la ciutat un aire xardorós, irrespirable. Els que com jo's passejaven recordaven amb inquietut els recents terratrèmols d'Antioquía, precedits dels meteixos signes amenassadors. Devant meu, dues dònes caminaven a poc a poc, tot contemplant la mar. L'una era ja d'edat... l'altre jove... Y amb tot y'l vel que de la seva cara no'm deixava veure més que'ls ulls, hi havía en el seu modo de mirar aytal provocació a la audacia, aytals promeses de ser ben acullit, si m'atrevía... que vaig seguirla. Dues o tres vegades va girarse, y aixís arrivarem als Pòrtics de les Llanties, plens de gent en aquella hora. Jo, interiorment, benehía la moderació forsada dels nostres passos, que m'acostava més y més a n'ella, fins al punt de que nostres vestits se tocaven, y ja'm

sentía embriagat pels perfums que de la seva persona 's despreníen!... Quan, de sopte, 's va sentir una remor esglayadora. Tot va trontollar, y Bisanci en pés va llensar un crit d'horror. (*Alsantse*). Instintivament, la desconeguda va córrer cap a mí, cercant refugi, arrapàntsem, desesperadament, amb els dits incrustats en la meva carn!... Y allà restarem... Jo, radiant, extrenyentla en els meus brassos... Ella, esgarrifada, pantejant, tement la nova sotregada que'ns havía d'engolir! Peró, passa un segón... Rès... Tot se tranquilisa. La terra ha reprès la seva immovilitat eterna... Quan ella, perduda la pór, respirant, ja, naturalment, vol despèndres dels meus brassos... es tart... Som l'un de l'altre!

Faber. (*Alsantse, lo meteix que Agathó*). Els Déus vullan que la terra s'agiti constantment, si cada sotregada fa ploure sobre nosaltres fruits tan saborosos.

Agható. Y lo que després va passar, ja s'endevina...

Andreas. (*Dret devant de la taula, en la que s'apoya, mentres en Timoclés s'alsa y passa a la esquerra*). No, t'equivoques. La dòna de que us parlo no es de les que un se les emporta axís a casa seva. Aquell vespre meteix vaig saber el seu nom, y rès més, llevat de que era viuda. Jo vaig ferli saber que vivía aquí, y'm vaig despedir d'ella amb la esperansa incerta d'una nova entrevista. Peró, ens varem tornar a veure, primer, a la iglesia de Sant Sergi, després als jardins de Dafne. Y are os vull fer francs de la ferma resistencia que vaig haver de véncer pera decidirla a traspassar la porta d'aquesta casa. Fa poc temps que's viuda. El seu difunt marit no l'hi ha deixat més

que assumptes de salució llarga y dificultosa. Are está baix l'autoritat d'un germà seu, escribà en la Cancillería imperial. Un home avar, egoista, qui vol casarla, contra sa voluntat, amb un vell que està boig per ella. En Simeó Focas, l'opulent argenter de la Emperatriu. Aquesta situació l'hi exigeix una prudencia excessiva... Y a mí'm priva d'arriscarme a que'm vegin pels voltants de casa seva... Y per això, ella vé a véurem de amagat, lo més sovint en barca. Quan ha de venir m'ho avisa per endevant, enviantme un ramet que sempre es de murtra... Com que's diu Myrta! El número de branquetes que formen el ram indica l'hora. Veyàm? Aquest vespre la espero. (*Va a la dreta, y de la panera ne treu un ramet de murtra, que mostra, desfentlo, als seus amics*). Tres branquetes. Aixó vol dir que vindrà a l'hora tersa.

(Liensa les branques a la panera).

Timoclés. Home ditxós!..

Faber y **Agathó**. Ah, si!...

Andreas. (*Vé a seure a la banqueta, girat cap a n'ells no més que de la meytat del cos, sense tapar la figura de cap. Faber s'assèu en el lloc que ocupava abans. Agathó, lo meteix, al àngul dret de la taula, y Timoclés al demunt d'aquesta*). Tan ditxós com se pot arrivar a ser, si ho soc, perque es una dòna del més gran talent, de cor generós, amb totes les seduccions de la bellesa viva.

Agathó. (*Alsant sa copa*). Que Minerva't sía propicia! Y bevèm al teu proper casament!

(Beuhen).

Timoclés. Peró, primer, a la teva herencia, deslliurada del tot!

Andreas. Ah, si, teniu rahó... Aquests dos crèdits sobre l'Estat, dels que en và espero el pago desde fa tres mesos .. Oh, Déus!... Què hi voleu fer si es axís? El Qüestor ven les seves sentencies, el Prefecte posa preu als seus decrets, y la Emperatriu ofereix la seva amistat a qui'n dona més. *(Excitantse gradualment)*. Y l'acròbata, la joglaresa del circ governa avuy l'imperi! Y aquesta dòna infame es la qui confereix, al seu gust, els graus de l'exèrcit, les dignitats de la Iglesia, la qui desterra als que no's volen doblegar al seu jou, o'ls fa tancar, per tota la vida, en presons esgarrifoses. Y pensar que nou ciutats porten el seu nom!... Y que en l'Augusteó, el sol ilumina la seva estatua d'or macís, imatge grollera de la Venus impúdica!

Timoclés. Y quína estatua, oh, Fidias! La pbra d'un paleta! El front aplanat, el somriure d'idiota, els ulls grossos y rodons com els d'un peix!... Quín art!

Andreas. (*Amb mofa*). Lo que's si la divina Theodora s'assembla a la seva imatge!

Agathó. Oh, no!... Això no! Felisment per ella!... Peró, que no l'has vista may, tu? Que no la coneixes, tu, a la Emperatriu?

Andreas. Y ahónt vols que l'hagi vista? De ahónt vols que la conegui? Les nostres matrones gregues y romanes anaven, abans, pels carrers amb el cap alt y la cara descoberta; peró are, desde que'ls nostres sàtrapes bizantins han adoptat les costums de Orient, les seves dònes viuhen claustrades y no surten més que en llitera y encare cobertes amb un vel. L'Augusta no's mostra a Santa Sofía més que tapada amb una gasa d'or.

Faber. Demà la veuràs al Hipòdrom, a la inauguració dels Jocs.

Timoclès. (*Alsantse*). Y si'm parlessim una mica dels... Jocs de demà?

Agathó. (*Alsantse també*). Ben parlat. Aquí no hi ha orelles indiscretes. Podríem concertarnos pel día de demà.

Andreas (*Dret també, com obehint a una consigna*) Per això vos he reunit aquí aquest vespre. Peró, espero a n'en Marcel lus, que està de guardia al Palau.

(Se sent dintre la veu de Marcel-lus, com parlant amb en Miquel y'ls esclaus).

Agathó. Sento la seva veu...

Timoclès. Ja es aquí...

Faber. Es ell!...

(Entra Marcel-lus, vivament, per la dreta, venint al mitj de la escena després d'extrényer les mans a tots, que'l volten).

ESCENA III

Els mateixos y MARCEL-LUS

Faber. Sies el benvingut...

Andreas. T'esperavem, per parlar dels nostres assumptes.

Marcel-lus. Are surto del palau... Però, avans que tot dues noves!... Dolentes per nosaltres —Belisari ha tornat a entrar en gracia de la Emperatriu. En Fòcius es mort.

Tots. (*Exclamació*) Oh!...

Timoclés. El Patrici?...

Marcel·lus. El nostre amic!... A la caiguda de la tarda, s'ha ventat, ell meteix, una punyalada!... L'anaven a agafar.

Tots. *(Acostántseli).* A agafar?...

Marcel·lus. Ens segueixen el rastre. (*Moviment dels altres*). No'm duptèu!... Jo sé per Tribonia que l'Emperador prepara un edicte implacable contra tots els Helenitzants —com ell ens anomena!...—es a dir, contra tots els que, baix l'apariencia de cristiàns, han restat fidels al culte de la Grècia heròica, y de la Roma republicana!

Faber. Quí pot haver denunciat a n'en Fòcius?...

Agathó. Els espias qu'estàn escampats per tot arrèu!

Marcel·lus. Y no us feu il-lusións!... Avuy ha estat en Fòcius, demà serèm nosaltres! Per això,'ns em de decidir, y obrar d'una vegada!

> (S'en va cap a l'esquerra, ahont tots el segueixen, y's colocan durant tot lo que segueix. Tot parlant, Marcel·lus tira'l coixí devant del banc. Timoclés, derrera d'ell, dret, apoyàt en el respatller del banc, en el que s'assèu Andreas, mentres que Faber coloca un escambell a la dreta del banc, en el que s'assèu, y Agathó, se queda dret, entre'l bànc y Faber).

Andreas. Y sens tardansa! Ja'ls amics d'Atenas, dels que soc delegat entre vosaltres, amb la excusa d'aquesta herencia... y'ls de Ràvena y de Roma, s'impacienten y'm preguntén: «què esperèu per donar el cop?...»

Timoclès. L'ocasió.

Faber. L'ocasió?... Ja s'ha presentat. Ja la

tením! Quan ne podèm esperar de millor?... L'Autòcrata ha sembrat, per tot arrèu, l' odi y la ira, y no hi hà ric ni pobre, menestral o patrici, que no estigui disposat a tot! No s'espera més que la senyal... Donemla!

Marcel-lus. Molt ben dit!...

Agathó. Sí... sí... Es l'hora!...

Timoclès. Està bé, per l'atac... Però, parlèm de la resistencia. Y l'exèrcit?... Què'n fem de les llegions imperials?...

Marcel-lus. El nostre complis! L'exèrcit imperial?... Si's desprecia, l'exèrcit, al Emperador! Quan l'ha vist el seu cap, portantlo a la victoria?... May!... Si ell no ha asistit a més batalles, que les que s'estrafan en las pantomimes del Hipòdrom!...

Faber. L'exèrcit ens seguirà, jo'n responc!... Y si no, deixarà fer...

Timoclés. No dic que no!... Però, l'Autòcrata té a favor séu, tots els blaus.

Marcel-lus. Y nosaltres, tota la facció rival. Tots els verts!

Agathó. Y, ademés, tots els dissidents tiranisats com herétges.

Faber. Y, tota la gent honrada, que pensa que si s'aplicaven a n'aquest Emperador, les seves propies lleys contra'ls lladres, els falsaris, els moneders falsos y'ls assessins, no hi hauría pas prou fusta en tot Bisanci, per alsarli una forca, digne dels seus mèrits!...

Andreas. Y per fí, y sobre de tots, aquells que saben, com vosaltres y com jo, qu'ha arribat el moment solemnial de salvar la patria agonitzant!... (*Amb solemnitat*). Per que, oh!... 'ls meus germans!... mirèusela

a la nostra patria!... Un exèrcit que no es més que una corrúa d'extrangers mercenaris!... Un poble, que no es més que una barreja cosmopòlita, que s'estima més els jocs del circ, que les ensenyanses del Fòrum; y qui no coneix més lluites patriòtiques, que les baralles dels aurigas al Hipòdrom! Afegiuhi a n'aixó, la delació constant, l'espionatge elevat al nivell d'una virtut, la justicia a l encant, els camps erms, les escoles tancades, els professors titllats de sospitosos! .. Ja no hi hà més literatura que les tabolleríes místiques de monjos que repapiejen. Ja no hi han representacións escèniques. Y en lloc de Esquil y de Sófocles, proscrits de tot teatre, intermedis de gossos savis. d elefant equilibristes y de dònes que ballen totes nues!... Y veus aquí fins ahont em arrivat!... Peró, oh!...'ls amics meus!... Si creyèu que ja s'han acabat, per sempre, les glories dels nostres avis, les llivertats que'ns varen conquistar, els devers y'ls drets que'ns van saber trasmetrer, y aquelles virtuts civicas que'ls varen fer un día amos de tot el mon... Creuhèm els brassos y esperèm que la corrupció hagi asolit la seva obra!... Però, si vosaltres, creyèu, com jo, que, dins d'aquest cos moribond, encare hi hà viva una gran ànima, empunyèm les nostres armes! A la corrupció de l'or, oposemhi'l remey heròic del ferro! .. Extirpèm la part podrida!... Y aixís, purificada per nosaltres, fèm vots per que la vella patria romana, trovi en l'escalf d'una sang nova, la eterna joventut que tot ho exalta.

Tots. (*Alsantse tot a la una*). Si, oh!... si!... si! .

Timoclés. Silenci!... Algú s'acosta!

Andreas. Es l'Styrax!

(Entra l'Styrax, per la dreta).

ESCENA IV

*Els meteixos y l'*STYRAX

Styrax. (*Anant aivament cap a n'ells*). Mentres vosaltres us estéu aquí, tranquilament, sabéu lo què passa?

Tots. No!... què?...

Styrax. Se baten a la porta Basílica!

Tots. (*Alsantse*). Que's baten!

(Enrotllant a l'Styrax).

Styrax. Acabava de desembarcar un home; venía de Calcedonia amb la seva muller, una dòna jove. Un escamot de blaus, que s'esqueya a passar pel moll, ha insultat grollerament a la dòna. L'home s'ha indignat, els blaus l'han agafat pel seu compte y l'han mort a vergaçades... Y la pobra dòna, per no caure en mans d'aquests bandolers, s'ha llensat al mar y s'ha ofegat... (*Moviment d'horror*). Desseguida si ha aplegat una gran gentada, y com que'ls blaus s'han adonat de que eren pocs per defensarse, han fugit. Aleshores els verts han reconegut en l'home assessinat a un dels seus, anomenat Psefa, un antic soldat. Y per venjansa, el cadavre de la dòna ha sigut tret de l'aigua y ajegut en una llitera feta amb branques y adornada de flors, y l'han portada, a la claror de les antorxes, fins al palau del Prefecte Eudemó, a qui han de-

manat, entremitj d'una gran cridoria. Com que era fora, l'estol s'ha dirigit cap a les víes principals, engroixintse amb la gent que, al seu pas, trobava. A les termes de Arcadius s'han topat amb una colla de blaus. Una lluita esgarrifosa ha esclatat aleshores, portant els blaus la pitjor part. Els verts, enardits per la victoria, han continuat sa marxa triomfal per la ciutat, als crits de «Mori'l Prefecte!... Mori'l Qüestor!»

Faber. Què us deya jo?... Ha arrivat l'hora? Si o no?. .

Agathó. Véushelaquí la senyal demanada!

Andreas. A l'obra, doncs!

Tots. Si, are!

Faber. La nit ens protegeix. Aprofitèmsen!

Andreas. Fem una crida a tots els nostres!

Marcel-lus. (*Colocantse al mitj*). Fem més, encare!

Tots. Més?...

Marcel lus. Si. Mentres la rebel-lió trevalla per nosaltres al carrer, trevallèm per ella dins mateix del palau!

Tots. Del palau?...

Marcel lus. Es allà hont nosaltres podrèm acabar amb l'Imperi, colpint al Emperador!

Faber. Y còm?...

Marcel lus. Escoltéu!...

(Després d'aquesta paraula, tots prenen lloc al meteix temps. Marcel-lus, en el seti ocupat al comensament del acte per Andreas, a la esquerra de la taula. Andreas, en la banqueta, devant de la taula, amb el cap girat cap a Marcel-lus. Timoclés, aprop de Marcel-lus,

assegut demunt de la taula. Agathó, dret derrera d'Andreas. Faber, es un escambell que ha colocat vora la taula. Styrax, dret, aprop d'ell).

Marcel lus. Jo estic de guardia al palau, aquesta nit. Un de vosaltres, vestit y armat com un escolari dels que estàn a mes ordres, vé ab mí.

Andreas. (*Vivament*). Jo!

Marcellus. Està bé. Tu!

Agathó. Y per què, ell, no més!

Marcel-lus. Per que si'n veníen uns quans podríen despertar sospites. Paciencia!... Per tots n'hi haurà... (*Pausa*). Aprop de la cambra hont dorm l'Emperador hi ha un oratori, del que, per una escala, se pot baixar als jardins. Aquesta escala està tancada per dues portes forrades de ferro... La una, a dalt, vora l'oratori... L'altra, a baix, vora'ls jardins. Jo tinc medi d'obrirles. Al ser al palau, poso a l'Andreas de guardia a la porta dels jardins. Després me'n vaig al meu servey ordinari, y... espero. L'Emperador sol anàrsen al llit tart y dorm dues o tres hores... tot lo més... Aquest es el moment que s'ha d'aprofitar!... Quan veig que en ses cambres s'han apagat els llums y un cop feta la crida de la són pels silenciaris, senyal de que l'Emperador ja es al llit, vaig a trovar a l'Andreas y obro la porta dels jardins. Tu... (*a lAndreas*) pujes darrera meu.. Arrivèm a l'oratori. Aquí les dificultats comensen... Ens hem d'assegurar de que l'Autòcrata es en sa cambra y de que dorm. L'Andreas se queda dins de l'oratori y jo entro, tot sol, en la cambra imperial... Si l'Autòcrata no hi es, ens retirèm, dei-

xantho tot per una altra ocasió. Si'l trovo despert, ell crida, tu fuges...

Andreas. Y tú?...

Marcel lus. Jo?... Tant se val!... No'm parlém de mí! .. Tu, fuges... Are, si'l trovo dormit, vinc a avisarte... Vens, y en un tancar y obrir d'ulls, l'amordassém, el lliguém, deixantlo ben agarrotat. Mentres, tú vigilas a vora séu, jo, baixo als jardíns, en quina porta m'esperéu tots vosaltres. Pujeu amb mí, y os entrego l'Autócrata lligat de peus y mans. El llensèu al fons d'una barca, y os l'emporteu!...

Timoclés. Ahont?...

Marcel-lus. A la costa d'Asia, al convent de monjos de Próta. Ja l'hi espéran!...

Styrax. Si, però, que'n farem d'ell, en aquest convent?...

Marcel lus. Un monjo més!... Y tonsurat, serà com mort per tothom!

Faber. Está bé!

Styrax. Y que més?...

Agathó. Mentres nosaltres boguém cap a la costa d'Asia, tú?...

Andreas. Que fas, tú?...

Marcel lus M'entorno al palàu, en el que sols haig de témer a Belisari. Però, com que Belisari està enfeinat en reconciliarse amb la séva Antonina... volto 'l sèu paláu, amb un destacament dels méus homes. Aplego, després, als escolaris de la guardia, els hi faix saber que l'Emperador ha mort ofegat en el Bósfor, y que cal assegurarse de Theodora, cosa ben fácil, amb tot y 'ls eunúcs del palau. *(S'alsa.)* Tots me segueixen, y Constantinopla s'entera, al despertarse, de

que l'Emperador es mort, la Emperatriu tancada en un convent, y de que nosaltres som els amos del paláu, de la ciutat, y del imperi.

Tots (*Alsantse.*) Sí, sí, oh!... sí!... Això es!...

Marcel lus. Axís, estéu decidits a comensar aquesta nit mateixa?...

Tots. (*Rodejantlo.*) Si, aquesta nit!

Marcel lus. Seguint, punt per punt, lo que jo he dit?...

Tots. Si, punt per punt!...

Marcel lus. Aleshores, separém-nos; perqué avans de arriscar aquesta partida, en la que'ns hi juguém els nostres caps, tenim de péndrer algunes precauciónes. Esperéume a l'hora qüarta, en l'Augusteó, al péu de l'estátua de Justinià, portant les vostres armes disimulades sota del mantell. Y siguèu puntuals. Axió, sobre tot!...

(Se'n van tots, precipitadament, cap el fons).

Andreas. (*Deturantlos amb un geste.*) Una paráula... encare!... No n'hi ha cap entre tots nosaltres, que no tingui mare muller, germana, o persona estimada, quins plors, si ho, sapiguéssni, podrìan debilitar el nostre valor! Juramentem-se, doncs, aquí tots!... de que no farém res que puga despertar, en cap dels nostres, la més lléu sospita dels progectes d'aquesta nit. Ni una confidencia, ni una paráula, ni una despedida, ni una llágrima!... Vá, 'l jurament?...

Tots. Va'l jurament!...

(Juran tots, extenent les mans demunt de la espasa que ha desenvainat Marcel-lus).

Audreas. Y are... fins a la estatua de Justinià!

Marcel·lus. A l'hora quarta!

Extrenyen tots la mà d'**Andreas** y se'n van precipitadament per la dreta. Al poc, entran Miquel y els dos esclaus, als que'l primer fa retirar, depressa, la taula, que se'n porten per la porta de la dreta, primer terme. Treuhen, després, els setis, menos la banqueta y una cadira, mentres en Miquel agafa la tauleta que hi ha a la esquerra y la porta en el lloc ahont hi havía la taula gran, entre la cadira y la banqueta.

ESCENA V

ANDREAS, MIQUEL, *els Esclaus*

Andreas. Miquel!

Miquel. Amo y senyor!...

Andreas. ...Tria, entre les meves espases, la més curta y pósala en aquella cambra, amb el mantell.

Miquel. (*Acabant d'arreglar lo que s'ha detallat*). Si, oh!... senyor!

Andreas. (*Obra l'armari, agafa un pergamí, una canyeta per escriurer y un vaset que serveix de tinter y ho posa tot al demunt de la taula*). Mentres escric vigila, desde'l jardí, l'arrivada de la persona qu' espero. Ja sabs quí vull dir, veritat? (*Miquel fa que* si *amb el cap*). Y aixís que la vegis venir, avísam.

Els esclaus se'n van per la dreta.

Miquel. (*Mirant cap a la esquerra*). No l'hauràs d'esperar gaire... oh!... senyor!... perque ja la tens aquí...

Se'n va per la dreta en el precís moment en que Theodora entra pel fons, esquerra, venint del jardí.

ESCENA VI

Andreas. (*Corrent cap a n'ella*). Còm?... què?... Tu?...

Theodora. (*Cayent en els brassos d'ell y interrompentlo alegrement*). «Tan aviat?»... Apa, confessa-ho, oh! l'amor meu, que ho anaves a dir... perque avuy he vingut avans de l'hora!...

Andreas. (*Abrassantla y avansant amb ella cap al prosceni*). Ja sabs, oh!.. l'amor meu! que més m'estimo que vinguis avans que no després de l'hora convinguda!... Lo que es avuy, si haguessis tardat, hauría estat massa amb ansia!

Theodora. (*Alegrement*). Amb ansia?... Y per què?

Andreas. Com que's baten per la ciutat!

Theodora. (*Tranquilament, se treu el vel, que deixa en la balaustrada*). Bah!... Com totes les nits...

Andreas. Bé, peró aquesta vegada sembla que té certa importancia! Y al pensar que tu anaves sola per aquests carrers...

Theodora. (*Indicant la esquerra*). La meva dida es allà...

Andreas. (*Somrient*). Bella defensa... No has trovat cap escamot de gent esvalotada?

Theodora. No he trovat ningú. En aquesta banda de ciutat els carrers son deserts. No

he vist més que la meva ombra corrent per les parets, a la claror de la llunal...

Andreas. Y no t'espanta l'anar de nits per la ciutat?

Theodora. Còm vols que m'espanti... si jo no hi veig mes que a tu y la teva caseta que m'espera, amb els seus llumets que m'hi guian y amb la seva porteta ajustada que'm diu: Entra!... Y quina felicitat!... A cada passa que faig, me sento més aprop teu!... Y quina esgarrifansa d'alegría quan ja trepitjo la sorra del teu jardí, y't veig a tu esperantme al capdemunt d'aquesta escala!...

Andreas. Oh!... l'ànima méva!...

(La besa. Pausa.)

Theodora. Oh! 'l méu Andréas!...

Andreas. *(Se desfá d'ella y và cap a la taula.)* Y, are una cosa... M'hauries de dir el téu nom...

Theodora. *(Alarmada.)* El méu nom?...

Andreas *(Desde la taula, sense mirarla.)* Si...

Theodora. *(Mirantlo amb inquietut.)* Però, si ja 'l sabs...

Andreas. Sé que 't dius Myrta... sí.. però, tú tens un altre nom...

Theodora. *(Amb pór.)* Un altre nóm?...

Andreas. *(Disposat a escriure.)* El nóm del téu pare..

Theodora. *(Tranquilisada.)* Ah!... *(Respirant.)* Es això lo que tú vols saber?... El nóm del méu pare?... Però, si ja té l he dit!..

Andreas. Tórnam-el a dir...

Theodora. *(Més tranquila.)* El méu pare 's deya Joan Discoridés, fill de Xipre y Escri-

bá en la cancillería imperial, com ho es encare 'l méu germà Evangelius... Però, perque me'ls demanas tots aquets detalls?...

Andreas. (*Prenent nota dels noms en el pergamí*) Pera posarlos aquí, amb tota exactitut..

Theodora. Aquí?...

Andreas (*Sentat, vora la tauleta, y mostrantli la fulla de pergamí.*) Aquí tens el méu testament.

Theodora. (*Vivament, amb inquietut, mirant al entorn.*) T'en vás?...

Andreas. No!

Theodora. Un perill?...

Andreas. Cap.

Theodora. Aleshores...

Andreas. (*Agafantli les mans.*) S'ha de prevéurer tot, en una ciutat tumultosa com aquesta! Puc ser atacat, mort, oh!.. Deus!.. qui sab!... Y com qu'encare que jo no soc molt ric, tú est més pobra que jo. No tinc parents. Tú ets la méva única familia, y lo que es méu a qui ho puc deixar millor que a la que aviat serà la mèva esposa!...

(Fentla seurer a la vora d'ell.)

Theodora. Y, vols dir que no t'en penedirás d'haver associat la teva vida a la d'una pobre doneta com jo?... tú, qui podías aspirar a l'amor de les més ricas!...

Andreas. M'estimo més el téu amor, que totes les riqueses!

Theodora. Y, si, jo, en comptes de ser la viuda d'un marxant de sedas y or, hagués sigut una patricia d'aquelles que ténen paláus, escláus... y tantes joyes que no saben ahont posárselas?...

Andreas. Quinas bogerías!...

Theodora. Bé, home, suposém-ho.!.. Tot pot ser!... Ja ho veig!... Si ho hagués sigut, m'hauries despreciat, eh, que sí?... Y 'l día que'ns van véurer per primera vegada, m' haurías besat la mà fredament, y m'hauries dit amb altivesa: «Patricia!... que'ls Déus vos donguin bona nit y bona son!... Y m' hauries deixat allà plantada al mitj del carrer!... Bé, home, bé!... Si que l'hauriem feta bona!... Já!... já!... já!

(Riu.)

Andreas. Tant com això, tampoc... perque bé t'hauría acompanyat fins a la porta de casa teva...

Somrient.

Theodora. Y després... què?

Andreas Rès. No m'hauríes vist may més!...

Theodora. Y per què?

Andreas. Perque la teva alta posició y la teva fortuna s'hauríen encarregat de separarnos, mentres que la teva pobresa no fa més que unirnos, com més và més tendrement, l'un a l'altre!

Theodora. Bah, bah!... Deixat de tendreses! Tu, are, això ho dius per ferme contenta... Peró, en el fons... mira que t'ho conec. . en el fons ben bé que t'agradaría el ser estimat per alguna de les grans dames de la ciutat... per la més alta!

S'alsa.

Andreas. T'equivoques!... Peró, a què vé parlar de tot això, are?

Theodora. Per veure fins ahónt m'estimes!

De genolls en la banqueta, amb les mans en les espatlles d'Andreas.

Andreas. Fins a tot... t'estimo!

Theodora. Ah!... Tórnamho a dir, això!... Oh, l'amor!... Y miram bé, fit a fit... Y si en comptes de ser viuda, fos... casada?

Andreas. Casada?

Theodora. Si...

Andreas. Uy!... Ja no m'hauríes agradat! Vès, la dòna d'un altre... No, no!... Peró, per què les fas aquestes suposicions?

Theodora. Per saber fins ahónt m'estimes.

Andreas. *(Rihent).* Com que no ets casada!...

Theodora. *(Penjantse del seu coll).* Es igual! Y are, dígam que tu m'estimaríes encare que fos culpable, perjura, adúltera!... Dígamho que m'estimaríes sempre, tan com are, o més que may, potser!...

Cau asseguda en la banqueta, vora d'ell.

Andreas. Si, oh!... la meva estimada Myrta, si!... T'estimaría igualment, es clar, peró, d'una altra manera.

Theodora. D'una altra manera?

Andreas. No fores tan encisera per mí, ja que aleshores t'assemblaríes a totes les altres dònes, y no representaríes, en la meva vida, sinó una amistansada més... en lloc de ser la veritable estimada, la bona, la que fa oblidar totes les altres y la que, amb tot y no ser la primera, es sempre la única! ..

Theodora. Tens rahó! Restèm lo que som! No hi ha més que això de veritat y tot lo altre som somnis!

Andreas. Y jo me'n alegro de que ho siguin! Perque si tu fossis la dòna d'un altre, no

podríes pas ser la meva esposa... lo que, felisment, no tardaràs gaire a ser.

Theodora. Ah!... Vols dir?

Andreas. Crec que molt aviat ja no destorvaràn el regoneixement dels meus drets hereditaris ni l'arbitrarietat del fisc imperial, ni la rapacitat d'un Triboniá, ni'l crèdit de Simeó Focas, l'argenter de l'Augusta!

Theodora. Per què?

Andreas. Perque aviat haurèm acabat amb Triboniá, amb l'Augusta y amb tot lo altre!...

Theodora. Què t'ho fa pensar, això?

Andreas. Lo que passa per la ciutat.

Theodora. Aquesta disputa dels verts y dels blaus?

Andreas. Sota d'aquestes disputes s'hi remou tot un poble que vol desferse del jou que pateix... y que se'n desfarà, a fè dels Deus, jo t'ho prometo!

Theodora. Tu també?.. No sabía que les tinguessis aquestes idees!... May m'hi havíes parlat aixís...

Andreas. Es que teníem feina més agradable!...

Amb tendresa.

Theodora. (*Desfentse d'ell y mirant al entorn*). Efectivament, a casa teva no hi ha una sola figura del Emperador... Ni tampoc cap reproducció de les santes imatges...

Andreas. (*Somrient, dret, y anant una mica cap al fons, tot senyalanli els medallons que hi han en la paret y'ls bustes*). Que més santes imatges que aquestes... Sòfocles, Plató, Milciades, Pericles... y aquella altra...

Designant la estatua.

Theodora. (*Amb tò despreciatiu*). Minerva!... Un ídol!...

Andreas. Atenes!... El meu ídol, si... la meva santa patria!...

Theodora. (*Somrient*). Ah, somniador!

Andreas. Te'n burles?

Theodora. No, al contrari... Si m'agrades aixís!... Si es per això, precisament, que jo t'estimo... Perque tens ilusions de poeta y candors de nen... Perque tu creus en tot!...

Andreas. Sí, però, sobre tot, en el càstic de Justinià!

Theodora. Aixís, doncs, l'odías, tu, al Emperador?...

Andreas. Amb tota l'ànima!

Theodora. Què t'ha fet?...

Andreas. A mi, rès!...

Theodora. No es dolent, més que quan té por.

Andreas. Si ell no es dolent, algú altre ho es per ell... la seva infame Theodora!

Theodora. (*Colpida, tremolosa y amb vèu alterada*). Infame!...

S'alsa y s'apoya amb una mà en la tauleta.

Andreas. (*Anant y venint, amunt y avall de la escena, irat, sense mirarla*). Ah!... no me la defensis pas a n'aquesta donota!... Qui desterra, deporta, mercadeja amb tot.

Theodora. Oh!... Andreas!...

Protestant.

Andreas Y les horribles presons del palau?... Y'ls seus espias?... Y ls seus butxíns?... Y

en Biasianus, assotat fins a la mort, per haver compost una cansó satiritzantla?... Y en Cal-linicus, penjat?... Y en Budzés, desaparegut?...

Theodora. Oh!... si has de creurer tot lo que's diu!...

Andreas. No lo que's diu, no, lo que se sab del cert!... Ah!... Theodora!... la criatura més baixa y repugnant qu'existeix!...

Theodora. Oh!... no!... No!...

Andreas. Sí, sí!... La Messalina impúdica y may satisfeta, sempre en cerca de nous plahers, que arriva fins a rondar, disfressada, pel port a les nits, oferint les sevas caricies de llopa als mariners embriacs!...

Theodora. Això es fals!... Fals de tota falsetat!... (*Furiosa. Ell se la mira, amb extranyesa. Ella pot dominarse y va cap a n' ell*). No ho creguis això, oh!... 'l meu Andreas!... Es mentida!... Es una calumnia infame, això!... Sí... sí...

Andreas. Què tens?...

Theodora. Oh!... t'ho prego! No'm parlis axís, d'aquesta dòna qu'ha sigut sempre tan bona per mi y per tots els meus!... Com pot ser que tu creguis tot lo que la calumnia, la ràbia y la enveja...

Andreas. Es que...

Theodora. (*Tapantli la boca, y abrassantse amb ell, portantlo cap a la esquerra*) Oh!... calla!... calla!... No't vull sentir dir rès més contra ella!... Si es culpable, bé prou que Déu la castigarà!... Però, tu, no!... A tu, no t'ha fet rès de mal... y per això, no està bé que tu la insultis, perque es una cosa crudel.. una cosa injusta!...

Andreas. Bé si, però...

Theodora. *(Lo meteix que avans)*. Y, per això, quese'ns endona a nosaltres de Theodora?... No hi pensèm en la Emperatriu!... No pensis més que en mi, en la teva Myrta... qui es aquí, aprop teu!... y que t'adora!... Y, ves, tu si ets ingrat, que amb tot y tenirla en els teus brassos gosas a parlar d'una altra dòna!... Ah!... dolentot!...

Tendríssima,'l porta fins al banc de la esquerra, ahont el fa seurer, assentantse, ella, demunt del coixí, als peus d'ell, amb un bras apoyat en els genolls d'Andreas.

Andreas. (*Assegut*). Tens rahó!...

Theodora. Apa, parlèm una mica de la teva herencia... Veiàm... Què'n farèm d'aquesta herencia?... M'ho vols dir?...

Andreas. Quan ho tingui tot arreglat, ens en anirèm.

Theodora. Cap ahont?...

Andreas. Cap a Atenas!...

Theodora. Atenas!... ah!... si... a casa teva, veritat?

Andreas. La casa es petita, però ja la anirèm engrandint!...

Theodora. Que té jardí?... Mira que jo vull un jardí ben gran y ben ben bonic per passejarmhi.

Andreas. El tindràs!... Ja hi es!... Desde'l jardí de casa nostra, se veu l'Acròpolis, que'l sol ponent explendorós colora!... y allà, tu y jo, hi viurèm tranquilament!... Tu, cuidante de les flors, jo. dels meus versos, lluny d'aquesta folla Bisanci, en la que no's té ni el temps precís per estimarse!... (*Pausa*). Per què tancas els ulls?... Com es que no m'escoltes?...

Theodora. (*Extesa completament, sobre'ls genolls d'Andreas, amb els ulls tancats*). Oh!... si... si!... si que t'escolto!... Parla, parla; parla, aixís, sempre... oh!... l'amor meu!... quina dolcesa sento, al escoltartel... Es com un somni que'm va bressant... bressant!... Me sembla que soc lluny, molt lluny... tota sola, amb tu!... y que, en tot el mon, no hi hà més que nosaltres dos!... Oh!... joventut del cor!... quin repòs!... dolsament, tendrement, tot lo que tu dius arriva a la meva ànima, com una onada plena de caricies... com un ventijol de maig!... Y'm refresca y fortifica, com la rosada del dematí!... Voldría poguer estarme aixís, com are, sempre!... 'M sento que soc bona!... Abrassam, oh! l'amor!... No vull ser més que la teva Myrta!... la teva Myrta idolatrada!...

S'abrassan extàticament. Se senten; tot de cop, remórs llunyanas.

Veu. (*Dintre*). Que mori'l Prefecte!...

Cridoria.

Veu. (*Dintre*). Que mori'l Qüestor!...

Cridoria.

Veus Que mori!...

Dintre també.

Theodora (*Redressantse amb inquietut*). Que's això?...

Andreas. Què t'he dit?... Passejan per la ciutat el cadavre d'aquella dòna!...

Theodora. De quina dòna?...

Andreas. De la dòna d'un desgraciat, a qui 'ls blaus han mort a vergassades, y que

pera fugir d'ells, s'ha llensat de cap a mar!...

Theodora. Venen cap aquí!...

Amb pór. Tota la banda del jardí—fons esquerra,—s' ilumina amb la resplandor rojenca de antorxas. Se senten cants, entre mitj d' un gran esvalot, y d'una gran cridoria, que va creixent, tot acostantse.

Andreas. Passan pel carrer!...

Exclata, a dintre, la cansó dels «Verts», insultant a Theodora.

Chor. (*Dintre*). «Ah!... ah!...
Theodora, va!...»

Ella, assentada, escolta, immòvil, esporuguida, esgarrifada, aixugantse la suór del front, al temps que Andreas s'alsa, rient, y taral-lejant, en veu baixa, la cansó.

Una veu. (*Cantant sola dintre*).

«Per les plasses públiques,
quan vas corrent de nit;
dessota les arcadas
ton cos tots han gaudit!...»

Chor. (*Dintre*). «Ah!... ah!...
Theodora, va!...»

Andreas. Es la cansó d'Evenór contra la Emperatriu!... (*Taral-lejant, en el moment en que la resplandor de las antorxas va fentse mes viva*).

«Llavors, beutat perversa...

Theodora. (*Tapantli la boca, amb rabia*). Oh!... no!... Tu, no!... Tu, si que no!...

Dreta, apoya'l cap d'Andreas contra'l seu pit, y amb les mans l'hi tapa las orellas. Escolta.

La veu. *(Cantant, sola, dintre, però, molt més aprop)*.

«Llavors, beutat perversa,
aimavas, bò y pagant!...
Prò, quan l'Ase's desfermi,
ens aimaràs de franc!...»

Chor. (*Dintre*, *allunyantse*). «Ah!... ah!...
Theodora, va!...»

Theodora. (*Furiosa, per ella*). Ah!... miserables!... miserables!...

Andreas. Ja ho veus?... El poble està amotinat!...

Theodora. (*Dreta, tremolant*). Sí... sí... M'en haig d'anar!...

Andreas. T'acompanyo!

Theodora. No!... allà tinc la barca, amb dos esclaus qu'han vingut a esperarme.

Andreas. No hi fà rès!... T'acompanyaré.

Theodora. Te dic que no. Se pensan que soc a casa la meva dida. Si't veian, ho dirían, desseguida, al meu germà!... y estariam perduts!...

Andreas. Mira que hi hà perill!

Theodora. Pels carrers, si: però, pel Bósfor, cap!

Andreas. Bé si...

Theodora. Te dic que cap!...

Vivament.

Andreas. Quan te tornaré a veurer?...

Theodora. (*Agafant el vel*). Oh!... qui ho sab!...

Andreas. Tens rahó!... qui ho sap!...

La ajuda a posarse'l vel y'l mantell. Els cants s'allunyan, sentintse fondos.

Theodora. (*Posantse'l vel*). Demà... si tu vols... a la iglesia de Sant Emilià, a l'hora segona... Com que's l'hora de la mitjdiada, no hi hà ningú!...

Andreas. Hi aniré. (*Abrassantla*). Adeu!...

Theodora. Ja may, adéu!... Fins a demà, oh!... l'amor!...

Desfentse d'ell, qui vol seguirla.

Andreas. (*Emocionat*). Fins a demà!... oh!... la meva Myrta idolatrada!...

Torna a sentirse la cansó, al lluny. Andreas, instintivament, dóna una mirada cap al cantó del carrer, mentres Theodora, disposada a sortir, se detura y fa un geste de rabia y d'amenassa. Després, veyent que Andreas se gira cap a n'ella, l'hi envía un petó, y s'en va vivament, per la esquerra, al punt que la cansó torna a sentirse al lluny.

TELO RAPIT

ACTE QUART

La cambra de trevall del Emperador Justiniá, en el triclinium d'or del palau de la Magnáura. El fons de la cambra paralel al prosceni, se talla, cap a l'esquerra, en àngul recte, prolongantse, en una mena de galería, que, d'aquesta banda, dobla l'escena en fondaria. Al fons de la galería, hi ha la porta d'entrada, que dona a les grans sales del palau En la banda dreta d'aquesta galería, retaules de marfil, estátuas, triptics, etc.. En la banda esquerra de la mateixa, grans finestrals de vidres petits, amb gelosias de bronze daurat, primorosament trepat y cisellat. Aquets finestrals, dònan a una terrassa que domina el Bósfor. La claror de la lluna filtrantse a través del trepat de las gelosias, se projecta demunt del mosáic del paviment. A l'esquerra, primer terme porta que dòna a las habitaciòns de l'Emperatriu, amb cortina de seda. Entre aquesta porta y la galería, un moble, en el que hi han bronzes, marbres, copas d'or y de cristall, etc... y grossos llibres, luxosament relligats, amb cobertes de marfil y d'argent, incrustades de pedres precioses. A la dreta, primer terme, porta que dona a les habitaciòns de l'Emperador, amb cortina, també. En la paret del fons, que acaba en ángul, hi ha, al mitj, la porta del oratori. Aquesta paret, es un pórtic de tres compartiments cintrats, el del mitj (la porta del oratori) amb una porta d'una sola fulla, que s' obra y tanca per part de dintre, y per fora, se tanca també amb una grosa balda d'or; y 'ls dos laterals, amb dues estátuas de mij relleu de Santa Elena y de Constantí en mosàic de colors, sobre fons d'or. El timpan de la porta del mitj, està decorat amb una imatge d'Eva y d'Adam, amb l'arbre al centre. Quan la porta del oratori s'obra, se vèu vagament l'interior, iluminat per la resplandor vermella de les llàntias d'or que penjan del sostre y creman devant de l' iconostàsi. Tot el sostre de la cambra, està format per compartiments de cendre, primorosament pintats, separats per viguetas també de cedre, incrustades d'or, d'argent y de marfil. En la cornisa, hi corre un fris en

mosáic, representant el triomf de Justinià. En les parets, socolada de marbre de color. El conjunt ha de donar un aspecte de riquesa y suntuositat extraordinaria, però molt armónic de tò. A l'esquerra gran taula de trevall del Emperador, tota de bronze daurat, coberta de pergamins, de manuscrits, de rotllos de papirus. Canyetas naturals o d'or pera escriure. A l'esquerra, el setí del Emperador, més amunt una cadira. Dúes cadiras, l'una més enllà de la táula, l'altre a la dreta aprop del àngul de la paret. A la dreta de la táula dos coixíns, l'un demunt del altre formant setí. Devant de la táula, una banqueta. Cap a la dreta, en la mateixa línia que la táula imperial, una tauleta rodona, a l'esquerra de la qual hi han dos coixíns l'un demunt de l'altre, també. A la dreta de l'esmentada tauleta rodona, una banqueta voltada de coixíns. El paviment es de mosàic de colors, cobert, así y allà de riquísimas y tofudas catifas y pells de besties feras.

Es de nit. Ilumina l'escena, la resplandor de quatre grossos brandons de cera groga, que crémen en un ric canalobre de bronze daurat, que hi ha al demunt de la táula imperial.

ESCENA I

JUSTINIÁ, TRIBONIÁ, CARIBERT, PRISCUS, EUFRATAS, *el Missatger y dos servents*

(L'Emperador Justiniá, està assegut vora de la gran táula, llegint un pergamí que acaba d'entregarli el Missatger, qui s'espera, dret, a l'entrada de la galería. Priscus, derrera del Emperador, espera, també amb un feix de pergamins a les mans. Triboniá y Caribert, párlan entre sí, asseguts cap a la banda dreta, vòra la tauleta rodona.

Triboniá. *(A Caribert, apart.)* Axís, doncs, oh, Princep! Sa Sublimitat l'Emperador, t'ha concedit, aquest vespre l'insigne honor de convidarte a sopar amb ell?...

Caribert. Si vols parlar més exactament, oh! savi Triboniá!... Digas que l' Autócrata m'ha concedit el favor insigne de dejunar amb ell!... perque, com que avuy sembla que 's día d'abstinencia, 'l sopar s'ha reduhit a un plat de llegúms, y a una copa d'aigua fresca.

Triboniá. La Santa Emperatriu, no hi ha sopat amb vosaltres?...

Caribert. No. Y amb la seva ausencia, encare s'ha aumentat el mèu dejuni!...

Triboniá. La devota Augusta no es tant rigorosa, en las sévas prácticas, com el piadós Justinià, quina frugalitat iguala a la dels Apóstols.

Justinià. *(Acabant de llegir.)* Qüestor!...

Triboniá. *(Alsantse vivament, lo meteix que Caribert.)* Senyor!...

Justinia. Aquí tens nóvas de Cesárea, que '

faràn la meteixa alegría que a mil... *(Triboniá, s'hi acosta. Justiniá llegeix)* ...La insurrecció dels heretges samaritans, ha sigut, per fi, ofegada amb la séva mateixa sang!... Batzés me diu també, que, més de cent mil sediciosos, han deixat escampats els séus cadavres per tots els camins. El país està abandonat, empobrit y desert per molt temps!...

Tribonia. La Providencia s'ha visiblement associat an aquesta gran obra del téu regnat.

Justinia. *(Després d'haber despedit amb un gest, al Missatger, qui s'en và pêl fons.)* Tranquils per aquest cantó, ens podrém ocupar dels Hel-lenitzants... y aixís esclafarém amb un mateix colp, l'àspit y 'l basilisc!... L'hora no pot ser més oportuna per acabar amb aquestas supersticiòns paganes!... Les constel-lacións ens son favorables!... *(A Eufratas, qui entra per l'esquerra)* Ah!... y bé?... qué?... y l'Augusta?..

Eufratas. Crisió, acaba de tornar de les Fonts de la Porta d'Or, oh Magnificencia!... Però, la Divina Augusta, no hi era...

Justinia. L'hi han vista, al ménys?... Hi ha sopat?...

Eufratas. Crisiò, afirma que la Emperatriu no ha sigut vista aquest vespre, en las Fonts de la Porta d'Or.

Justinia. *(Bruscament)* Quina hora senyala la clep idra del paláu?

Eufratas. L'hora qüarta.

Justinia. *(Despedintlo.)* Està bé! Que tenim aquest vespre, oh! Priscus, en lo referent a lletras?...

Priscus. Una resposta d'Oriabassis, oh!...

Senyor!... Aquell capdill del Cáucas, a qui tú vàs invitar a convertirse.

Justinia. Y que diu, acepta 'ls méus oferiments?...

Priscus. Acepta 'ls diners, però, de convertirse, no'n parla.

Justinia. (*Alsant les espatlles.*) Deixém-ho estar!... De Roma, res?...

Priscus. Res més que unas mal intencionadas paraulas, atribuidas al Papa Bonifaci. Sembla que và dir al Patriarca Eusebi, que en el téu últim decret contra 'ls heretges, hi havía, al ménys dues heretgías...

Justinia. Aquest papa no estarà content fins que'l fàssi deposar! Atrevirse a sostenir que'l cos del Salvador, era corruptible després de la mort!... Oh!...

Tribonia. La Iglesia admet, efectivament, la corruptibilitat!...

Justinia. (*Irat.*) L'Iglesia s'equivoca!...

Tribonia. Es veritat! .. Ta celestial intel-ligencia, il·lumina, amb aytals clarors, aquestes materias, que, fins l'Iglesia no té altre remey que inclinarse, al devant d' ellas!...

Justinia. Diumenge vinent, predicarè, sobre aquest punt, a Santa Sofía.

(Entra Eufrátas, vivament.)

Eufratas. L'Augusta ja ha tornat, oh, Senyor!... Vé, desseguida!...

Justinia. Està bé. (*Eufratas* s'*entorna. A Caribert.*) Santa y bona nit, oh, 'l méu hoste!.. Priscus, t'acompanyarà, fins a la cambra que se t'ha destinat.

Caribert. Que Deu te concedeixi somnis ben agradosos!...

Justinia. (*Apart a Triboniá.*) Sigas aquí desde que apunti 'l día, oh, Qüestor!...

Tribonia. Si, oh, Magnificencia!...

(Caribert, Priscus y Triboniá, s'en van, y a la entrada de la galería, se tomban saludant profondament a l'Emperador, y surten, per la porta del fons, que dos servents obran y tancan, després que han sortit. Al meteix instant, entra Theodora per l'esquerra precedida d'Eufrátas, qui fa una gran reverencia y 's retira, corrent la cortina y tancant la porta.)

ESCENA II

JUSTINIÁ Y THEODORA

Theodora. (*Anant de dret y decidida a Justiniá, assegut y posantli la mà a l'espatlla.*) Estás sol?... Millor!... Hem de parlar.

Justinia. (*Bruscament.*) D'ahont vens?...

Theodora. De la ciutat, ahont te dic que pàssan unas cosas!...

Justinia. Ja 'n parlarém, més tart, d'aquestes coses... Parlém de tú, are!

Theodora. Ah!... Ja estás enfurismat amb mi?...

(S'assèu, descaradament en la banqueta d'esquena an ell.)

Justinia. (*Dret.*) Té torno a preguntar, d'ahont vens!

Theodora. (*Dreta encarants hi.*) Te torno a dir... De la ciutat!...

Justinia. A péu, sola, o amb una serventa y dos escláus!...,

Theodora. Qué potser havía d'anar amb un cos d'exércit?...

Justinia. An aquestas horas de nit!...

Theodora. Si fa una nit tant hermosa!

Justinia. *Donant la volta a la táula y senyalant els finestrals de la galeria.*) Trepitjar las llambordas dels carrers, al clar de lluna com una brodadora de seda, en cerca d' aventuras... una Emperatriu!... Oh!...

(Baixa a la dreta de la táula, al mitj de l'escena, y vá y vé, exasperat.)

Theodora. Si nó soc Emperatriu més que per privarme de tot lo que m'es agradable, no val la pena de serne! T'ho confeso!

Justinia. Dalt del lloc altíssim en que't trovas, també n'hi han de cosas agrables!... Tría-te-las!

Theodora. No n'hi ha més que una. Fer lo que'm plau, y prou!

Justiniá. Quin plaher, confondres amb la xusma d'arraval!... Sembla mentida!

Theodora. Es qüestió de gustos! Si a mí m' agrada desferme, per una hora, de la meva «Sublimitat», que'm mareja, y de la meva «Divinitat», que m'aclapara, y vagabondejar pels carrers de nit, com en els bons temps de la meva pobresa... quin mal faig y per què me'n haig de privar? Veyàm!

Justiniá. Bells recorts, en bona fè, per complàurethi!...

Theodora. Oh!... es clar!... Tu no més ets felís dins d'aquesta cambra, en la que hi fa una calor que ofega, atrafegat en ergotitzar amb els monjos sobre puerilitats místiques, o en desvariejar, amb els ulls al sostre, sobre qüestions tan importants com el sexe

dels àngels!... (*Amb mofa*). T'he dit may jo, per ventura, que un Emperador s'havía de preocupar d'altres coses?... No. Y doncs? Prén el teu plaher allà hont te pensis que'l troves. Peró, deixam arrebassar el meu allà hont es.

Justiniá. El meu es honorable; el teu, no.

Theodora. Quan se vol per muller a una matrona dels temps antics, un s'hi pensa, avans de casarse, amb qui ja sab que no ho es.

Justiniá. Y un no l'arreplega pel carrer... veritat?...

Theodora. Si pel carrer me vas trovar, senyal de que tu també hi eres al carrer. Recòrdat que si el meu pare era saltimbanqui... el teu era carreter!... Amb això, puc ben dir que vaig trovar, en tu, un marit del meu bras!

Justiniá Rahó de més, si vením de tan avall, per no recordarho al poble amb els nostres actes Y, sobre tot, per ferli oblidar el teu passat.

Theodora. Més val que l'hi fassis oblidar el teu present!

Justinià. El poble l'honora el meu present!

Theodora. Lo que fa es odiarlo!

Justiniá. (*Aturantse vora d'ella*). Serà per haver gosat a convertir en Emperatriu a una comedianta!...

Theodora. (*Exclatant, amb ironía descarada*). Ah!... per fi!... Ja ha sortit!... Ja la tenim aquí a la comedianta! Que'n feya d'estona que la esperava! Una comedianta!... Ben gros profit n'has tret d'haverthi casat! Rumia-ho una mica... veuràs com tinc rahó. El cel t'havía creat per ser advocat, o

bé monjo... Y si are ets l'hereu dels Césars, ha sigut, no ho duptis, per obra y gracia de la comedianta (*Moviment de protesta de Justinià, que continúa passejantse amunt y avall de la escena*) Négaho, si gosesl. Recòrdat que l Emperador Justí, el teu oncle, ja vell, se va tornar idiot... Y jo, amb els meus qüentos y les meves cansons, vaig condempnarme a divertirlo!... Comedia, veritat? Y de la seva muller, Lupicina, que no't podía veure... te'n recordes? Y jo, a forsa d'humilitat y de servilisme, vaig arrivar a dominarla!... Comedia també, veritat? Ah!... peró comedia que primer te va fer Patrici... fill adoptiu de Justí, després... y per fí, l'Emperador que tinc al devant!... Tot això degut al èxit de totes les comedies que, en profit teu, ha volgut representar la comedianta!...

Justiniá. (*Assegut a la dreta, demunt dels coixins*). Y en profit seu!

Theodora. ...Y ajudada per tu... perque, això si, no's pot negar, tu també et allò que se'n diu un gran actor! Un dematí combregues, en aquest mateix oratori, amb en Vitalia, el teu associat al imperi, y al vespre 'l fas degollar entre aquelles dues portes! Per Júpiter!... Jo no hi he arrivat encare a fer papers d'aquella forsa! La comedia al dematí y la tragedia al vespre!... quin actoràs!... Y sempre en escena! Aquestes lleys, que Tribonià't conjumina y que tu firmes... Aquestes batalles que Belisari 't guanya y de les que tu l'alabes... què son sino altres tantes farses y pantomimes?... Y tot això passa en el teu imperi, que no es més que un gran circ!... Perque, si bé t'ho mires, jo tampoc he cambiat d'ofici... He cambiat de género. Rès més. Abans feya de

figuranta, are faig d'Emperatriu! Com tu, que are fas de César y abans feyes de comparsa.

Jnstiniá. (*Alsantse amenassador).* Y si jo volgués fer d'Emperador fins amb tu?

Theodora. Pròvaho!

Amb un crit.

Justiniá. 'M desafíes?

A prop d'ella, amb les mans sobre la taula.

Theodora. Que no ho veus que'l teu talent soc jo? Que no ho sabs que quan fas comedia tot sol te xiulen?

Justiniá. (*Assegut en els coixins, vora d'ella, amb tò violent*). Acabèm. D'hont vens? Vull saber d'hont vens?.

Theodora. (*Tranquilament*). De les fonts de la Porta d'Or.

Justiniá. He enviat a les Fonts de la Porta d'Or y no hi eres...

Theodora. Digas que ja no hi era.

Justinia. T'han vist entrar a l'Hipòdrom, allà ahont s'hostatjen els domadors...

Theodora. Ah!... es dir, que m'has fet espiarr... Molt bé!.. Magnífic!... Doncs, bé, si, he anat a l'Hipòdrom!.. y què?...

Justinia. Y després?...

Theodora. Que no t'ho han dit, els teus espias?

Justinia. No!...

Theodora. Axís, te robean!... No'ls paguis!... Sempre serà un estalvi. Si t'haguessin informat millor, sabríes que... després, he anat a casa del meu amant!...

Justinia. (*Extranyenli el bras, brutalment*). No ho diguis això!... Ho sents!... Ni en broma, t'ho vull sentir a dir!...

Theodora. Mira, soc capàs de dirte la veritat, fins... bromejant!... Y mentres me creuhen en la ciutat, ocupada en prevenir el perill que'ns amenassa...

Amb misteri.

Justinia. El perill?...

Theodora. ...Aquesta nit meteixa!...

Justinia. Aquesta nit?... Quin perill?...

Theodora. (*Desfentse, suaument, de la extreta d'ell, torsant sa mà*). Pregúntaho als teus espias!

Justinia. Prou! Què hi hà?... De quins perills, parlas?...

Theodora. Dels que amenassen el teu honor de marit!... (*Rient amb mofa*). Ah!... ja!... ja!...

Justinia. (*Agafantla amb furia, per les mans*). Prou!.. te dic! Vinam aquí!... Prou! Parlèm seriament!... Veyàm, digas, què hi hà?... Què passa?...

Theodora. (*Desfentse d'ell, y repelentlo, bruscament*). Imbècil!... Vès!... Aquestas barallas entre tu y jo!... entre el lleó y la lleona!... en aquestos moments terribles... quan, no n'hi han prou, amb totes les nostres urpes, per anar contra la rebel-lió que's prepara!...

Justinia. La rebel-lió!...

Alarmat.

Theodora. (*Dreta*). Mentres, tu t'estàs aquí, omplint de gargots, aquestos pergamins,

amb el teu Triboniá... sabs què fà'l teu poble?... No?... Doncs, esmola las sevas espases y encén las sevas antorxas. (*Ell s'alsa, esporuguit*). Té, vina, escolta... Sents?... quinas remórs, cap a la banda del port?... Veus, com no dorm la ciutat?...

Justinia. (*Anant fins al fons*). Es veritat!... Y aquella resplandor?...

Theodora. (*Passant a la dreta*). Es un incendi!...

Justinia. Bé, com totes les nits!...

Theodora. Si, però totes les nits, no's passeja, triomfalment, pels carrers, el cadavre d'una dòna, amb crits de mort y de venjansa! Una munió de gent armada, el va seguint, udolant cansons infames, en contra meva!... Y per fi, els teus partidaris han estat retuts pels verts, no una, sinó tres vegades, habentse aplegat amb ells, tota la xurma de Bisanci!...

Justinia. (*Amb inquietut*). Es dir, que ja em arrivat a n'això?...

Theodora. Si, em arrivat a n'això!... Y les meves sortides nocturnes, al menys tenen això de profitoses, que t'ho fan a saber!

Justinia. Ordres!... Depressa!... S'ha de cridar a l'Eudemó!... a n'en Belisari!...

Febrós va per cridar.

Theodora. (*Aturantlo amb el geste*). Pschut!... pschut!... pschut!... No t'esvalotis!... Calma!... calma!... Ja està fet!... (*S'assèu en el coixí a la esquerra de la taula rodona*). Te dic que ja està fet.

Justinia. Tu, has?...

Theodora. Y es clar que si, home! Que't pensas que soc tant boja per perdre'l temps

escoltantel Mentres, tu, aquí, m'estaves insultant, ja's corría a casa de Belisari y de l'Eudemó, amb ordre meva de ferlos venir, aquí, secretament... Es inútil alarmar tot el palau!

Justinia. (*Anant cap a n'ella, més tranquil*). Ah!... bé!... molt bé!... Veus?... això està molt ben fet!... Això si qu'es digne de l' Augusta!...

Theodora. (*Se'l mira amb llástima*). Psè!...

Justinia. (*S'assèu, aprop d'ella*). No, si jo ja ho dic, sempre!... Si tu ho ets tot, per mi... la bona concellera, la que m'inspira la sabiesa, el talent!. . la que'm dóna la salut, la forsa, la confiança! La meva estimada Theodora, el meu present del cel!...

L'hi besa les mans, quasi de genolls, tremolant.

Theodora. (*Acariciantli el cap, amb la má*). Vés, vés!... Ho veus, home?... Tàncala, are, en un convent, a la... comedianta!... y no dono, a la Teva Eternitat, ni una hora de vida!... Deixam fer a mi!...

Entra Eufratas per la esquerra.

Eufratas. El Patrici Belisari solicita...

Justinia. (*Interrompentlo, dret*). Sí!... sí!... qu'entri!... (*Eufratas s'en torna. A Theodora*) Y amb la seva ajuda y la del Altíssim...

Theodora. Deixa! reposar en pau a l'Altíssim... y no l'obliguis a ocuparse de nosaltres!... Es lo millor que pots fer!...

ESCENA III

Els mateixos, BELISARI, MUNDUS, CONSTANTIOLUS, EUDEMÓ *y* EUFRATAS

Entran; tots, per la esquerra. Belisari; primer; se coloca més enllà de la taula. Mundus, darrera d'ell, y Constantiolus darrera de Mundus. Eudemó, al primer terme, devant de la taula. Eufratas, se queda al llindar de la porta. Tots saluden; profondament, a la manera oriental.

Justinia. (*Nerviós*). Entreu depressa!... y deixeuse d'acataments y reverencias!...

Belisari. Em vingut corrent, oh!... Magnífic!... Mundus, el seu fill y jo. El prefecte Eudemó, 'ns ha trovat pel camí.

Justinia. (*A l'Eudemó*). Ah!... ja ets aquí... oh!... el Prefecte que té ulls y no hi veu?... Com es que jo m'he hagut de enterar, d' aquest tumulte, per la Emperatriu... y no per tu?... Eh?... Responme!

Eudemó. La téva alta prudencia, ja'm perdonarà, oh!... Senyor!... A ferten sabedor venía y a péndre ordres, quan he hagut de donar socórs al prefecte del pretori, assetjat, per aquestos furiosos!...

Justinia. En el séu paláu?...

Eudemó. Que está cremant, oh!... grandesa!

Justinia. Aquest incendi?...

Eudemo. Es el del palàu de Joan el Capadociá!...

Theodora. Si aquesta nit estava térbol, com

sempre, ja no déu ser mès que un munt de cendres.

Eudemo. He arrivat a temps, pera ferlo fugir... Però 'l paláu es ja tot flamas!...

Justinia. Y com ha sigut?...

Theodora. (*Alsantse*). Espérat!... Aquí hi han orellas inútils... Eufrátas!

Eufratas. Magnificencia!

Theodora. Fés la crida de la són!... Per tothom... fixat-hi bé, l'Emperador es a sa cambra, tot sol. Està entés?

Eufratas. Si, oh!... Divinitat!... (*S'inclina y puja cap al fons. Obra la porta. Se véu en la galería als Eunúcs de la guardia, de rengle, vestits de blanc, amb la vareta d'or a la mà. Eufratas, dòna tres colps a un gong, y crida, lo següent.*) Oh!.. la gent del paláu!.. Ha arrivat l'hora... del repós y la son!... Pau y silenci!...

(La porta se tanca, sentintse d'esprés, més llunyana la crida de la són.)

ESCENA IV

Els meteixos, ménos EUFRATAS

Durant tot lo que precedeix, tots els personatges s'haurán colocat. Theodora, demunt dels coixíns, a la dreta de la gran táula de l'esquerra. Justiniá, en el setí que Múndus haurá agafat, de més enllà dels coixíns, y haurà posat al mitj de l'escena. Belisari, en el lloc ahont avans hi seya Theodora Eudemò, en la banqueta, al devant de la táula. Mundus y Constantiolus, drets.

Theodora. (*Asseguda*). Y, are, ja podèm parlar, amb tota llibertat.

Justiniá. (*Assegut, a Eudemó*). Y com es possible una tal sedició, sense que tu m'en hagis dit rès?...

Eudemó Aquestas iras, ja fa temps que coven, oh! .. Grandesa! .. per esclatar a la hora, en que un ho espera menys...

Justiniá. Però, en fi... la excusa, el motiu, la guspira qu'ha encès el foc?... què ha sigut?...

Eudemó. Els meus agents se contradiuhen!... Uns, parlan d'una dòna, qu'ha caigut al mar, y s'ha ofegat...

Theodora. Digas que s'hi ha llensat, voluntariament, al mar... y s'ha estimat més morir ofegada, que sofrir els ultratges dels blaus!

Eudemó. Que, segons veus, han assessinat...

Theodora. Al seu marit! ..

Justiniá. Ja ho veus, l'Augusta està molt més ben informada que tu!...

Eudemó. Rès escapa a la vigilancia de la molt savia Emperatriu, ja ho veig!... Y, també,'s parla d'un marxant, a qui han deixat per mort...

Justiniá. Y de tots aquestos bandolers, no s'en ha agafat, ni un?

Eudemó. Perdona, oh!... Magnífiic!... Els assessins del marxant—al menys,—els més compromesos, ja'ls tením, en les nostres mans. Aquestas detenciòns, han exasperat, naturalment, als amotinats, qui han vingut fins a les portes del meu palau, demanant la meva mort!... Però, com que han sigut vigorosament atacats, s'han dispersat, y de

moment, sembla que hi hà calma, entre ells...

Justiniá. Axís, tu creus que la sedició està dominada?...

Eudemó. Encalmada... no més, oh!... senyor! Però, demà, a la inauguració dels focs, a l'Hipòdrom, preparemse a veurer al poble, demanant la llibertat dels detinguts .. tan més, quan n'hi ha un, entre ells, qu'es el seu ídol!...

Justiniá. Qui es?...

Eudemó. En Calcas!

Theodora. L'auriga?...

Eudemó. L'afavorit dels blaus. Ell es, qui ha ventat el colp fatal al pobre marxant.

Justiniá. Oh!... la bestia fera! Y, tu, ets partidari del castic?...

Eudemó. Y exemplar!...

Justiniá. Dels dos partits?...

Eudemó. Sense distinció!

Justinià. (*A Belisari*). Ylustríssim!... la teva opinió?

Belisari. La meteixa, oh!... sobirà magnífic!

Justinià. Està bé!... Però, vetens aquí voltats de forças enemics, tots a la una! .. Y la nostra defensa?... Amb que contèm, per defensarnos?...

Eudemó. Aquest es el punt delicat!... No parlèm de les cohórts de la ciutat, que sempre solen tombarse del cantó dels amotinats...

Belisari. Ni dels escolars de la guardia, soldats de per riure, que no serveixen més que per fer goig a les parades. Aquests, ens farían traició, a la primera desfeta.

Justiniá. Resumint, no veig més que la guardia del palau, manada per en Narsés... Mil cinc cents homes, o dos mil, tot lo més!...

Belisari. La teva forsa no es aquí, oh!... Senyor! Es en els bàrbars aliats!... Tens, en les casernes de Constantí, mitja llegió de Goths, peons y cavaliers, tots amb cuirassa! Homes de ferro, que han servit a les meves ordres y dels que jo't responc. Al fòrum Julià hi tens els Hérules d'en Mundus. En tot, de déu a quinze mil homes de lo bò y millor que hi ha! Es més de lo que's necessita contra aquesta colla de marxants baladrers!

Eudemó. Peró es massa poc per anar contra tota una ciutat!

Justinià. Contra tota una ciutat?

Endemó. Aquesta, oh, l'Autòcrata! no es una sedició ordinaria, creume. Y si la Teva Eternitat me permet donarte un humil concell?...

Jnstlniá. Parla!

Eudemó. Se pensan que dorms: aprofitat de la nit... Ves d'arrivar, secretament, fins al port imperial, amb la molt piadosa Augusta!... Pren una de les barques, atravessa l'estret y acaba de passar aquesta nit a la costa oriental, en la que hi estaràs en tota seguretat, defensat per la guarnició de Calcedonia. Y a trenc de l'auba, quan els amotinats se disposin a assetgarte, seràs tu qui 'ls assetjaràs, ja que, a les teves ordres, totes les guarnicions vehines marxaràn de dret cap a la ciutat, en la que Belisari haurà tingut a ratlla els sediciosos, y aixís esclafaràs la rebel·lió entre la enclusa y'l

martell, entrant altra vegada triomfalment en el teu palau.

Justiniá. El concell es bò... Què hi dius, oh, Patrici?

Belisari. Que aprovo el concell de l'Eudemó.

Justiniá. Y tu, Mundus?

Mundus. Penso lo mateix.

Justiniá. (*A Theodora*). Aixís, doncs, ens en haurèm de comensar a anar, oh, l'Augusta!

Theodora. (*Tranquilament*). Y les carreres de demà? Anàrsen es renunciar a la inauguració dels Jocs!... Còm qui no diu rès!... Priva, si vols, oh, Justinià! de menjar pà a n'aquest poble y la rebel-lió esclatarà més feblement que si'l prives de divertirse!

Endemó. Axió no hi vol dir res, Augusta, perxò, també se farán les carreres, al Hipodrom.

Theodora. Sense Emperador y sense Augusta?...

(Amb ironía.)

Justinia. Ah!... això si... Es clar!...

Eudemo Dirém que l'Emperador està malalt...

Theodora. ...De por, veritat?...

Justinia. No, però s'ha de triar, entre 'l perill, quedánt-nos al paláu, y la seguretat, atravessant l'estret!...

Theodora. Doncs, bé, jo ja he triat, em quedo!

Justinia. Bé, si, però...

Theodora. Té dic que'm quedo!... Y sembla mentida que la única que, aquí parli com un home, tinga de ser jo!... Quan s'ha arrivat al lloc que nosaltres sóm, ja no s'en ha de baixar may més!.. Primer, s'hi mor!.. Y, si a tú 't plau, cercar la teva seguretat, fugint covardament, tú meteix, vésten! Però, jo, no!... Jo 'm quedo!... Y si 'm matan, me mataràn, dintre del méu palau; cauré, amb la corona al front y amortallada amb el méu imperi!... Pot haverhi, al mon, mortalla més hermosa!...

Justinia. Està bé!... Sia! Quedém-nos, oh!... dòna coratjosa! El cel t'inspira aquest concell, com t'ha dictat tots els altres!

Belisari. Aixís no's pot pérdre temps! Aprofitémse de la nit per concentrar en Mundus y jo, tots els nostres homes al entorn del palau!...

Justinia. Però, sense fer soroll...

Theodora (*Adonantse de que Antonina, tréu el cap, per la porta de l'esquerra*). Antonina!

(S'alsa. Tots l'imitan.)

ESCENA V

Els meteixos y ANTONINA

Antonina. *(Desde la porta)* Perdónam, oh!... l'Augusta!... peró'l fet es tan extrany!...

Theodora. Vina!... Depréssa!... Acòstat!... Séu!.. que hi ha!... Párla!...

(Fentla séurer en el coixí, del qu'ella s'acaba d'alsar; y assentantse en el setí que ocupaba

l'Emperador que's queda dret, a la dreta de Theodora, com tots els altres.)

Justinia. Oh!... si!... Parla!... parla!...

Antonina. Belisari s'en acababa d'anar, sense que ningú 'n sapigués rés, quan un soroll d'armas ha cridat la méva atenció cap al carrer, en el que he vist, amb el clar de lluna, als escolaris de la guardia, els qüals, silenciosament, anavan rodejant la casa. Una de les mévas serventas, vé a trovarme, tota espantada y 'm diu lo que segueix: Que'l qui mana als escolaris, ha preguntat si Belisari era a casa... Las esclavas, es clar! com que ho ignoraven tot, l'hi han respós de bona fé, que ja dormía en la séva cambra. Y, desseguida, s'han posat guardias en totas las portas. Aleshoras, jo, he baixat al atri, en el qu'he trovat al que manava la forsa... y haventli preguntat, en virtut de quines ordres, feya lo que feya... m'ha contestat: «Es per órdre del Emperador... (*Moviment de sorpresa, en tots*)... qui vol, sens dupte, protegir a Belisari, contra una agresió nocturna...» Bé, però...—l'hi dit jo...— Aquesta ordre del Emperador, qui vos l'ha trasmesa?...— El Centurió Marcél-lus...» (*Moviment de sorpresa. Tots se miran*)...m' ha contestat... Jo, aleshores, fent véure que ho sabía tot, l'hi he dit: «No vull que tú y'ls téus homes passéu una mala nit a casa méva. Vos faré servir ví del millor!» He donat les méves disposicións, el ví ha arrivat, se l'hi ha fet un aculliment expléndit, y jo, m'en he aprofitat pera venir córrent, a férvos sabedors de tan extranyes noves!...

Justiniá. Si que ho son d'extranyes!... Marcel-lus?...

Rumiant.

Theodora. (*A Mundus*). No es ell qui mana la guardia del palau, aquesta nit?

Mundus. Si, oh, grandesa!

Theodora. (*A Justinià).* Fóra un traidor, potser?

Justinià. Oh, no'n duptis! Aquesta ordre suposada...

Belisari. ...Y l'haver triat als escolaris, qui'm detestan...

Justinià. (*Esgarrifadíssim*). Això es pitjor que l'enemic de fòra. Això ja es l'amenassa dins mateix del palau, a les portes de la meva cambra!

Theodora. Un complot!

Justiniá. L'assessinat!

Belisari. Y còm vols que hi puguin venir els assessins fins a tu?... Tot lo que dona a les habitacions privades de la emperatriu y teves està guardat pels eunucs de la Cambra Imperial!...

Justinia. (*Senyalant l'oratori*). No pas de aquest cantó.

Belisari. L'oratori?

Justinia. (*Anant cap a la dreta y contemplant la porta del oratori, amb feresa*). Si, l'oratori! Sembla fet a posta per les emboscades...

Belisari. (*Qui ha anat a obrir la porta del oratori*). Y còm?

Justinia. Els assessins venen del jardí per la escala que hi mena, desde'l mateix oratori. Y, en el precís moment... Té dic que's pot témer una embocada...

Amb pór.

Belisari. Peró, entre'l jardí y l'oratori bé hi han portes...

Theodora. (*Alsantse*). Dues n'hi ha, folrades de ferro, com aquesta; peró, ells tenen les claus...

L'angunia s'apodera de tots. Antonina s'ha alsat també y va cap a l'oratori, al costat de Belisari, igual que Mundus y Constantiolus, mentres que Eudemó s'acosta a Theodora.

Belisari. (*Ha obert la porta del oratori*). Peró, de nit, la porta que dona al jardí bé està guardada.

Theodora. Si, peró aquesta nit ho està pels homes d'en Marcel·lus.

Belisari. Axís si que'l fet ja té més importancia... Y no's passa may aquesta balda?

La senyala.

Theodora. Quasi may... y ell ho sab!

Justinia. Passeulal... y aneu a apoderarvos d'aquest traidor.

Esporuguit, baixa fins al prosceni, esquerra, cobrintse, d'instint, amb la taula.

Theodora. Y si té còmplices entre'ls escolaris de la guardia, y'l defensan?

Justinia. Vols dir?

Theodora. Agafa'l teu enemic pel coll y escànyel, sense fer soroll, tenint com tens sobre d'ell totes les ventatjes de la emboscada!...

Belisari. L'Augusta té rahó.

Theodora. (*Dominant la situació y anant, resolta, cap a l'oratori*). Y sobretot, no'ns deixèm sorpendre. Se pensan que l'Emperador ja fa estona que dorm, y poden venir d'un moment a l'altra... Constantiolus!

Constantiolus. (*Anant cap a n'ella*). Grandesa!...

Theodora. (*Signantli una porta invisible que hi ha cap a la dreta, dins del oratori*). Obra la porta vermella d'allà dintre, vigila a baix de la escala, y si veus que algú va per entrarhi, deixal fer... y pújansho a dir desseguida... Ves, cuita, depressa!

Constantiolus. Si, oh, Divina!

Se'n va per l'oratori; vivament.

Theodora. (*A l'Eudemó, signantli el canalobre*). Empòrtaten els llums!

Baixa aprop de la taula. L'Eudemó se'n va per la esquerra amb el canalobre, quedant la escena illuminada tan sols pels raigs de la lluna, qu'entran a través dels finestrats de la galería.

Justinia. Peró, si'n venen molts, què fem?

Belisari. Aquí som tres que no ho contèm may quànts son els nostres enemics. Y, per altra part, al primer crit d'auxili vindràn els silenciaris de la guardia. Peró, per la feyna que se'ns prepara, amb en Mundus, el seu fill y jo, ja n'hi ha ben bé prou.

Eudemó. (*Entrant per la esquerra*). He deixat, en l'atri de la Emperatriu, el meu butxí y'ls seus ajudants.

Belisari. Està bé. Que vinguin y s'esperin allà... (*designant la porta de la esquerra*) amb tu. Y are permet, oh, l'Augusta! que jo parli aquí com l'estratègic que combina els seus plans de atac y de defensa... Dignat entrar a les teves habitacions y esperar els aconteixements... Tu, Eudemó, escoltam bé. El silenci y la foscor han de ajudarnos més que rès. Vigila desde aquesta porta (*la de la esquerra*) la entrada d'aqueixa gent... Si veus que son tres, quatre o

més, crida als eunucs de la guardia... Si es un sol, al contrari, deixal fer, deixal entrar, aquí, primer, y desprès, si veus que entra en la cambra del Emperador, calla... Fes per manera de tallarli la retirada y vinans a trovar. Amb en Mundus, ja'ns haurèm apoderat d'ell. Y tot això fredament, sense cap soroll, ni cap crit.

Entra, vivament, Constantiolus per l'oratori.

Constantiolus. (*A mitja veu*). Ja'ls tením aquí!...

Ajusta suaument la porta del oratori. Moviment d'engunia. Tots parlen a mitja veu.

Justinia. *(Tremolant).* Son molts?

Constantiolus. Dos, o tres, tot lo més!

Theodora. Els has vist?

Constantiolus. No, peró la porta del jardí s'ha obert y tancat massa depressa per donar pas a més de dos o tres homes... Potser no més es un.

Belisari. Està bé... Retirat, Augusta. (*Theodora se'n và, de puntetes, per la esquerra, seguida de Antonina. A Justinià*). Senyor, dignat entrar en aquesta cambra... y estigas ben segur que allà hont jo hi sigui no hi ha, absolutament, cap perill per tu...

Constantiolus alsa'l cortinatge de la porta de la dreta, per la que se'n va, vivament, Justinià. Belisari el segueix, amb Mundus y Constantiolus. Eudemó se'n va per la esquerra. Queda la escena complertament sola. Llarc silenci.

ESCENA VI

MARCEL-LUS, ANDREAS. *Després*, MUNDUS, THEODORA, EUDEMÓ, BELISARI, ANTONINA, JUSTINIÁ *y* CONSTANTIOLUS

Al cap de poca estona la porta del oratori s' obra a poc a poc, y Marcel-lus compareix en el llindar, quedant un moment immòvil, parant l'orella. Se gira després cap a dins y diu, en veu baixa, a Andreas, a qui's veu també dins de l'oratori, el qual queda misteriosament illuminat per la resplandor rojenca de les llanties que penjan devant de l'iconostasi...

Marcel-lus. Esperat!... Vaig a assegurarme de que dorm...

Avansa amb precaució, sortint fora del oratori, del que surt també Andreas, que's queda parat prop del llindar. Marcel-lus va, lentament, cap a la esquerra, pera donar un cop d'ull a la galería y per assegurarse de que no hi ha ningú. No veyent rès sospitós, se'n va de puntetes cap a la cambra del Emperador. Andreas ha entrat, en aquest moment, dins del oratori. Theodora compareix en el llindar de la porta de les seves habitacions; observa, després entra en escena y, sense ser vista de Marcel-lus ni de Andreas, arriva al àngul dret del fons y, desde allá, amagada també, veu a Marcel-lus entrar en la cambra del Emperador. Apenas Marcel-lus ha desaparegut, se sent dintre remor de lluita, veus ofegades y crits.

Marcel-lus. *(Dintre)*. Andreas!... Socors!... A mí!...

Theodora. *(Aterroritzada, avansant fins al oratori)*. L'Andreas!... Aquí!...

Se llensa cap a la porta, la qui's tanca desde dins y passa la balda, tremolant, fora de sí. Al mateix moment Antonina entra, sortint de cambra de la esquerra, y arriva fins al mitj de la escena. Al crit d'auxili de Marcel lus, Andreas prova, fent grans esforsos desde dins del oratori, peró inútilment, de obrir la porta, contra la que s'hi ha adossat Theodora, esgarrifada.

Andreas. *(Desde dins de l'oratori, donant colps a la porta)*. Valor, Marcel·lus! Aguantat ferm!...

Theodora. *(Amb terror, els ulls fora del cap)*. Es la seva veu!... Es ell!... Es ben bé ell!...

Pantejant fortament.

Dintre la cambra imperial ja no se sent rès.

Theodora. *(Vivament a Antonina, amb veu baixa)*. Vina!... *(Antonina hi corra)*. Digas ben fort, y ben alt: «Es en va tot!... Ja es mort!...»

Antonina. *(Aprop de la porta del oratori, cridant)*. Es en va tot!... Ja es mort!...

Andreas. *(Dintre, derrera de la porta del oratori, cridant amb desesperació)*. Oh!... Déus!. . Mort!... Mort!...

La veu se va apagant. Els colps a la porta han parat.

Theodora. *(Després d'escoltar vivament, radiant d'alegría)*. Ah!... s'en va!... Ja s'en va!...

Antonina. Però, es que...

Entra l'Eudemò, per la esquerra, amb el canalobre, encès, a la mà. Queda l'escena, vivament illuminada.

Theodora. (*Al veurer entrar al Eudemó*). Calla! Ja es lluny!...

Eudemó, posa'l canalobre sobre la taula, en el precís moment en que Belisari, compareix per la porta de la dreta, alsant el cortinatge, seguit de Constantiolus, qui porta, quasi arroçegant, a Marcel-lus desmayat. Per la porta de la esquerra, entra Gòrgias «el butxí» amb sos tres ajudants, els quals, s'en van al fons de la galería. Tota aquesta escena es rapidíssima.

ESCENA VII

THEODORA, ANTONINA, EUDEMÓ, BELISARI, MUNDUS, CONSTANTIOLUS, MARCEL-LUS. *Després*, JUSTINIÀ, *després*, GÒRGIAS *y'ls seus tres ajudants.*

Eudemó. (*Avansant*). Mort?...

Belisari. (*Seguit de Mundus*). No... desmayat, tan sols... Mundus l'ha quasi estabornit... L'hi hà donat un cop al cap, amb el pom de l'espasa.

Mundus y Belisari, extenen els coixíns que hi han darrera de la taula a la dreta, vora del que serveix de seti, y de tot ne fan una mena de llit, demunt del que Constantiolus hi coloca a Marcel-lus sense sentits, rigit, els cabells enganxats al front, per una ferida que sagna, y la túnica esqueixada, tenint el cap del cantó de la taula. Justinià, compareix, tot groc y esgarrifat, en el llindar de la porta de la dreta, no gosant entrar.

Belisari. (*Adonantse de Justinià*). Ja pots entrar, oh!... Senyor!... Tot s'ha fet, sense remór ni escandol, com pots veure!...

Justinia. (*Avansant*). Bé!... si... Però... y'ls altres?...

Theodora. (*Alarmada*). Els altres?...

Justinia. Si, o al menys aquest altre, a qui ha demanat auxili: «Andreas!» Ha cridat: «Andreas!...»

Theodora. (*Vivament*). No, t'equivocas!... T'ho ha semblat!... Jo no ho he sentit pas que cridés!...

Justinia. Com, que no?... Jo't dic que si! Ha cridat: «Andreas.» N'estic segur!...

Belisari. Veiàm... potsér es dins de l'oratori...

Hi va, Theodora també, amb l'intent de barrarli'l pas, però, Belisari arriva a la porta avans qu'ella y va per obrir.

Theodora. (*Volguent deturarlo*). No!... No obris!...

Belisari. Per què?

Theodora. Y, si son dintre?...

Belisari. (*Alsant la balda*). Nosaltres som aqui. Millor!

Theodora. No hi fà rès!... Vés amb compte...

Belisari. Es precís!... Augusta!

Justinia. Es precís!... Obre la porta, Belisari.

Belisari, l'obra.

Theodora. Ah!...

Amb un crit d'engunia. Se veu l'oratori, sense ningú a dintre.

Theodora. (*Amb alegría, que no pot dominar*). Oh!... ningú!

Belisari. (*Entrant y sortint de l'oratori, ràpidament*). Ha fugit! Constantiolus, pren aquestos homes, vès si per l'escala... registraho tot y portansel mort o viu!... Corra!... Depressa!...

Constantiolus, seguit de dos ajudants del butxí, s'en va, depressa, per l'oratori. Mundus s'està amb Gòrgias, més enllà de la taula gran. Eudemó, en l'angul de la taula esmentada.

Theodora. (*Amb gran inquietut, en el llindar de l'oratori*). Però... si es en va! Si no trovaràn rès! Si no hi ha ningú!...

Justinia. (*Desde la esquerra de la taula rodona*). Te torno a dir que té complices!... Y dins del meu palau!... Un centurió de la meva guardia!... L'assessinat, vetllant a la espona del meu llit!... Demà poden tornarhi... Ho em de saber tot!... Va!... reanimeume aquest pillastre! Feumelhi recobrar els sentits!... que'l farèm cantar!...

Amb ironía crudel. S'assèu en la banqueta. Moviment de Gòrgias.

Belisari. (*Al mitj de la escena, deturant a Gòrgias amb el geste y fent signe a Antonina, qui va fins a la vora de Marcel-lus, y, agenollantse, l'hi aixuga'l front. Silenci. Theodora ha baixat fins a la dreta de la taula gran*). Esperat una mica... oh! Senyor!... Ja torna en si!...

Durant tot lo precedent, Marcel-lus ha tornat, lentament, en sí. Fent un esfors, s'incorpora, sostenintse amb un bras, y no sabent ahont es, se mira amb sorpresa a Antonina, que s'està agenollada a vora d'ell. Després, se passa la mà per la ferida del front, mira al seu voltant, y s'adóna de Justinià, de Theodora y l'

hi torna, tot de cop, la memoria, donantse compte de la realitat. Pausa solemne.

Marcel-lus. Ah!... si... si... Are'm dono compte de tot! (*S'incorpora, tan com pot, pera mirar l'oratori, y, al veure que no hi ha ningú, exclama, amb alegría*). Salvat!... Ah!... bé!... molt bé!... divinament!...

Torna a caure, per falta de forses. Tots el contemplan, silenciosament, menys Theodora, qui, sempre preocupada d'Andreas, espía la tornada de Constantiolus, amb ansietat suprema. Constantiolus, entra per l'oratori, seguit dels dos ajudants del butxí, els quals van a juntarse amb en Gòrgias, mentres en Constantiolus tanca la porta del oratori.

Theodora. (*Radiant d'alegría*). Ningú?

Constantiolus. Ningú!

Theodora. Ja ho veus... Ningú!

Constantiolus. En la escala, rès... y la sortida pels jardíns, impossible! Han tancat la porta tot fugint.

Justinia. (*Dret*). Ah! em fet tart! S'ens escapa!

Mundus. (*Indicant el fons*). Potsér, per aquest cantó?

Justinia. (*Deturantlo, amb el geste y passant per derrera la taula rodona, acostantse a Marcel-lus*). Es massa tart! Ja deu ser a la platja!... Pels jardíns, l'hi haurà sigut fàcil arrivarhi! (*Acotant el cap y mirantse, amb ira, a Marcel-lus, qui'l contempla, amb aire de mofa*). Ah!... traidór!... Y com t'en alegres d'aquesta fugida, eh? Però, no cantis victoria... perque, a tu, si que't tinc! Y tu no'm fugiràs! .. cah!... tu que has conspirat per la mort del teu Emperador!

Marcel-lus. (*Mirantlo fixament*). Jo no la

vull la teva mort!... No!... Are, la teva caiguda, si!

Justinia. Y per què la vols, oh! gos d'heretge enfellonit... la meva caiguda!... Eh?

Marcel-lus. Què'n treurías de que t'ho digués? Si tampoc m'entendrías! He arriscat la partida, l'he perduda. Tu ets el més fort: matam!

Justinia. No pas tan depressa com tu't penses! Primer, ens hauràs de dir el nom dels teus complis.

Marcel-lus. No'n tinc de complis!

Justinia. Al menys en tens un: aquell, a qui has cridat auxili!... «Andreas!...»

Marçel-lus. No sé qui vols dir.

Justinia. (*Exasperat*). Te dic qu'has cridat: «Andreas!» Bandoler! Qui es, aquest Andreas? A Bisanci, n'hi han dos mil d'Andreas!... Quin es, aquest?

Marcel-lus. (*Amb fredor*). Cèrcaho!... si pots!

Justinia. En les tevas entranyes... Si... amb el torment.

Marcel-lus. Doncs, bé, veiàm si'l troves!

Justinia. (*A l'un dels ajudants del butxí, que, durant tot aquest temps, han preparat els esturments de tortura, en la galería, y que Gòrgias s'ha fet donar per la porta del fons*). Revifèu el foc, oh!... vosaltres!... (*A n'en Gòrgias*). Vina aquí, tu!

S'assèu, vora la gran taula a la esquerra. Els ajudants del butxí, al fons, bufan les brases en un recipient de ferro. Gòrgias avansa y llensa derrera de Marcel-lus un sac de cuiro que al caure fa un gran soroll de ferramenta.

Theodora. (*Horroritzada*). Oh!... Justinià!

Demanant clemencia.

Justinia. (*Fòra de si*). Parlarà! Vull que parli!... Treyeuli la cuirassa. (*Un ajudant del butxí, avansa, y amb en Gòrgias, alsan a Marcel-lus, l'hi treuhen la cuirassa y l'hi lliguen les mans, al derrera. Un dels altres ajudants, agafa l'escambell, que hi ha al derrera de la taula rodona, y'l col-loca als peus d'en Marcel lus, per derrera també, a fi de que en Gòrgias s'hi pugui asseurer*). Aixís!... molt bé!... Y, are, per ahont comensarèm... per que tingui ganas d'enrahonar? (*Gòrgias indica les mans*). Tens raho... Va!...

Theodora. Oh!... no!... Això si que no! T' ho prego! Es horrible!

Justinia. (*Donantli una mala mirada*). Eh?... T'he conegut menys compasiva!...

Theodora. Es que ja n'estic cansada d'aquests horrors!

Justinia. Si... per fer cas de sentimentalismes de dònes estèm are! Assessins!... Dins del palau!... Y soldats! (*Al butxí*). Vaja!... Comensa!

Gòrgias fa agenollar a Marcel-lus.

Theodora. Però, que no ho veus, que no dirà rès, aquest home! Mira'l bé, y't convençeràs de lo que jo't dic!

Justinia. Ja l'hi deslligarèm la llengua, si tan convé!...

Theodora. (*Passant, vivament, al devant de Justinià, y deturant, amb el geste, a n'en Gòrgias, qui, assentat en l'escambell, anava ja a fer us dels esturments de tortura, que hi han en el sac*). Esperat! No, encare!... (*Gòrgias s'alsa y recula. A Justinià, qui s'*

ha alsat, y agafantlo pel bras el porta fins al proscent, dientli a mitja veu) Te juro que, d'aquest home, no'n treuràs rès amb la forsa!... Deixam sola amb ell!... Potsér jo seré més hàbil que tu, y l'hi podré fer confesar, sinó tot, alguna cosa!

Justinià. Tu?

Theodora. *(En veu baixa)* Si, jo... amb dolcesa y astucia...

Justinià. Es que...

Protestant.

Theodora. Déixam fer a mi... No s'hi pert rés... perqué si m'equivoco, sempre hi ets a temps de recórrer als téus butxíns.

Justinia. Està bé!... Sía!... Peró depréssa!

Theodora. Déixam sola amb ell...

Justinia. Eh?...

Protestant.

Theodora. Sola!... perque, d'altra manera, es imposible!... *(Justiniá và per allunyarse)* L'hi puc prométrer tot, veritat?... Fins, salvarlo de la mort... eh?...

Justinia. *(Girantse cap an ella)*. Si... promét... lo que tú fàssis, estarà per ben fet...

S'en và cap a la galería del fons, en la que ja hi estarán agrupats, tots els altres y rodejat d'ells, hi conversa en veu baixa, y contempla a través dels vidres dels finestrals, la ciutat iluminada per la lluna.

Theodora. *(S'acosta an en Marcél-lus, y después d'asegurarse, amb una mirada, de que 'ls altres no la póden sentir, l'hi diu, en véu báixa, però que se senti ben clar, y amb gran ansietat.)* Escóltam bé, Marcél-lus!...

Fés per manera d'enténdrem! Tenim els moments contats!... Vols salvar a l'Andréas!... Veritat, que sí?... Doncs, jo també 'l vull salvar!... La qui't parla es una amiga!...

Marcel-lus. Eh?.... (*Sempre agenollat.*) Còm?... Tú?...

Theodora. Si... Però, es clar, no'm creurás! Naturalment. No hi fa rés... Escólta!... (*Quasi a l'orella.*) El téu amic Andréas, es fill d'Atenas... Ha vingut per l'herencia del séu oncle Diomédes... Viu en una casa, voltada de jardins, en la Propóntide... a tres centas passas de l'iglesia de Sant Emiliá... Es això?...

Marcel-lus. Oh!... Déus de justicia! Com ho saps?...

Theodora. No cridis!... Més baix!... Y escóltam!... L'Andréas... era allà, a l'oratori, quan tú l'has cridat; y si no ha vingut a auxiliarte, es perqué jo he tancat aquesta porta... Com que, algú, ha dit, cridant, que tú eras mort... ha fugit... salvat per mí!... Me comensas a entendrer?...

Marcel-lus. Sí!... oh!... sí!... Axís aquella dòna que...

Theodora. Més baix, te dic!...

Marcel-lus. ...Aquella dòna que và a casa séva, d'amagat... ets... potsér... tú?...

Theodora. Sí!...

Marcel-lus. Oh!... 'l malhaurat!... Axís, tú, ja ho sabías, tot, per ell... y per això?...

Theodora. Nó!... Per la méva vida eterna, jo 't juro que l'Andréas no m'ha dit rés!... Jo no sabía res tampoc. Però, com que Belisari, era aquí al palau, quan els téus ho-

mes han anat a casa d'ell... ha sigut per Antonina, que ho em sapigut tot!...

Marcel-lus. Ah!... si... si... Això es lo que 'ns ha perdut.

Theodora. Me créus, are, que jo't vull salvar, cósti 'l que cósti?

Marcel-lus. Sí!.. Però, tranquilisat. L'Andréas no ha de témer res. El torment no m'arrencará, ni una paráula!...

Theodora. Ah!... Desventurat qui ho creu això! Jo 't dic que parlarás!...

Marcel-lus. Nó!

Theodora. Te dic que parlarás! Tú no saps de quins medis esgarrifosos disposan aquí, per convertir a l'home més ardit y coratjós, en una bestia miserable que ho confessa tot, cridant, fins lo que no es veritat!

Marcel-lus. Oh!... y tú no pots, tú l'Augusta, estalviármels tots aquestos horrórs?..

Theodora. Com vols que pugui jo, amb aquell covart d'allà, a qui la pór fà tornar boig y sanguinari?.. Que't pensas que m'ha costat poc de convéncer, perqué 'm deixés parlar a solas amb tú?... Y mira!... Ja s'impacienta!...

Marcel lus. Bé, no'm parlém de mi, ja que no hi ha res a fer... però, y l'Andréas?... No tens cap medi per salvarlo?..

Theodora. Cap, si tú párlas!.. Però, y tú, tú... No has pensat res, tú?... Búsca-ho tú, veiám!... Veiám si 'l trovém, tú y jo... Veiám!...

Marcel-lus. Ja tinch lo que'ns convé!

Theodora. Per la séva salvació?...

Marcel-lus. Y per la méva!

Theodora. *(Amb alegría)* Y es?...

Marcel-lus. (*Fredament*). La méva mort.

Theodora. La téva mort?

Marcel-lus. Y desseguida. Avans del torment. Dònam un arma..

Justinia. (*Avensant, impacient y amb ira.*) Y bé... qué?... Ja està?...

Theodora. Una mica de paciencia! Aviat estarém d'acort.

Justinia. Và! doncs!... Depréssa!.. Afanyéu-vos!...

S'entorna, botzinant, al grúpu del fons.

Theodora. (*A Marcel-lus*) Però, com ho faré per deslligarte?.. Sòn allà!.. Ens miran!..

Marcel-lus. No'm deslliguis... Mátam tú mateixa!...

Theodora. (*Mirantsel amb estupor. Pausa*). Eh?...

Marcel-lus. Ets prou dòna per fer-ho, veritat?

Theodera. Y amb que vols que't mati, oh! malhaurat, si no tinc cap arma?

Marcel-lus. Sí, que'n tens una d'arma!... Jo la veig!

Theodora. Ahont?

Marcel-lus. Aquesta agulla... al cap!...

Theodora. Aquesta agulla?...

Instintivament, se posa la mà al cap.

Marcel-lus. (*Vivament*). No la senyalis!... Si s'en adónan!...

Theodora. (*Inmóvil.*) La que m'aguanta 'ls cabells?

Marcel-lus. Sí.

Theodora. Es d'or!... No es prou forta, 's torsaría!

Marcel-lus. No, no!... Te dic que no!...

Theodora. Però, ahont haig de ferir, per no donar el cop en fals?...

Marcel-lus Al cor!

Theodora Al cor?...

Marcel-lus. Sí!...

Theodora. (*Palpant el pit de Marcél-lus.*) Es aquí el cor, veritat?...

Marcel-lus. Més amunt!... Are!... Aquí!... El sents com bat... Es aquí, ahont has d' enfonsar l'arma generosament, fins al pom!

Theodora. (*Brandant l'agulla com un arma.*) Oh!... no!... No puc!... (*Deixa cáure el bras*). Es mássa horrorós!

Marcel-lus. (*Suplicant*). Theodora!...

Theodora. Un enemic, se comprén. Ho justifica la rábia, la venjansa! Sí!... Però, tu?.. y fredament... aixís... Oh! no puc!... no puc!... Es imposible!...

Marcel-lus. (*Redressántse*). Aleshores, prepárat a tot... per que si tú refusas!...

Theodora. Oh!... qué?...

Marcel-lus. Ho diré tot.

Theodora. No!...

Marcel-lus. Si, t'ho juro! Si tú no'm fas la caritat d'estalviarme aquesta agonía horrible, no tindré per tú més pietat, que la que tu haurás tingut per mí... Y avans de que hagi arrivat a les mévas mans la cre mòr d'aquellas estenallas, els hi hauré dit, cridant, qui es aquest Andréas... Y encare els hi diré més... per que 'ls hi diré que es el téu amant!...

Theodora. (*Esporuguida.*) Això, tú, no ho farásl...

Marcel-lus. Ho faré! Salvació per salvació, o tortura per tortura! Tría!...

Theodora. Espérat!...

Marcel-lus. No puc esperar més!... Acabém! Digas! Vols matarme, si o no?...

Theodora. No!

Marcel-lus. Tu'n tindrás la culpa! (*Cridant*) Doncs, bé, si!... Aquest Andréas es el téu..

Theodora. (*Ferintlo, al bell mitj del cor*). Ah?... malehit! Calla!...

Amb un crit de fera.

Marcel-lus. (*Cáu mort*). Oh!... per fi!.. Mercés, Theodora!...

Al véurel extés, demunt dels coixins; Theodora recula horroritzada fins a la táula gran. Tots hi córren; avansant. Antonina, se coloca a l'esquerra de la taula gran, aprop dd Theodora. Justiniá, Belisari, Mundus, derrera del cadavre de Mareel-lus. Eudemó, a la dreta de de la tauleta rodona, vers el cap del mort. Els altres, quedan més al fons.

Justinia. Qué has fet?

Theodora. M'ha insultat! Y encegada per la ira.., amb la primera arma que m'ha vingut a mà... l'he ferit.

Justinia. Que l'has ferit?

Theodora. Al cor, si, al bell mitj del cor!...

Justinia. Y que n'has tret de ferirlo? Si mòr ja no sabrém rés!

Theodora. Qui pot dominarse en moments semblants?... El méu bras ha sigut més rá-pit que la méva voluntat.

Justinia. Oh! la estúpida acció de dòna afo-

lladal... (*A l'Eudemó, qui s'ha agenollat vóra el cós de Marcél-lus.*) Y bé, que?... Respira?...

Endemó. (*Deixant cáure el brás de Marcél-lus*). Tot s'ha acabat. Es mort!

Justinia. (*A Theodora*). Y no l'hi has pogut arrencar res d'aquest Andréas?...

Theodora. Res.

Justinia. Lluytéu contra 'ls assesins, si la mort mateixa se fa la séva cómplice!

Eudemó. Mirarém si entre 'ls séus amics...

Theodora. (*Baix, y vivament a Antonina.*) Depréssa, fés per manera de que fúgin els séus escláus, y creméu tot seguit, la casa.

Antonina. Si!...

Eudemó. Oh!... Magnífic!... Que s'en ha de fer, d'aquest cadavre?

Justinia. Eh?... Ah!... Lo que tú vulguis!... Are si que.... Llenséulo al mar, avans que 'l día apunti!

Eudemó. (*A Gorgias y als altres*). Féu lo que l'Autócrata vos mana, oh!... vosaltres!...

Theodora. (*Mirantse 'l mort, horroritzada, mentres Górgias y 'ls séus ajudants, se l'emportan*). Oh!... Déu de misericordia!... Quina pena!...

Arrenca en un plor sincer y fortísim.

Justinia. (*Donantli una mala mirada*) Aquesta dòna es boja!

TELÓ

ACTE CINQUE

El jardí de l'Styrax, a la vora del mar. A la dreta, primer terme, una font. Més al fons, pel mateix cantó, se veu la Propòntide y la linia, molt llunyana, de la costa d'Asia. Al fons, arbres, caminals, etz. Se veu, entremitj de l'arbreda, el teulat de la casa. A la esquerra, arbrissons florits y grossos xiprers. En el mateix cantó, una porta que dona al carrer. Al mitj de la escena un plàtan molt gros, quines branques la cobreixen en tota sa amplaria. Entre la soca del plàtan y la font, un ample seti de marbre. Tamarindes, mimoses y arbres de Judea tots florits. Devant del plàtan, un banc de marbre semi-circolar al entorn d'una taula rodona, tot de marbre blanc.

Son les primeres hores de la tarda de l'endemà.

ESCENA PRIMERA

ALEXIS, MIQUEL, THEODORA *y* ANTONINA

El primer està ocupat en colocar en una panera que hi ha al demunt de la taula branques de baladre, de murtra, etz., tallades de fresc dels arbrissons del jardí. Trucan a la porta del carrer, la de la esquerra.

Miquel. *(Desde dintre, trucant)*. Eh!... oh, l'Alexis!

Alexis. *(Anant a la porta y avans d'obrir)*. Quí hi hà?

Miquel. Soc jo, en Miquel, el servent del vostre vehí, l'Andreas.

Alexis. *(Obrint y adonantse de Theodora y Antonina, que van amb en Miquel)*. Eh?... que no vas sol?

Miquel. *(Avansa amb Alexis, mentres entran Theodora y Antonina, cobertes amb vels, que no més les hi deixan veure 'ls ulls)*. No. *(Amb veu baixa)*. Peró la persona que va amb mí es coneguda del meu amo... y la consigna que t'han donat no hi resa pas per ella.

Alexis. *(Anant a tancar la porta, amb cuidado)*. Que t'ho pot fer suposar que'l teu amo Andreas sigui aquí? Y si no hi fos?...

Miquel. Si'l buscas bé, 'm sembla que'l trovaràs desseguida!... Té. *(Pren una branca de murtra de la panera)*. Dónali això, en secret... Aixís sabrà qui'l demana.

Alexis. Aquesta branca?

Miquel. De murtra, si!... Peró, per quí les heu tallades totes aquestes flors?

Alexis. *(Agafant la panera)*. Per un mort.

Miquel. Còm?... Teniu un mort a casa?
Alexis. Si!...

Se'n va pel fons, emportantsen la panera.

ESCENA II

Els mateixos, menos ALEXIS

Les dònes avansan.

Miquel. (*Dirigintse a Theodora*). Se veu que l'home té ordres severíssimes, peró l'encàrrec serà complert, no'n tinguis cap pór!...
Theodora. (*Vivament y amb inquietut*). N'estàs ben segur de que'l teu amo es a n'aquesta casa?
Miquel. No'n dubtis. Hi es!... L'amo ahir va venir molt tart, peró encare no era día clar. Estava groc, semblava près de gran inquietut y molt trist. Va cremar alguns pergamins y després se'n va anar de casa tot dihentme: «Per tu sol y per la persona que tu sabs, soc a casa de l'Styrax!... Are, per tothom, soc a l'Hipòdrom y no tornaré fins a ben entrada ja la nit». L'auba envermellía apenes el teulat de la casa... jo m'havía adormit, quan va despertarme, bruscament, un home desconegut, qui havía entrat jo no sé per ahont. Va posarme la mà a la espatlla y va dirme: «Es aquí'l teu amo?» Jo vaig contestar que no. Aquell home no anava sol, anava amb un altre tot malcarat... Varen registrar tota la casa, en virtut d'una ordre que portaven, firmada pel prefecte de la ciutat... Peró, com que no hi van trovar lo que's pensaven, se'n

van anar flastonant com dos bastaixos... Jo aleshores vaig sortir... el carrer era desert, y, segur de que no podía ser espiat, vaig venir a dirho tot a l'amo.

Theodora. Aquí?

Miquel. Aquí.

Theodora. Y quí es l'amo d'aquesta casa?... aquest Styrax?

Miquel. Un marxant de Macedonia, molt ric y molt amic de l'amo.

Theodora. Y... quí pot ser aquest mort?

Miquel. Això si que no ho sé... perque l'Styrax no té ni muller, ni fills.

Theodora. Ves a la porta... y vigila.

Miquel sè'n va per la porta del carrer, tancantla per part de fora.

ESCENA III

THEODORA *y* ANTONINA

Theodora. (*Amb la vista fixa cap al fons dreta, per ahont ella creu que vindrá l'Andreas*). Estàs ben segura de que ningú'ns ha seguit?

Antonina. Ningú. El carrer es desert, com tota la ciutat. Pensa, oh, Grandesa! que amb motiu de la inauguració dels Jocs, tot Bisanci es al Hipòdrom.

Theodora. Lo que penso es que, amb motiu dels Jocs, no podèm tenir el temps més just! Y dic això perque no vull que'm torni a succehir lo d'ahir vespre.

Antonina. Ah!... parles de lo que't va dir l'Emperador?

Theodora. Si. El tigre imperial ha tret, per fí, les seves urpes! Ha arrivat l'hora de recorre al filtre de la egipcia.

Antonina (*Vivament*). El tindràs?

Theodora. Aquest vespre.

Antonina. Aixís... l'has vista?

Theodora. Ahir. (*Parant l'orella*). Algú s' acosta... (*Amb alegría*). Calla!... Es ell!

Entra l'Andreas pel fons dreta, venint de la casa.

ESCENA IV

THEODORA *y* ANDREAS

Theodora. (*Corrent cap a n'ell*). Ah!... Per fí't puc veure aprop meu!... Oh, quina felicitat!... Aprop meu!... En els teus brassos!...

Abrassantshi y fentlo anar cap al prosceni.

Andreas. Còm es qu'has vingut aquí... y amb...

Theodora. (*Vivament*). Oh!... Amb mí no hi val el dissimular. Deixat de misteris. (*Moviment d'Andreas. Ella va fins al seti de marbre que hi ha al devant de la font, tot dihent a la Antonina*): Vigila bé tu, ho sents? y avisam aixís que sía l'hora. (*A l'Andreas*). Es una amiga. Ja t'ho explicaré)...

Antonina se'n va pel fons, esquerra.

Andreas. Peró, per fí!...

Theodora. (*Asseguda*). No'm vinguis amb mentides, te dic! Ho sé tot!

Andreas. (*Amb estupefacció, dret, aprop de ella, a sa esquerra*). Tu saps?

Theodora. Pel meu germà... A la cancillería del palau aquest dematí no's parlava més que dels fets de la nit passada...

Andreas. Y t'han dit?

Theodora. ...que Marcel-lus... (*Andreas fa un moviment*), el centurió Marcel-lus va introduhirse, per l'oratori, en la cambra del Emperador, que'l van sorpendre, que'l van matar... y que tenía un còmplis que va poder fugir. Y que aquest còmplis, ets tú!

Andreas. Jo?...

Theodora. Es en và'l fingir. «Andreas!», Marcel-lus va cridar, «Andreas!» Tothom ho sap!... Y aquest Andreas ets tu!

Andreas. Doncs bé, per què negarho? Are ja ho puc dir? Si, soc jo!

Theodora. Aixís, sortint dels meus brassos, vas córrer aqnesta aventura tan perillosa, sense haverme dit ni una paraula de les teves esperanses, ni de les teves temenses...

Andreas. Havía jurat no dirne rès a ningú.

Theodora. (*Alsantse*). Ah!... Ho havíes jurat! Y potser estàs disposat a tornarhi, veritat?

Andreas. Si, amb tota l'ànima!

Theodora. Prepares la teva revenja... eh?

Andreas. Si... y la d'en Marcel-lus.

Theodora. En Marcel-lus es mort. Deixal estar... no hi pensis més en aquell desgraciat, caigut en el parany més afrentós!...

No n'ha de fer rès de les vostres repressalies!

Andreas. Peró, per axò les reclama!

Theodora. Un mort?

Andreas. El seu cos, llensat al Bòsfor, surant amb els ulls oberts cap al cel, clama venjansa.

Theodora. Axò son ilusions teves! El seu cos ha desaparegut.

Andreas. (*Indicant la casa, al fòns*). El seu cos es allà.

Theodora. (*Esgarrifada, passant cap a la esquerra*). Aquí!

Andreas. Si... A trenc d'auba un pescador l'ha trovat surant aprop del port Julià. Y amb poques ganes d'intervenir en els darrers tràmits de la justicia imperial, ha trucat a la porta del convent d'Hosmides y ha fugit, deixant el cadavre en la mateixa platja... Els monjos han reconegut desseguida a n'en Marcel-lus. S'ha corregut a casa seva. Els seus esclaus havíen fugit, la casa cremava. S'ha avisat a la seva mare y a les seves germanes, les quals han cridat a n'en Timoclès, parent seu, qui, per la seva part, ho ha fet saber als nostres amics. Jo 'm trobava aquí, a casa de l'Styrax, y tots dos hem decidit enterrar el cos, sense altres testimonis que la mare, les germanes y nosaltres... Y axís s'ha fet! La darrera flor que jo he llensat demunt del cadavre del pobre amic es el brot de murtra que m'ha anunciat la teva arrivada... (*Sona a dintre el gong funeral per tres cops*). Escolta!

Chor. (*Dintre*).

«Oh!... Déu tot poderós!... oh, Pare Sobirà!...
Reb en ton si, d'eterna benhauransa,

al qui, mos precs, fan digne de tota la gua-
(bansa,
que'l cel véssa, a mans plenes, als nèts de tot
(pecat»

Theodora. Son allá, 'ls teus amics?

Andreas. (*Emocionadíssim*). Si... al voltant del cadavre!... Oh! el meu pobre Marcellus!...

Cau assegut en el banc del mitj, plorant amb amargor.

Theodora. (*Assentanse, aprop d'ell*). Està bé que's pregui per ell, y que'l ploris!... Però, venjarlo!...

Andreas. Oh!... y sens pietat!

Theodora. Y com el venjaràs? Quan? (*Andreas respòn solsament amb un geste*). Perque suposo que no'm deixaràs ignorantho tot, com vas fer ahir!

Andreas. (*Sense mirarla*). Es lo millor que's pot fer amb les dònes... No dilshi rès!

Theodora. (*Apoyada en ell, rodejantli el coll amb el bras*). Bé, però, es que jo soc més que una dòna! Soc la teva dòna! Veyàm, què es? De què's tracta? Dígamho!... T'ho prego! ahont! quan, el venjaràs! quan, el venjarèu? aquesta tarda... potsér?... Al Hipòdrom?

Andreas. (*Sense mirarla, com encantat, mirant l'espai, aclaparat y fins inconscient*). No!... D'aquí a vuit díes!... a Santa Sofía... el día de Pascua!...

Theodora. (*Respirant*). Ah!... fins al día de Pascua!... a l'ofici del dematí... potsér?

Andreas Sí!...

Theodora. (*Dolsament, lentament, pera no despertar cap sospita*). Oh!... però, hi hau-

rèu d'anar amb compte! Mira que l'Emperador hi està molt ben guardat y defensat a Santa Sofía!...

Andreas. Pendrèm totes les precaucións...

Theodora. Pendrèm? Qui son aquestos que han d'anar amb tu? Aquells que son allà? Els teus amics? Qui son aquests amics?...

Andreas. Què'n treuríes de coneixels?...

Theodora. Què'n treuría, dius? Pensa que son homes, amb qui tu estàs a punt d'arriscar una partida terrible!...

Andreas. Es el seu secret... no'l meu!

Theodora. Y aquest secret, vols dir que jo no'l puc saber, perque, segóns tu, potsér fóra capàs de violarlo?... Es això, veritat?

Andreas. Jo no he dit tant!...

Theodora. (*Dolorosament*). Si no ho has dit, ho has volgut dir!... Oh!... Andreas!

Andreas. No'm parlis axís, oh, Myrta!... jo t'ho prego!...

Theodora. Es a dir, que'l primer que trovis, un complis, a qui, quinze díes avans, ni coneixíes... aquest si, veritat?... aquest ho pot saber tot!... Y jo, un altre tu mateix... jo, qui moriría joyosa de la teva meteixa mort, t'haig d'anar arrencant, sílaba per sílaba, la confessió d'un projecte, en el que, tan a tu, com a mi, 'ns hi va la vida!... Però, per això, aquests noms, no tinc cap necesitat de que me'ls diguis!... Vés, home!... Vés!... si ja'ls sé! En Timoclés, parent del mort... veritat? Aquest es evident..

Andreas. (*Responent amb el geste, més qu' amb la veu*). Sí...

Theodora. ...Y l'Styrax, a casa de qui som...

Andreas. També...

Theodora. (*Acostantseli, amb manyagueria*). Y'ls altres?...

Andreas. L'Agathó...

Theodora. El fill del banquer Neàrch?

Andreas. Sí...

Theodora. Y qui més?

Andreas. En Faber...

Theodora. L'armer?

Andreas. Sí...

Theodora. Y després?

Andreas. Ja te'ls he dit tots!

Theodora. Y vosaltres cinc, volèu?... Oh!...

Andreas. Som cinc contra un... Encar n'hi sobren quatre.

Theodora. Axís, doncs, el volèu assessinar?

Andreas. Oh!... aquesta vegada, si!... Y per axò, la tasca es doble. Em de colpir l'imperi y venjar a n'en Marcel-lus!... Primer, sobre d'ell, després, sobre d'ella!

Theodora. Sobre d'ella? Qui, ella?...

S'allunya, instintivament, d'ell, sense alsarse.

Andreas. La qui l'ha mort!... Marcel-lus cridava auxili. Però una mà més amatenta que la meva, va tancar la porta!... y quan jo feya esforços pera obrirla, una veu de dòna va cridar: «Es mort!...» Aleshores, jo, desesperat, vaig fugir! Però, qui ho va cridar: «Es mort?» Theodora! Y qui, en el mateix moment, l'hi traspassava'l cor, amb tota la rabia?... Theodora!

Theodora. Què saps, tu!...

Andreas. (*Treyent d'entre'ls plecs de sa túnica, l'agulla d'or*). Que no ho sé? No veus que va firmarla, la seva obra? Mira!...

Aquesta agulla d'or, que Marcel·lus duya clavada en son pit, es d'ella!

Theodora. (*Alsantse y reculant amb horror*). Oh!...

Andreas. (*Dret, sense mirarla*). Qui podía, fòra d'aquest dímoni, complaures en matarlo, amb aquella alegría de bestia fera?

Theodora. Oh!... alegría de bestia fera!

Andreas. Te dic que la assaboria, la seva mort!... Era triomfal el seu crit!... Si encare'l sento!... La embriaguesa de la hiena, assadollantse de sang!

Theodora. ...Ets massa injust, tu, també, Andreas, amb aquesta dòna! No l'hi concedeixes rès de bò, rès d'humà!... Rès!... Arrives a ferne un monstre!

Andreas. Es que ho es!...

Theodora. Ah!... malhaurat!... Qui sap si ella va matarlo...

Andreas. Per compassió, potsér?...

Amb mofa.

Theodora. ...O per estalviarli torments pitjors que la mateixa mort!...

Andreas. Ah!... la bona animeta. Potser encara'm voldràs fer creure que va ser per caritat que l'hi va enfonsar aquesta agulla al cor!... Ah, no!

Theodora. *(Per ella mateixa, amb descoratjement, cayent asseguda al mitj del banc).* Aneu a fer entrar en rahó a una tal bogería!...

Andreas. (*Amb rabia, sense sentirla*). Ah!... la tigresa!. (*Empunyant l'agulla*). Amb quina dalera te'l tornaré, el cop mortal!... Deixam que vegi tant sols la teva cara!... T'haig de coneixer, per fí!...

Theodora. (*Inquieta*). La vols veure?

Andreas. Aquesta tarda.

Theodora. Y ahónt?

Andreas. (*Acostantse a n'ella, per darrera el banc*). Al Hipódrom.

Theodora. (*Aterroritsada*). Què?... tu... hi vas al Hipòdrom?

Andreas. Si.

Theodora. (*Sempre asseguda, acostantse a n'ell*). Peró, si no pots anarhi...

Andreas. Jo? Per què?

Theodora. Tu, l'Andreas, à qui's busca per agafarlo!

Andreas. Qui vols que's preocupi de mí, entre mitj de tanta gent?... Vull satisfer el meu odi amb la contemplació d'aquesta dòna!

Theodora. Es insensat!... Han registrat la teva casa! Se't busca per tot!... Y vols anar, tu mateix, a plé sol, a cridalshi: «Aquí'm teniu! Agafeume!» Ah, no!...

Andreas. Ni jo, ni ningú, ha de dir rès!

Theodora. Pot dirho el primer que't conegui... qualsevol...

Andreas. Y qui'm coneix, a Bisanci?

Theodora. El teu cap s'ha posat a preu!... Tothom!

Andreas. Sossegat! Encare no hi soc a l'Hipòdrom!

Theodora. Peró hi aniràs... Veyàm, Andreas! Escoltam! Tu no hi pots anar al Hipòdrom. Jo t'ho prego! En primer lloc, perque es inútil. Si no hi podràs entrar! Si ja es plè! Y què faràs aleshores? Rondar per devant de les portes?... Si tampoc veu-

ràs rès!... Y, havent vingut pera vèurela, seràs tu qui serà vist! Es una bojería!... Veritat que tu ja ho comprens qu'es una bojería?

Andreas. No!

Theodora. (*Amb ira*). Ah, no? Doncs bé, lo que tu vols fer, ademés de ser de boig, es de covart!

Andreas. De covart?

Theodora. Si, de covart... Perque, entregante, compromets als teus amics, qui seràn agafats y perduts, per culpa d'aquesta dèria d'anar al Hipòdrom, que t'hi empeny bestialment, sense saber per què hi vas...

Andreas. Ja t'ho he dit per què hi vaig!... Per...

Theodora. Si, per veure a Theodora, ja ho sé! Bella curiositat! Veure a Theodora!... Quina cosa més important, veritat!... Quin atractiu! Quin plaher!

Andreas. No, si no es per plaher que...

Theodora. No, ja ho sé. Es pel meu suplici! Per condempnarme a tremolar d'engunia, per tu, tota la santa tarda! Per ferme cridar a cada moment, esgarrifada: «Are l'agafan, are 'l matan». (*S'alsa, l'hi rodeja el coll amb els brassos y'l fa seure en el banc, aprop de ella, que resta dreta, apoyant un genoll en el banc*). Oh, no! Tu no hi aniràs al Hipòdrom! Eh, que m'estimes massa per imposarme una tortura semblant? Peró, escoltam! Es que no m'escoltes?... Ah!... Es dir que jo ja no soc rès per tu? Y, de les dues coses que hi ha en el teu cor, l'odi per aquesta dòna y l'amor per mí, pot més l'odi per ella, veritat? Digas que sí, d'una vegada!

Andreas. Això no, ingrata... perque ja sabs que jo faig sempre lo que tu vols!

Theodora. Y quina exigencia més terrible, veritat? (*Amb infinida manyaguería*). Quín sacrifici més gran, el quedarte aquí, lluny de la calor del día, en les ombres delicioses d'aquest jardí apacible!... Y, al parpellejar les primeres estrelles, jo tornaré, amb la amiga que allà m'espera, pera guiarte al lloc que jo sé, en el que estaràs amb tota seguretat y fora de tot perill... Quedat aquí!... quédathi!... T'ho prego!... Y, eh que no sortiràs?

Andreas. (*Ubriagat per les caricies que l'hi ha fet ella*). No, no sortiré. 'M quedaré aquí tota la tarda!

Theodora. (*Amb un crit d'alegría*). Oh, oh! ay, que bé!... que n'ets de bon minyó!... y que t'estimo! M'ho jures?... Eh, que si, que m'ho jures?

Andreas (*Agafantla com a una nina*). T'ho juro!... peró tu't quedes amb mí.

Theodora. Oh, Déu meu!... Si jo pogués!... Peró, no puc! (*Se desfá d'ell, dolsament, y s'alsa*). Quina hora deu ser, ja? Ja deuhen extranyar que tardi tant.

Andreas. Te'n vas?

Theodora. Pensa que haig d'anar al Hipòdrom amb el meu germà.

Andreas. Y l'odiós Simeó Focas? (*Amb ironía*). Veritat?

Theodora. (*Tapantli la boca amb una mà, qu'ell besa*). Ja sabs el cas que'n faig, jo, de aquest Simeó Focas... Gelosot!

Andreas. Peró, vindràs, m'ho promets?

Theodora. Aquest vespre... Y tu, 'm promets que no't mouràs d'aquest jardí?

Andreas. Si.

Theodora. Vols dir que, aixís que jo seré fora, tu no tindràs més idea que la de còrrer cap a l'Hipòdrom?

Andreas. (*Besantli les mans*). No... perque t'ho he jurat!

Theodora. (*Senyalant la casa*). Pel mort?

Andreas. Si, per ell!

Entra Antonina, venint del fons esquerra; baixa fins al prosceni y va a obrir la porta del carrer.

Theodora. (*A l'Andreas, qui s'alsa)*. Es l'hora... Ja ho veus... Me'n haig d'anar.

Andreas. (*Ajudantli a posarse el vel*). Vina per la platja aquest vespre. Es més segur...

Acompanyantla fins a la porta. Antonina surt primer, anantsen.

Theodora. Si, vindré en barca... Ah, peró't deixo amb una engunia!... Si bé es veritat que també me'n vaig contenta, deixante en un lloc tan segur com aquest. (*Agafantli el cap amb les dues mans y mirantlo fit a fit*). Pensa amb mí tota la tarda, ho sents? Amb la Myrta... amb ningú més que amb la teva Myrta!

Andreas. Amb ningú més que amb la meva Myrta!...

En aquest moment Timoclés, Faber, Agathó y Styrax compareixen pel fons, dreta.

Theodora. Aquí tens els teus amics! Me'n vaig!... Adéu!... Fins aquest vespre!

Se'n va depressa.

ESCENA V

ANDREAS, FABER, STYRAX, TIMOCLÉS *y* AGATHÓ

Els quatre amics d'Andreas avansan lentament, mentres Andreas ha anat a la porta a acompanyar a Theodora.

Andreas (*Anantlos a trovar, després d'haver tancat la porta del carrer*). Ja està tot acabat?

Faber. Per la nostra part, si; peró, fins a l'hora baixa, la seva mare y les seves germanes volen recitar encare, al voltant de la tomba, les derreres pregaries.

Andreas Oh!... el meu pobre Marcel-lus!

Faber. Y, are, que ja reposa en pau, hauríem de parlar, Andreas. No fa gaire que, trovantnos al devant del cadavre del nostre amic, tots hem pensat lo mateix, veritat, companys? (*Tots, menys Andreas, fan que si amb el cap*). Es a dir, que lo d'aquesta nit, no ha sigut efecte d'una sorpresa, però, si d'una traició.

Andreas. Si, també ho crec!... S'ens esperava!... Hem sigut trahits, no hi ha cap dupte!... Però, per quí?...

Faber. Jo'm penso que ho sé, per quí!...

Amb intenció.

Andreas. Tens alguna sospita?

Faber. Sí! Ahir, tu'ns vas fer jurar, que, ni una paraula dels nostres projectes, fóra repetida a ningú... ni a la persona més estimada, més fidel, més segura! Es veritat, o no?

Andreas. Sí.

Faber. Doncs bé, estàs, tu, ben segur d'haver guardat fidelitat al jurament?

Andreas. Jo?

Faber. No has dit rès, a ningú?

Andreas. Rès!... T'ho asseguro! Rès!...

Faber. A ningù?

Andreas. A ningú.

Faber. Ni, a n'aquesta dòna, que tu esperaves, quan nosaltres fossim fòra?

Andreas. A la Myrta?

Faber. A la Myrta, si!...

Andreas. Què vols dir, amb això? Que t'has tornat boig?

Faber. (*Dolsament*). Responme, t'ho prego! No has fet cap alusió, al devant d'ella, respecte als nostres projectes d'aquesta nit?

Andreas. Cap!... Y encare que la hagués feta?...

Faber. (*Interrompentlo*). Ni una paraula?

Andreas. Ni una... rès! T'he torno a dir que... rès!

Faber. Aleshores, estàs ben segur de que ella no era dins de casa teva, avans que nosaltres ens en anessim, y de que no va sentir rès de la nostra conversa?

Andreas. Y encare que la hagués sentidá, tota, la nostra conversa, que? Y, dic això, perque no autoriso a ningú la odiosa sospita que's remou dins d'aquest interrogatori!...

Faber. (*Amb dolcesa*). Contra tu, no hi va rès, oh,'l bon Andreas!

Andreas. (*Va cap a la esquerra, girat d'esquena als seus amics*). Contra mi, va tot, y d'

una manera ben crudel, perque la Myrta es la meva dòna!... y lo que es injuriós per ella, també ho es per mi...

Faber. (*A la esquerra de l'Andreas, quedant els altres a la dreta*). No t'exaltis, Andreas, perque després... ben aviat, te sabrà greu! Ja saps que, aquí, no hi ha per tu, més que estimació profonda y amistat germanívola... Tot lo més, se't podría acusar d'imprudencia... Però, en quan a la que tu anomenas Myrta... ja es un altra cosa.

Andreas. (*Vivament*). Te prohibeixo, are y sempre...—y convé que ho tinguis ben present, oh, Faber!...—el parlar d'ella, en aquest tò d'insult y de menys preu!...

Faber. (*Amb la calma més gran, però amb fermesa*). Y, jo't responc, que's impossible insultar, ni menyspreuar, a la Myrta; y això, per la més senzilla y la millor de totes les rahons!... Perque la Myrta no existeix!... (*Moviment d'Andreas*). No, estimat Andreas, no... La Myrta no ha existit may!

Andreas. ...Que la Myrta no ha existit may... dius?

Faber. Sí, y fins ne tinc la prova. Tu'ns vas dir que la Myrta era germana d'un tal Evangelius, escribà de la Cancillería imperial, veritat?

Andreas. Sí.

Faber. Y, també, que era vehina del argenter de la Emperatriu, Simeó Focas?

Andreas. Sí, sí!...

Faber. Qui volía casarse, de totes passades, amb ella, per lo que ja contava amb el consentiment del germà! Es això?

Andreas. Sí, sí, sí!... Axís es!... Però, que, que?

Faber. «Doncs bé, jo he anat a la Cancillería imperial. No hi ha cap escribà que's digui Evangelius. He anat a casa d'en Simeó Focas... Precisament sortía per anar al Hipòdrom. «Y doncs, Simeó!...—l'hi he dit jo.—Com es que t'en vas als jocs, sense'l teu vehi y excelent amic Evangelius?» «Evangelius?»—m'ha respost, tot extranyat.—«No sé pas de qui'm parlas; no tinc cap amic, ni cap vehi, que'l porti aquest nom!» «Bé, baja!...» —l'hi he replicat.—«No'm vinguis amb misteris, are, tu!... Que no veus que ja tothom ho sap, que aquest Evangelius té una germana viuda, la hermosa Myrta, amb la qui tu't casas, aviat?» —En aquest punt, en Focas ha exclatat en una forta riallada.—«No conec dòna fadrina, casada, ni viuda, que porti aquest nom de Myrta, y per lo que toca a casarmhi, caldría que'l nostre Diví Emperador, autorisés la poligamia... perque, ja fà més de sis mesos, que soc casat amb la filla del agent de cambi Chrisoés!... Y, are, prou garlar, perque'm faríes perdre'l meu lloc al Hipòdrom!... y santa tarda!...» Aixís ha parlat, en Simeó Focas!

Pausa solemne. Tots miren a l'Andreas, qui està aterrat.

Andreas. Però .. es possible?... Evangelius?... Aquest germà?

Faber. Germà, marít, estat de viuda, professió, domicili, noms y fets... Tot es fals!

Andreas. (*Aterrat*). Oh!... Déus! Però... però com... com s'explica, això?

Faber. De la manera més senzilla. Y, es que tu, has sigut joguina d'una... aventurera.

ndreas. ...Ella!...

Faber. Aquí tens els fets. Tu mateix! Ves si pots explicarlos d'un'altra manera.

Andreas. Però... y allà... are mateix... pensar que!... Oh!...

Agathó. (*Vivament*). Era aquí, ella?

Andreas. Sí, y m'ha dit: «M'en tinc d'anar depressa, perque vaig al Hipòdrom, amb el meu germà Evangelius, y'l vell Simeó Focas!»

Faber. Mentida!... Ja ho veus.

Andreas. No, això no pot pas ser! Hi ha d' haver... qui sap què, que nosaltres no podem compendre! Un secret!... Un errór!... Però, això no! Vosaltres dirèu lo que voldrèu, però jo, no, no y no!...

Tots el volten, amb llàstima y carinyo.

Timoclés. Vina'm aquí, oh,'l nostre pobre Andreas! No siguis nen! Rahona una miqueta! Pensa, no més, amb la manera extranya que la vas coneixer...

Styráx. Una tarda... pel carrer...

Faber. Una dòna qui, sense més ni més, t' abrassa...

Agathó. Una roda-pòrtics!

Timoclés. Amb la inevitable matrona, qui la acompanya...

Styráx. Y viuda... ja se sap... com sempre...

Andreas. (*Reculant, cap a la dreta*). Una... qualsevol... d'aquestes qui cerquen fortuna per carrers y plasses?

Agathó. Y d'aquestes, a qui'l prefecte Eudemó, permet tota llicencia...

Anant seguint a l'Andreas.

Styráx. (*Lo mateix*). A cambi del profit que'n treu...

Andreas. Una espía!... quin horror!... Però, no!... Ja ho comprenèu, vosaltres, que això no pot ser! Es impossible!... perque jo, ahir, no l'hi vaig dir rès! N'estic més que segur! Y no ha estat, ni per vosaltres, ni per mi, que aquest dematí, ella ho ha sapigut tot!...

Faber. Ah! es a dir que t'ha dit?...

Andreas. Tot lo que ha passat al Palau, aquesta nit... L'oratori!... en Marcél-lus sorprés... la séva mort... la nostra fugida!.. Tot, en una paráula, tot!...

Faber. Y com ho sabía, ella?

Andreas. Oh! pel séu germá Evangé... *(Se detura sorprés, ell mateix, per la impossibilitat del fet)*. Per aquest germà...

Faber. Que no existeix!

Amb llógica implacable.

Andreas. (*Atuhit*). Oh! Déus de justicia!...

Styráx. Tróva una prova millór que aquesta.

Andreas. Oh! teniu rahó! teniu rahó!... Es veritat! es veritat!... (*Cáu dessesperat en el setí de marbre*). Ah!... la criatura d'abjecció, d'impuresa y de vergonya! Y tot el séu amor!... Oh! Déus inmortals!... quina infamia!... quina infamia!... quina infamia!...

Arrenca a plorar amargament. Tot se'l miren amb compassió, y s'hi acosten amb tendresa.

Styráx. Vája! Valór, Andreas!... Asserénat, y pensa en la téva salvació!...

Faber. Recórdat que, aquesta nit, ja han anat a casa téva...

Agathó. Qu'ella sab que'ts aquí...

Timoclés. Y que, a hores d'are, ja 't déu haver delatat...

Andreas. Si... vetaquí per que m'ha fet jurar

que jo, aquesta tarda, no'm mouría d'aquesta casa...

Tots. Ho véus?...

Andreas. Si!... y havía d'esperarla que tornes!... Y, tot això, m'ho deya agenollada als méus peus, suplicantme... fins amb llàgrimes als ulls... Vos dic que plorava!... Ah! la abominable comedianta! Vos dic que plorava!...

Faber. Vésten!... sens' esperarlos.

Styráx. Per que ja déuhen venir per agafarte.

Andreas. (*Alsant el cap vivament*). Y vosaltres, amb mi...

Tots. Nosaltres?...

Andreas. (*Dret*). Vosaltres, també... Per que si, ahir a la nit, no l'hi vaig dir rés, an aquell monstre... en cambi, avuy... aquesta tarda... are mateix...

Và cap a l'esquerra.

Faber. Qué?... L'hi has dit, potsér?...

Andreas. Santa Sofía... el complot... pêl día de Pascua. L'hi he dit tot, tot... Si! si! tot!

Tots. Oh desgraciat! Qu'has fet? Ah!...

Amb ira.

Andreas. Oh! no, amics... no!... la vostra ira no!... Si per molt que'm desprecieu, encare 'm desprecio molt més jo... Si ja ho sé que soc un miserable! un traidór!... Però, are, lo que s'ha de mirar, es si 's pot esmenar aquesta falta méva, sense disculpa possible... Y, dic això, perque, ella, tambe 'ls sap els vostres noms...

Faber. Aleshores, tant per tú, com per nosaltres no hi ha més que un remey: la fugida.

Andreas. Potsér si!... (*Moviment de tots*). Peró, y si n'hi hagués un altre de millór que la fugida?

Styráx. Millòr?...

Andreas. Si. La batalla!

Moviment de dupte.

Tots. La batalla?

Andreas. Arèm al Hipódrom, en el que la rebel-lió no espera més que una paráula pera exclatar. Y aquesta senyal, tant esperada per tot un poble, doném-la nosaltres oh! companys! Y si som retúts, al menys morirém amb el ferro al puny, com a soldats de la pátria!... com a hómes lliures!...

Faber. Té rahó...

Andreas. La partida, no pot ser més tentadora! Arrisquém-la?...

Faber. y Styráx. Si... si... si...

Tots. Doncs, al Hipódrom...

Van tots, precipitadament, cap a la porta del carrer.

Andreas. Comensarém per Justíniá!... Y, després de l'Emperador, la espía veurà arrivada la séva hora!...

Disposat a sortir, se detura y fa un signe als altres, que's deturan, també. Ha sonat el gong funeral.

Chor. (*Dintre*).

Oh! Deu tot poderós, oh! pare sobirá!...
Reb en ton si, d'eterna benhauransa,
Al qui mos precs fan digne de tota la gaubansa,
Que'l cel véssa, a mans plenas, als nets de tot (pecat!...

Andreas. (*Avansa, fins al mitj de l'escena, y de cara a la dreta, fons, diu solemnialment,*

extenent el brás) Serás venjat, oh! Marcél-lus!... Jo t'ho juro.!..

Tots. (*Extenent el brás)* Seràs venjat!...

Chor. (*Dintre*).

Oh! Déu tot poderòs, oh! Pare sobirá...
Reb en ton si d'eterna benhauransa,
Al qui mos precs fan digne de tota la gaubansa,
Que'l cel véssa, a mans plenas, als nets de tot (pecat.

TELO PAUSAT

ACTE SISE

La «Cathisma», o sía la tribuna imperial, al Hipòdrom. Es una mena de pòrtic semi-circolar. Al fons tres grans arcades, per les que's veu un grandiós vestíbul. A la esquerra, una porta molt adornada y molt gran, a la que's puja per una ampla escala de marbre de quatre grahons: es la entrada del Palau. Entre cada arcada, columnes de marbre vert y rosat, amb capitells d'or y d'argent y amb garlandes dels mateixos metalls. Tota la part alta de la construcció està adornada d'una mena de balaustrada, demunt de la que, de tant en tant, s'hi dressa una estatua d'or de la Victoria alada, la qual, amb els brassos alsats, aguanta un velarium de seda de Xina, de color de rosa, sembrat d'abelles d'or. Entre la cornisa y'l velarium, se veu el cel, seré, d'un blau intensíssim, abrillantat pel sol. En les parets, adornades de marbres de color, hi penjen trofeus de bronze daurat.

A la dreta, hi ha la gran obertura de la tribuna que dona al Hipòdrom, y s'obra y tanca per medi de dues grans portes corredises de fusta de cedre, xapades de bronze. Quan s'obren, se veu la part alta de les galeríes del Hipódrom plenes de gent, peró no la part baixa, o síen les gradinates inferiors, perque ho priven els rengles de soldats apostats en la «Pi», petita terrassa, de nivell més baix, y com una defensa de la «Cathisma».

Al mitj de la escena, y enfront de la gran obertura de la dreta, demunt d'un estrado de dos grahons, accesible per tots costats, el seti del Emperador, decorat de pedres precioses, y més endevant el de la Emperatriu, més baix.

Les portes estàn guardades pels «Candidatus» de la guardia, vestits de gran gala, blancs, amb riquíssimes cuirases d'or cisellat,

El vestíbul del fons està ocupat militarment pels «Catafractas» de Belisari (sapats homes de guerra, d'aspecte ferreny, coberts de cuirases d'escata de ferro).

En la escena hi han Patricis, Dignataris, Eunucs, etzétera. Tothom vestit explèndidament de gran gala. Es a la tarda, moments abans de comensar els Jocs. De tant en tant se sent, cap a la dreta, el ressó d'una cridoria aixordadora, com el mar esvalotat. Es la gentada que va omplint la immensitat del Hipódrom.

ESCENA PRIMERA

EUFRATAS, NICÉFOR, CARIBERT. *Després,*
BELISARI, MUNDUS, EUDEMÓ, CONSTANTIOLUS,
TRIBONIÁ *y* LICOSTRAT. *Patricis,*
Dignataris, Eunucs, Catafractas, Candidatus
y Esclaus

Caribert. (*A l'Eufratas, signantli la porta de la esquerra*). Aleshores, això comunica amb el Palau?

Eufratas. Si, oh! Ilustríssim!... Y es per aquella porta que'l gloriós Autòcrata se'n vé a n'aquesta tribuna, desde la qual assisteix als Jocs.

Caribert. L'Hipòdrom, aixís, es a l'altre cantó?

Eufratas. Tu ho has dit. Y aquestes dues grans portes de bronze s'obren de bat a bat tan bon punt arriva el sublim Emperador.

Caribert. Y desde aquí 's domina tot el circ?

Eufratas. Com desde dalt d'una muralla. Y com tu compendràs divinament, oh, Ilustríssim! en cas de que'l poble s'amotini, la escalada es impossible.

Caribert. Està molt ben disposat. Nosaltres, a Lutecia, tenim un teatre, del que—riquesa apart—aquesta tribuna 'm recorda molt la escena. Y'm sembla que, més que un espectador, l'Autòcrata es aquí un actor que s'exhibeix com en un espectacle.

Eufratas. Y quin espectacle, oh, Prímpcep! el de la seva gloria!

Caribert. No hi podría donar un cop d'ull a l'Hipòdrom?

Eufratas. Amb la més gran facilitat. Aplica els ulls aquí. (*Li senyala, en la porta de la dreta, una petita obertura rodona*). Es una obertura practicada al efecte.

Caribert. (*Ananthi y mirant*). Oh, Déu! .. Quina gentada!

Eufratas. Cent mil espectadors!... Més que menys... Y si les portes de bronze no esmortuhissin el sò, la cridoria d'aquesta munió de gent t'aixordaría, com el cant de les cigales al pic de l'istiu.

Caribert. Oh!... y no hi veig ni una dòna!...

Eufratas. Ni una!

Amb satisfacció.

Caribert. Es a dir, que les dònes no hi venen als Jocs?

Eufratas, Dins del Hipòdrom, may!... Are, còm a véurels, els veuhen els Jocs. Y això, desde dalt de les tribunes de la iglesia de de Sant Esteve, que dominen tot l'Hipòdrom. Y tant es aixís, que fins la mateixa Emperatriu, la divina Theodora, no s'asseu aquí, al costat del Emperador, més que'l día de la inauguració dels Jocs.

Caribert. A les festes de la meva terra els homes hi estàn barrejats amb les dònes. Es més alegre!

Eufratas. Aquí'ns en passèm de les dònes!... Y, per altra part, ens faríen nosa dintre del circ, sobre tot quan hi han batusses.

Caribert. A la méva terra, no n'hi han may de batusses, en las festes d'aquesta mena.

Eufratas. Es que encare no estéu prou civilisats, vosaltres.

Caribert. Y que son aquells grans armaris que brillejen tant, allà baix?

Eufratas. Las orgas!... Las orgas d'argent y d'or de les dues faccións blava y verda. Aviat les sentirás, acompanyant els himnes que saludarán l'arrivada del nostre Diví Autócrata!...

Caribert. Oh!... y aquells homes que llensan, per demunt de la pista, aquell polsím, com si sembréssin... que's aquell polsim?...

Eufratas. Serradures de cedre odorific.. que aviat els carros convertirán, tot corrent, en núvols de pols perfumada.

Caribert. Oh! fins la pols es perfumada a Bisanci!... Quin refinament!...

Nicéfor. (*Haurá entrat, una mica avans, y dona un copet a l'espatlla de Caribert*). Salút, oh, Princep!...

Caribert. Salút, Nicéfor!

Nicéfor (*Agafantlo pel brás, se l'endú apart, cap al prosceni).* Y bé... y aquets amors?... Cóm van?...

Caribert. Quins amors?

Nicéfor. Antonina!... Home!... Héu ja cenyit de nous llorers la testa heróica de Belisari?...

Caribert. (*Alegrament*). Oh! no encare!... Això fòra anar molt depréssa!...

Nicéfor. Ignoscent!...

Entran Belisari y Mundus pêl fons, y van cap a Nicéfor.

Eufratas. (*Saludant*). Ilustrísim!

Nicèfor. (*A Caribert*). Pst!... El marit!...

Belisari. Y, doncs, oh, jove Nicéfor... sembla que t'has pogut escapar de la forca?...

Nicéfor. Més baix, oh! Patrici!... Passém-hi

de llarg sobre certes coses... Corrém-hi un vel...

Belisari. L'Eudemó't déu haver fet posar en llibertat... Per que jo sé que tu anavas amb els amotinats d'aquesta nit.

Nicéfor. Digas que en Cálcas, volguent lluhir la séva torsa, va ser qui'ns và comprométre a tots... Nosaltres no teníam altra intenció que fer enrabiar una mica an aquell pobre marxant... Però ell que si... quina 'n fà?... Me l'extén d'un cop de puny!... Và ser en va tot lo que se l'hi và dir!... Per això, en van agafar. Però, com que a mí no'm va costar gayre de provar qu'era ignoscent, van deixarme anar desseguida.

Belisari. *(Ironicament)*. Naturalment!.. tractant-se del fill del gran tresorér imperial!...

S'en và, amb el grupu de Patricis de l'esquerra).

Nicéfor. (*A Caribert*), Me sembla que's burla de mí!...

Caribert. A mi també m'ho sembla.

Nicféor. M'ho ha dit d'una manera... Però, tant se val! Bê prou que m'hi venjat d'ell y amb forsa anticipació...

Entra en Licostrat, pêl fons dreta, molt agitat.

Ah!... aquí tenim an en Licostrat.

Caribert. Qui es aquest Licostrat?...

A l'Eufratas.

Eufratas. Oh! un personatge importantíssim!... Es el que dòna la senyal de las aclamacións espontánias, que saludan al nostre angélic Emperador.

Nicèfor. Sembla que vé molt emocionat! Eh!... Licostrat!

Licostrat. *(Avensant tot esverat, y aixugantse la suhór del front)*. Salút, Honorable!

Nicèfor. Y bé, quinas novas portas?...

Licostrat. *(Baixant la véu)*. Malas novas.

Nicéfor. Malas novas?...

Licostrat. No ho poden ser més! Ja sabéu lo que ha passat... aquest dematí?...

Nicèfor. No! perque jo m'hi quedat a casa per prudencia.

Licostrat. Doncs, per órdre del Prefecte, han penjat, a la matinada a déu dels amotinats d'aquesta nit.

Nicèfor. Verts o blaus? .

Licostrat. Verts y blaus. Quan anaven a penjar als dos darrers, dos blaus, sembla que las cordas s'han segat y 'ls condempnats han caigut per terra. La gentada, aleshores furienta, s'ha llensat demunt dels guardías, que no han tingut altre remey que portar, altre vegada, als dos condempnats a la presó!

Nicèfor. Aquesta si que's bona!...

Licostrat. Y després s'ha enviat al Emperador una requesta, en nóm de tots els blaus, demanat-li l'indult d'aquestos dos homes... un dels qüals es en Cálcas.

Nicèfor. Oh l'amic estimat!... Que m'en alegro de que no l' hi hagin fet res!... Un áuriga sens rival... Una mica brutal... Però, quin áuriga! Y l'altre?... qui es?...

Licostrat. Un tal Amrú...

Nicéfor. El domador? El fill de l' Egipcia?

Licostrat. El mateix. Qué potsér el conéixes?

Nicéfor. Qué si 'l conéc, dius? Si vaig ser jo qui'l và convidar!

Licostrat. Doncs, amb una mica més...

Nicéfor. Y tant que m'el và recomanar la séva mare!... Però, cóm diables se và deixar agafar?

Licostrat. Tenía 'l cap térbol... Devía haber begut...

Nicéfor. Si, si, una mica mássa! Y l'Emperador, que ha dit?...

Licostrat. L'Emperador, ha refusat l'indult.

Nicèfor. Ah!..

Licostrat. Pensa que 'n Cálcas es l'idol de la facció blava! Els blaus están exasperats. La munió de gent que a hores d'are, ja ompla l'Hipodróm, està esvalotadíssima, y en els séus udóls hi sento una hostilitat tan gran, que tremólo, no més al pensar que haig de donar la senyal de las aclamabións, als méus homes!... Tinc por de que l'Emperodor serà xiulat, y de que no'n sortirém pas tots vius, de l'inauguració dels Jocs...

Nicéfor. Axís estém?

Licostrat. Axís estém!

Caribert. Cóm més và, més me sembla que soc al Teatre... Me fá l'efecte de que'ns disposém a representar una comedia noval...

Licostrat. Digas una tragedía... oh! Ilustrissím!... y parlarás amb més exactitut.

S'en và cap al fons, en el moment en que baixan cap el prosceni, Eudemó y Triboniá, amb qui's trova.

Eudemó. Que m'en dius, oh, Licostrat, d' aquest sol tan hermós? Bon temps, veritat, per la inauguració dels Jocs?...

Licostrat. Si, si... però, pica mássa, aquest soll... Y, això, de vegades es senyal de turbonada...

S'en vá pêl fons, ahont s'entreté, parlant amb els Patricis.

Triboniá. *(En véu baixa, a Belisari).* En Licostrat fa com jo... També té pórl... Ja estás ben previngut, oh! estrategic?...

Belisari. Tinc aquí, tots els méus homes... Y, al primer crit, en Narsés farà lo que convingui... No témis rés.

Eudemó. Que Déu t'escoltil... Jo, ja voldría ser al vesprel...

Moviment, murmuris y agitació. Toc perllongat de trompetes, dintre, cap a l'esquerra.

Eufratas. L'Emperador s'acostal

Se tancan els cortinatges del fons.

Nicéfor. *(A Licostrat, qui s'ha entretingut, pêl fons).* Al téu lloc, Licostrat!

En Licostrat s'en và definitivament, pêl fons dreta.

Eufratas. *(A Caribert, enduént sel, apart cap al prosceni esquerra, ahont s'ajuntan amb Nicéfor).* La etiqueta oh! Princepl... mana que, aixís qu'entri l'Emperador, se pósi un genoll en terra y la mà als ulls, aixís...

Ho fà.

Caribert. Y això, per qué?

Eufratas. Per no quedar enlluhernat.

Caribert. No 'n tinc pas pór...

Eufratas. Jo iampoc, però, fill... ho mana l' etiqueta. *(Toc de trompetes, més aprop. L' Eufrátas, và d'uua banda a l'altre, distribuint la gent, y deixant el pas lliure).* Féume 'l favor, si vos plaul... oh! Patricisl...

Oh! Ilustrissíms!... Hónorables!... Claríssíms!... Feume'l favor... si vos plau!...

ESCENA II

Els mateixos, JUSTINIÁ, L'OSTIARI, PRISCUS, PETROS, BARSYAMÉS, ELS ESCOLARS DE LA GUARDIA, ELS TURIFERARIS, *els* PATRICIS. *Després* THEODORA, ANTONINA, *las* PATRICIAS *y las* CANÉFORAS

La porta de la esquerra, s'obra, de bat a bat. Toc de trompetes. Els Escolars de la Guardia, compareixen, baixan y s'arrengleran, a dreta y esquerra de la porta. Després, l'Ostiari compareix y aturantse en ei grahó més alt de l' escala, alsa la vareta d'or que porta y diu cridant:

L'Ostiari. L'Emperador!...

Eufratas. (*Puja a dalt del estrado y diu als esclaus, qui s'estarán vora la porta gran de la dreta*). Obriu les portes!

Els esclaus fan rodolar les grans fulles de las portes corredisses, demunt de llurs galses. Al quedar obertes, amb estrèpit de bronze, se sent una gran cridoria de la gentada invisible.

Veus. Ah!...

Dintre, cap a la dreta.

Desseguida, 'ls cantaires de l'Hipòdrom, entònen, amb l'acompanyament de las orgas, l' Himne al Emperador. Tots els qu'estàn en escena, giran la vista cap a la porta de la esquerra. L'Ostiari, baixa, y passa a colocarse derrera dels tronos, de cara a la porta de la esquerra. A dintre, cap a l'Hipòdrom, regna un gran silenci.

Chor. (*Dintre*).

Avansa, oh! Diví César!...
oh! sol de tota fèl...
No més que amb ta presencia,
ja tot el mon es teu!...
Y tot lo que respira,
per tu flecta 'ls genolls!...
Y fins del teu imperi,
el cel n'està gelós!...
Salut!... Salut!... Salut!...

Mentres el chor canta, dos Turiferaris compareixen en el replà de dalt de la escala; y avans de baixar, se giren de cara a dintre, que's per ahont ha d'entrar l'Emperador, y dónan dos cops d'encensèr. Després, baixan, y, al ser abaix, tornan a fer lo mateix, al temps que'ls dos Turiferaris, que'ls han sustituhit a dalt del replà, fan la mateixa ceremonia, baixant y incensant, novament, com els primers, els quals, se dirigeixen cap al prosceni dreta. Dos altres Turiferaris, compareixen y fan lo mateix que'ls anteriors, y quan tots sis son abaix, se posen de rengle, y, de cara a la esquerra, donan, al plegat, quatre cops d'encenser, anant, després, a colocarse, cap a la dreta, de cara als Tronos; y desde que l'Emperador apareix, agiten els encensers continuament. Quan l' Emperador se presenta a dalt del replà, derrera dels dos últims Turiferaris, l'Ostiari alsa la vareta d'or que porta, y tots els presents s' agenollan, acotant el cap y tapantse els ulls amb la mà dreta, menys els soldats y'ls que formen part del seguici del Emperador, que venen derrera d'ell. L'Emperador, va explendorosament vestit de gran gala, portant el gran mantell de porpra, el ceptre en una mà y en l'altre, la esfera d'or, cimejada de la creu. Baixa la escala y segueix el mateix camí dels Turiferaris. pujant a l'estrado y quedantse dret al devant del seu trono. Petros-Barsyamés y Priscus, van derrera d'ell, y's colocan derrera del estrado. Els Patricis que venen després, s'ajunten amb els que son ja en es-

cena, y s'arrengleran, amb ells; derrera del cordó d'escolars de la guardia. Las orgas, durant tot aquest temps, no paran de tocar. Els chors cantan.

Nicéfor. (*De genolls en terra, baix, a Caribert*). Ni un crit!...

Caribert. (*Lo mateix*). Rès!... quin silenci.

Nicéfor. Altres vegades, en aquests moments, no se senten més que crits y aclamacións!... . Es terrible aquest silenci!... Fins l'Emperador s'en ha adonat... perque s'ha tornat pàlit! Potsér en Licostrat els decidirà, en el moment de la benedicció.

Caribert. De la benedicció?

Nicéfor. Sí, la que l'Emperador donarà al poble... Mira! Ja l'Eunúc major, va arreplegant el mantell imperial, amb la mà dreta.

Després d'haver entregat el ceptre a l'Eufratas, Justinià, dret devant del trono pren de ma de l'Eunúc, la punta del seu mantell, y agafantlo, amb la má dreta, dóna la benedicció: *Urbi et orbi*, fent la creu, en l'espay, tres vegades; a la dreta, a la esquerra y al devant seu. Silenci absolut. Ningú, dels de fòra, ha dit rès. Justinià, torna a agafar el ceptre, y s' asseu en el trono. Tothom s'alsa.

Caribert. (*A Nicéfor*). Rès!...

Nicéfor. Tampoc! Potsér, la presencia de la Emperatriu, els hi despertarà l'entussiasme...

L'Ostiari. (*Desde baix dc l'escala, alsant la seva vareta d'or*). L'Augusta!...

Un altre Himne esclata en l'Hipòdrom; acompanyat de las orgas, en lloansa de Theodora.

Chor. (*Dintre*).

Fidels! Tots a ses plantas!...
L'Augusta ja es aquí!...
Sonin les arpes santas!...
Cantin els serafíns,
els querubíns y arcàngels
els sants y'ls elegits!..
Lloant sa gran bellesa,
qu'eclipsa al mateix sol!...
Cobreix-la, oh!... tu, Natura!...
amb un ruixat de flors!...

Els Eunúcs que precedeixen a la Emperatriu, van baixant la escala, y van a colocarse a la dreta y esquerra de la mateixa, devant dels Escolars de la Guardia. Venen, després, las Canèforas (noyas que portan paneres, plenes de flors), y fan exactament la mateixa ceremonia que'ls Turiferaris, sortint de dues en dues, girantse de cara a la porta per la que ha de entrar la Emperatriu, y llensant grapats de fulles de rosa que treuhen de sas paneras, després de lo qual se van a colocar devant del estrado, de cara al Emperador, y devant també dels Turiferaris, amb qui fan un semi-sercle. Vé, després, Theodora, y al vèurela, tothom s'agenolla. Va explendorosament vestida amb el trajo de imperial de gala, y amb la cara tapada per una finíssima gassa d'or. Porta un lliri d'or esmaltat a la mà, a tall de céptre. Segueix el mateix camí que l'Emperador, y va a asseures al trono, al seu costat. Va seguida d'Antonina y de las Patricias, Serventas y Esclavas, las quals s'agrupan, derrera d'ella, en l'estrado, assentantse tan sols Antonina en un coixí, derrera de Theodora. Els Escolars de la Guardia, se coloquen, desseguida, en la escala. Aixís que l'Emperatriu està asseguda, tothom s'alsa y canta, amb el chor, l'himne...

Chor. «Avansa!... oh!... Diví César!...» etc.

Al mateix temps, els Turiferaris incensan a les dues figures imperials, y las Canèforas, els

hi llensen les fulles de rosa a grapats, marxant, després, tot descrivint un semi-cercle, lentament, deixant descoberta la obertura que dóna a l'Hipòdrom y anant a arrenglerarse derrera del estrado.

Nicéfor. (*En veu baixa*). Rès!...

Pausa. Murmuris de la gentada, dintre, cap a la dreta.

Caribert. Sí!... se senten murmuris!... Sents?

La remor dels murmuris se va acentuant.

Nicèfor. Aixís, estèm perduts!...

Veus. (*Dintre*). El vel!... el vel!...

Caribert. (*A Nicèfor, en veu baiva*). Què diuhen?

Nicèfor. Cridan: «El vel!»... Perque la Emperatriu se tregui'l vel que l'hi cobreix la cara.

Caribert. Aixís, digas qu'es galantería...

Nicèfor. No... es una provocació.

Una veu. (*Amb ironía, desde les galeríes del Hipòdrom*). Il·luminans!... oh!... sol imperial!...

Crits. (*Més forts y més nombrosos*). El vel!... el vel!...

Theodora, contrariada, s'alsa amb ira y amb una revolada s'arrenca 'l vel, y quedant amb el rostre descobert sa mira a la munió invisible amb aire provocatiu y de despreci. Dona el vel a Antonina. Brugit, crits irònics, udols.

Veu d'Andreas. (*Molt lluny, dintre*). Messalina!...

Crits, tumulte. Tothom s'alsa, mirant amb interès cap a les galeríes del Hipòdrom. Els cants y les orgues paran sobtadament.

Justinià. (*A Belisari, qui, desde l'arrivada del Emperador, s'ha colocat, amb Eudemó,*

Mundus, Constantiolus y Eufratas, a la dreta del Emperador, entre l'estrado y l'arcada que dona al Hipòdrom). Què ha succehit, oh, l'Estratègic?

Belisari. (*Després de mirar*). Es un miserable que acaba de insultar, grollerament, a la divina Emperatriu!... Peró veig que l' han agafat, amb tot y la resistencia dels que'l defensan.

Justiniá. (*Dret y cridant amb veu estridént*). Que me'l portin fins aquí!... Aquest poble d'amotinats vol un càstic exemplar? El tindrà!... Y jo l'hi prometo un espectacle que no era pas en el programa de la festa inaugural! Tanqueu les portes!

Els esclaus fan rodolar, vivament, les fulles de la porta de bronze. Explosió de crits en l'Hipòdrom. La gran porta que hi comunica queda tancada. Els Escolaris de la guardia baixan de la escala, en la que s'hi refugian, desseguida, amb gran inquietut, els Patricis, les Patricies y els Eunucs. Se sent la cridoria de fora, molt esmortuhida pel tancament de la gran porta de bronze.

Antonina. Quí ha cridat?

Theodora. (*Pantejant de rabia*). No sé... Peró, siga qui siga!

Antonina. Y què ha cridat?

Nicéfor. No ho he pas entès.

Belisari. Jo si que ho he entès. Peró, la injuria es massa grollera pera que jo la torni a dir devant teu... Y com que, per altra part, no pot alcansarte, jo't prec que t'asserenis, oh, piadosa Augusta!

Justiniá. Has près bé totes les mides, al menys?

Belisari. El tigre pot sortir quan vulgui, oh, Magnífic! perque tot seguit l'hi tallarèm les

urpes! Mira allà baix quins domadors l'esperan!

Senyalant el fons, en el que's veuhen, compactes, arrenglerats, en peu de guerra, els Catafractas, sapats y ferrenys, brandant ses armes.

Theodora. Qu'es allà en Gorgias?

Eudemó. *(Indicant a n'en Gorgias, qui acaba d'entrar per l'arcada de la esquerra, amb els seus ajudants).* El butxí?... Si, oh, Grandesa!

Responent a un geste de l'Eudemó, en Gorgias se coloca, amb els seus homes, d'esquena a la porta de bronze, de cara al estrado.

Gran esvalot, cap el fons de la escena. Cridoria que va creixent. Els Catafractas avansan tots, amb aire amenassador, cap el fons del vestíbul, dreta, per ahont portan a l'Andreas.

Els personatjes que hi ha en escena, menys els principals, van també cap al fons pel véurel arrivar, y tots l'insultan, cridant tumultuosament.

Eufratas. Aquí tenim el culpable!

Tots. Aquí'l tenim! Ja es aquí!

Theodora. *(Desde dalt del estrado, rabiosa).* Portéumel! Que me'l porteu, vos dic!

Seguit d'una munió de gent de tota mena, que crida, udola y esvalota, amenassantlo, escarnintlo y bofetejantlo, entra l'Andreas, portat quasi arrocegantlo, pels Cursors, guardians especials del Hipòdrom. Vé furiós, escabellat, amb la túnica esqueixada, amb sanc, pols y llot a la cara, brassos y cames. Ferit, bofetejat, llastimós.

ESCENA III

Els mateixos, ANDREAS *y'ls Cursors*

Theodora. (*Al veure a l'Andreas, al fons, ofegant un crit esgarrifós*). Ell!...

Baixa el primer grahó del estrado, apoyantse en el bras d'Antonina.

Antonina. (*Baix*). Ves en compte, oh, senyora!

Theodora. Ell!... Es ell!...

Justiniá. (*Dret, en l'estrado*). Calmat! Seràs venjada!

L'Andreas, amb tot y la seva furiosa resistencia, es portat, a la forsa, devant del Emperador, cap al prosceni, dreta.

Theodora. (*Apart*). Oh, Déu meu! Déu meu! Quina fatalitat!... Sembla impossible!...

Justiniá. (*A l'Andreas*). De genolls en terra! Va!...

Tots. (*Cridant furiosament*). De genolls!... De genolls!...

El Cursors, quasi esclafant a l'Andreas, amb tota sa forsa, amb l'ajuda d'en Gorgias, l'obligan a agenollarse.

Justiniá. Oh, l'innoble esclau! Es dir, que tu has gosat insultar a la teva Sobirana?

Andreas. (*Mirant a Theodora amb una expressió indefinible*). No!... Digas que, al véurela, he llensat un crit d'horror. Y es ben bé ella!... Ella!... Oh!...

Exclamació d'indignació de tots.

Theodora. *(Apart, a Antonina)*. Ah, el malhaurat, que'ns està perdent!

Jnstinia. Y per què, oh, gos d'heretge enfellonit, has gosat insultar a la teva Emperatriu? eh?...

Andreas. Y perque, oh, déspota ensoperbit!... ens donas, tú, per Emperatriu, a una cortesana!..... Eh... perque?...

Tots. Que mòri!.., Matéulo!... Que mòri!...

Justinia. (*Com un foll.*) Aquesta paraula, la pagaràs, are, desseguida amb tota la téva sang!.... Górgias, prepárat!...

Andreas. Si vols fer bona feyna, digas a la téva dona que m'en fonsi, al cor, la séva agulla!... Tal com ho va fer amb en Marcél-lus!...

D'un cop de colze y espatlla, se desfà dels que 'l subgéctan, s'alsa y llensa l'agulla d'or, als peus de Theodora, avans que'ls Cúrsors ho hàgin pogut evitar. Theodora, espantada, puja fins a dalt del estrado, amparantse en Justinia.

Tots. (*Amotinats.*) Que mòri! Matéulo!... que mòri!...

Els Cúrsors y'ls ajudants d'en Górgias, se llensan sobre l'Andreas, el tiran a terra, de cara a un dels ánguls del estrado, el lligan fortament, després, el tomban de cara en laíre, estirantli un, un bras, l'altre, l'altre bras, y dos més, las camas, quedant com un crucificat, amb el cap apoiat en el graó del estrado, als peus de Theodora. Tot això se fa en un tancar y obrir d'ulls, entre mitj dels crits de «mort,» y de las amenassas de tots.

Justinia. (*Cvidant, al butxi.*) Górgias! Véntal-hi'l cop mortal!

Górgias, avansa, y álsa, amb las dugas mans, el seu gran coltell, del demunt del cap de l' Andreas.

Theodora. *(amb un crit terrible, se llensa entre Justinia y'l butxí, a qui dona una empenta, fentlo recular.)* Ah!... la béstia feral... No m'el mátis!... No!...

Estupefacció general.

Tots. Eh?... Com?... que diu?.

Justinia. (*Estupefacte.*) No vols que... Tú?..

Theodora. (*Dominantse y pantejant.*) No, que no ho vuy que'l mátin, aixis!... Es clar que no!.. La mort, de sópte... sense'l torment... encare es una gracia!...

Tots. Si!.. Si!.. Es veritat!.. Té rahó!..

Theodora. *(Encarantse, resoluda, amb Justina, en el plé domini de si mateixa)* Autócrata!.. Me vols donar aquest homé?..

Justinia. Prén-lo!

Andreas. (*Extés, als seus peus*). Espia miserable!..

Theodora. (*Vivament.*) Amordaséulo!..

Andreas. *(Rabiós.)* Roda pártics!..

Theodora. *(Fóra de si.)* Vos dic que l'amordaséu!

Andreas. Messalina!..

Theodora. Una mordássa!.. Vá! (*Pren el séu vel, de mans de Antonina, y, agenollantse, el lliga, al entorn del cap de l'Andreas, tapantli, aixis, la boca.*)

A dintre, se sent, venint de las gradinatas del Hipódrom, una cridoria que va creixént. Tots els que hi ha en escena, paran la orella, y còrren cap á las portas del fons.)

Crits. *(Dintre.)* Andreas!.. Andreas.

Justinia. Perque cridan aíxis?.. que vólen dir amb aquest nom?..

Tribonià. Es el d'ell/..

Belisari. Es ell, l'Andreas!..

Jnstinia. L'Andreas! .. ell?.. L'assessi d' aquesta nit?

Belisari. Si oh, Magnific! Vólen sa llibertat! Y si'ls hi refusas, exclatarà la rebe-lió!. Amb aixó, ¡tria!..

Justinia. (*Esgarrifat.*) La rebel-lió?..

Theodora. *(Després d'haver amordassat a l' Andreas, redresantse amb tota sa magestat imperial, amb un peu demunt del cap del presoner, diu, dirigintse a Justinia, qui la ha interrogada amb una mirada.)* Aquest home es meú! que ningú'l tóquil...

Justínia. (*A Belisari.*) Vés, docs, y sense compasió ni tréva! Escláfals!..

Beiisari. *(Á Múndus y Constantiolus, desenveinant sas espasas).* Aném, oh!. capdills!..

S'en va pel fons' suguit de Múndus, Constantiolus y Caribert. Al ser al vestibul, fa un crit, alsant l'espasa, al que contestan els Catafractas, agitant las armas y amb crits salvatges.)

Justínia. Guardéu las portas!..

Els Escolaris de la Guardia, pássan al fons de la escena, y amb els Candidatus, se distribueixen per totas la portas, mentres tots els altres agrupats, al fons y ap op de la porta dreta, escoltan y miran, amb gran ansietat.

Triboniá. (*Mirant per la petita obertura, que hi ha en la porta de la dreta.*)¡Oh!.. Senyor!.. Al Hipódrom se báten furiosament!.. Tot el poble va armat!.. Aixó es la rebel_liò!..

Theodora. *(Abocada sobre Andreas.)* Ah!.. millor!.. que's matin..! que's degolli!.. que tot Bisanci crémi!.. Are ray, que tú no hi ets!.. Tant se m'endona!..

La cridoria esdevé espantosa; aixordadora.

Crits. *(Dintre.)* L'Andreas!.. Volém l'Andreas!..

Tots. *(Els que hi han en escena.)* Oh!.. la rebel·lió!.... Ja vénen!..

Crits. *(Dintre.)* Móri l'Emperador!.. Móri l' Augusta!..

Sonan, furiosament, a dintre, las trompetas.

TELO RÁPIT

ACTE SETÉ

Una gran sala del palau. Es un encreuhament format per tres voltes. Grans arcades cintrades, s'apoyan demunt de columnes baixes y groixudes. El tot, ple de pintures Al fons, gran porta, xapada de bronze daurat, que s'obra y tanca quan s'indiqui. A la dreta, volta ombrivola que dóna a un altre porta. A la esquerra porta baixa cintrada amb reixa de bronze; mes endins, una volta fosquíssima.

A la esquerra, un llit baix de bronze, cobert de pells de tigre. A la dreta, una taula, amb una gerra y una copa al demunt. Cadira y silló, a cada banda de taula. Lampadaris, al fons, cap a la esquerra amb ciris encesos que donan una llum escasa y sinistre. L'aspecte general es llobrec. Es de nit.

Al alsarse'l teló, l'Emperador Justinià està mitj agegut demunt del llit. Vora la taula hi han Tribonià, Priscus y Eufratas; y els Guardias cubicularis ocupen tot el fons de la escena, armats y en peu de guerra. Tots escolten la remor llunyana del combat, quin ressó arriva de tant en tant, esmortuít per la distancia. Cridoria y tocs de trompetes.

ESCENA PRIMERA

TRIBONIÁ, PRISCUS, EUFRATAS, ELS GUARDIAS CUBICULARIS *y* JUSTINIÁ

Triboniá. (*A la esquerra de la taula, acotat, escoltant, y a Priscus, a mitja veu. Tota la escena es en veu baixa*). Que sents rès, tu?

Priscus. (*Lo mateix, a la dreta de la taula*). Rès més que una cridoria llunyana...

Eufratas. (*Avansant, desde'l fons cap al prosceni, y a Triboniá*). Les portes del palau són tancades, amb tanta cura, que la remór del combat no hi pot arrivar fins a nosaltres.

Triboniá. Ja estan ben guardades les portes?

Priscus. Qui pot assegurar-ho! Desde'l moment en que'ls escolars de la guardia han fet causa comú amb els amotinats!

Triboniá. Podem contar, al menys, amb els que'ns voltan?

Priscus. Per ferse matar, si.

Eufratas. Però, pera rès més...

Priscus. Sí... lo que's sense'ls homes d'en Mundus y de Belisari...

Eufratas. Estaríem perduts... Veus-ho aquí!

Triboniá. (*Apoyat en el respatller del silló*). Vet'aquí una restallera de desastres, oh, Priscus, que desafien tota humana prudencia. Les dues faccións rivals unides en una furia idèntica. La una, per venjar al seu Calcas, l'altre per arrebassarnos aquest Andreas. Las cohorts de la ciutat, simpatísant amb els amotinats. Els escolars de la guardia, deslliurant a l'Andreas y deixantnos,

apenas, el temps de fugir. Y desde fa dos días y dues nits, tot Constantinopla assetjant-nos y venint a batre, amb onades furioses, les muralles d'aquest palau. Y per acabar, el diví Justinià, l'amo del mon, amenassat de no trovar un lloc ahont no perilli la seva vida, y veientse obligat a fugir devant d'un desconegut, de qui podía haver llensat el cap demunt de la sorra del Hipòdrom! El qui m'hagués predit, tot això, el día de la inauguració dels jocs, l' hauría tingut per un insentat!

Priscus. Y aquest Andreas... d'ahont ha sortit, y quin dimoni'ns el ha enviat?

Triboniá. *(Baixant la veu, després d'haver donat una mirada cap al cantó ahont hi ha Justinià).* Silenci! Oh!... Priscus!... No parlis amb tanta lleugeresa d'aquell qui podría ser l'amo el día de demà! *(Amb veu alta).* Qui hi hà? Qui es?

Entra, depressa, per la dreta, l'Eudemó.

ESCENA II

Els mateixos, EUDEMÓ

Eufratas. Es el prefecte, qui ens dirà...

Priscus. Y bé?

Triboniá. Què?

Eudemò. Ahont es l'Emperador?

Priscus. Demunt d'aquest llit, que s'ha fet portar aqui, per més seguretat.

Eudemò. Haig de parlarhi. Es precís.

Va cap a l'Emperador, mentres els altres se retiren cap al fons dreta.

Justinia. (*Incorporantse*). Ets tu, prefecte?

Eudemò. Sí, oh, Senyor.

Justinia. Depressa, quines noves?

Eudemò. No gaire bones...

Justinia. (*Espantat, s'alsa, y s'emporta a l' Eudemó, cap al proscenı, mirant, amb por, als soldats del fons)* Més baix! No'ls hi despertis el desitj de ferme traició! No gaire bones... dius? Belisari m'ha fet a saber que havía pogut deslliurar el pòrtic de la Chalcé.

Eudemò. Sí, però no't deu haver afegit, que 'ls sediciosos hi han calat foc a la Chalcé!

Justinia. (*Aterroritzat, al igual que Tribonià, Priscus y Eufratas, qui paren la orella*). El palau crema! L'incendi pot arrivar fins aquí!

Eudemò. Això es lo que'ls amotinats volíen, però'l vent de mar s'ha alsat, soptadament, y ha escampat les flames demunt de la ciutat. Tot crema! Belisari s'ha hagut de replegar cap al palau, y la munió ha reconquistat totes les posicións que acababa de de perdrer. Satisfeta de la victoria, ha fet via cap a l'Hipòdrom, ahont la seva cridoria ens ha anunciat un fet importantíssim. Perdona, oh! senyor! però, convé que ho sàpigas. Hi han proclamat un nou emperador!

Justinia. (*Vivament*). Andreas?

Eudemò. No, Andreas, no... Hypatius.

Justinia. El nevot?

Eudemò. Sí, el nevot del vell emperador Anastasi. L'han assegut en la teva tribuna

imperial, y l'han coronat amb una cadena d'or, a tall de diadema.

Justinia. Y l'Andreas, no ha intentat rès?

Eudemò. L'Andreas ha desaparegut! Mort o ferit? Els meus espies ho ignoren. Y ha sigut aleshores que Belisari m'ha dit: «Ara que's pensen que han guanyat... y ara que estàn distrets amb la coronació, es quan vull jugals-hi la dèrrera partida. Els tinc dintre de l'Hipòdrom, y pels carrers deserts, jo hi dono la volta, y'ls ataco per allà ahont ells menys s'ho esperen... per la porta de bronze... Mentres que'n Mundus, en Constantiolus y en Narsés, ocupen les altres portes. Vesho a dir a l'Autòcrata. Si'm surt bé, avans de una hora, ja no hi hauràn sediciosos! Ara, si'm surt malament, tot lo més que podrà fer en Mundus, serà cobrir la retirada del Emperador, qui s'haurà d' embarcar, depressa, cap a la costa d'Asia. Ja os aniré enviant noves.»

Justinia. Que Deu l'ajudi! Ahont es en Priscus?

Priscus. (*Avansant*). Aqui, oh! Senyor!...

Justinia. Ves fins al pòrtic, y vigila l'arrivada dels enviats de Belisari, pera dirmho més depressa!

Eudemò. Tens la nau apunt, oh! senyor?

Justinia. Sí... (*Priscus s'en va pel fons. Al obrirse la porta pera donarli pas, se senten, al lluny, crits, remor de lluita y sò de trompetes. Pausa general. La porta's tanca. El soroll para. L'Euperador cau assentat en el silló*). Se baten furiosament!

Eudemó. No convindría prevenir a l'Augusta?

Justinia. (*Abatut, a l'Eufratas*). Avísala, tu, si saps ahont trovarla.

Triboniá. (*S'assèu en la cadira*). Dèu ser a les terrasses...

Eudemó. Contemplant l'incendi...

Eufratas s'en va, per la esquerra.

Justinia. (*Amb amargura*). Si, aquest incendi que's obra d'ella!

Eudemó. (*Amb sorpresa*). Obra d'ella?

Triboniá. (*Amb sorpresa*). Com?

Justinia. Si, obra d'ella! Jo volía anàrmen... Recòrdaten, prefecte! Tu, també m'ho aconcellavas...

Eudemó. Y Belisari...

Justinia. Y'l bon sentit ho exigía! Però, aquesta dòna va saber imposarnos la seva opinió contraria, fent exclatar sobre nosaltres aquesta tempesta... Deu sap amb quin fi!

Eudemó. Suposarías?

Justinia. Explícala, doncs, la seva conducta! En aquestes llargas nits d'insomni, que'l perill ens imposa, els recòrts se desperten, s'enllassen, aclarintse l'un amb l'altre. Are mateix hi pensava... En Marcel-lus crida auxili a l'Andreas. Ella es la única que no ho sent. Belisari vol registrar l'oratori y'ls jardins. Theodora s'esglaya y s'hi oposa... y després, s'ofereix a obtenirho tot d'en Marcel-lus, amb la dolcesa, y m'el fereix mortalment, privantnos de les confessions que'l torment l'hi hauría arrencat! Y per fi, l'Andreas la insulta públicament, y ella es la qui detura el bras del butxí, amb la excusa de que'l seu odi reclama més llarg suplici! Heu de convenir que's un odi molt

extrany, el que sent Theodora per l'Andreas, disputanlo a la mort, per tres vegades!

Eudemó. Efectivament.

Justinia. ...Y no'n té prou amb salvarlo... el vol tenir en el seu poder. Jo tinc la feblesa de consentirho, y, amb aire de triomf, ella se l'emporta, en el precís moment en que exclata la rebel·lió! Y'ls escolars de la guardia me traeixen, perque, en comptes de custodiarlo, el deslliuren, l'aclaman, el nomenen capdill suprém de la sedició! Y si aquesta va dirigida per un cap... se deu, com sempre, a la Emperatriu!... a n'aquesta dòna!

S'alsa.

Triboniá. Recordat, per això, oh! Grandesa, que quan els escolars de la guardia van deslliurar a l'Andreas, la desesperació, el terrór y la ira se pintaven en el rostre de l' Augusta!

Justinia. Tot devía ser pell, potsér...

Eudemo. Ta Sublimitat pensa?

Cridoría llunyana.

Justinia. Silenci! Escoltéu!... (*Paran l'orella tots. Se sénten al lluny crits més forts y só rogallós de trompetas. Páusa. Justiniá torna a cáure, assegut en el silló*). La méva sort và a decidirse! quina partida!... Ens estém jugant l'imperi!... Avans que les primeras clarors del matí hagín esblainat la llum d'aquestos ciris... o seré l'amo del mòn, o el darrer dels escláus!... En l'Hipódrom no s'hi ha pas vist may lluita semblant, ni carrera més furiosa que aquesta! Quin carro arrivarà primer a la fita trionfal? El

d'Hypàtius? El méu? Per qui féu juguesca oh! vosaltres? Per ell, o per mi?...

Els ha mirat amb ayre sospitós, després d'haverlos agafat pels punys.

Tribonia. (*Vivament*). Per tú, oh! Senyor!

Eudemo. (*Tranquilament*). Y amb els nostres caps per penyora.

Justinia. (*Deixant-los anar*). Els vostres caps doncs, me respónen de que no conspiréu contra mí, amb l'Augusta?...

Tribonia. Conspirar!...

Eudemo. Nosaltres!...

Justinia. Y per que no? Aquest palàu es el niu de les conspiraciòns més silencioses y més negras. No las sentiu? S'arrapan pels murs, pujan y fan sordament el séu forat per cáure demunt de nosaltres, quan ménys un s'ho espera. Qui pot asegurarme que aquesta dòna no està concertada amb l'Andréas?...

Eudemo. Que pot haver-hi entre l'Emperatriu y aquest home?

Justinia. No ho sé... Això, ets tú qui ho haurías de saber.

Tribonia. Y si 't dignéssis interrogar a Antonina?

Justinia. No'n treuria rés... Y tampoc vull usar de violencia amb la muller de Belisari!... Però, un o altre parlarà, sinó de grat, per forsa...

Eudemo. Macedonia?...

Justinia. Aquesta si... que jo púgui dominar la sedició, y ja veuréu si ho sabre tot..

Crits. (*Dintre, més aprop*). Victoria! Victoria!

Justinia. (*S'alsa, vivament, y diu barbote-*

jant). Es dir, si ja no es massa tart... y si aquets crits no volen dir que...

S'obra la porta de la dreta. Cridoría, resplandor d'antorxas. Và cap a l'esquerra y diu cridant als soldats inmòvils.

Justinia. Ja vénen... A mil... A les portes!.. Féuse matar pel vostre Emperador!... Oh! covarts y fellóns!...

Entran Caribert y Priscus per la porta de la dreta.

Crits. *(Dintre)*. Victoria! Victoria!

ESCENA III

Els mateixos, CARIBERT *y* PRISCUS

Caribert. Victoria! oh! Magnífic!...

Avansant cap a Justiniá

Justinia. (*Reculant cap a l'esquerra y amagant-se darrera d'una columna*). Enréra, tú! qui ets tú? Vols dir que això no es un parany? (*Moviment de Caribert*). No avánsis... qui ets tú?

Caribert. (*Amb sorpresa*) Caribert!...

Justinia. (*Després d'haver-lo mirat*). El franc? Ah! bé! Si ets tú... Y que 'm volías dir, fill méu? qué?...

Corrent cap a Caribert, y agafant-lo pêl bras; el porta cap al prosceni, dreta.

Caribert. Belisari triomfa!... *(Moviment d' alegría de Tribonià y Eudemó)*. Els amoti-

nats sorpresos dins de l'Hipódrom, y atacats per totas les portes, s'empényen, apilotantse els uns demunt dels altres, y esclafant-se per les gradinatas, ahont els bárbars no han de fer més que colpejar al etzár. Es un carnatge esglayador!

Justinia. Molt bé .. Veus? Molt bé... Gloria al Déu de las batallas!... Y l'Hypátius?

Caribert. Presoner.

Justinia. (*Esclatant en una riallada*). Ah! ja! ja! ja! .. Presoner... Es a dir que l'han agafat... Sia en bona hora!

Caribert. Jo l'he agafat y desarmat amb aquesta má. Perxò m'envía Belisari. Aqui tens, oh, Senyor! la cadena d'or que l'hi servía de diadema!

L'hi dona.

Justinia. (*Torsant la cadena febrosament, amb un geste significatiu, y llensant la, després demunt de la taula*). Are l'hi servirá de collaret! Y, sabs que t'honora molt, oh! Claríssim, l'abrassar aixís, amb aquest entusiasme, la cáusa d'un capdill que no es el tèu?

Caribert. Soc el téu hoste. Atácan el téu palau... el defenso. No es, ni abnegaciò per tú, ni odi pêls sediciosos.. Es el méu dever, res més.

Caribert. Y, el méu, será 'l de recordármen. Però, no'm dius rés de l'Andréas?

Caribert. Ha desaprregut. Y, are, qu'ets vencedor, oh, Magnífic! parlém de clemencia. Belisari ha sospés el carnatge. Espera les tévas ordres. Més de la meitat d'aquets desgraciats renuncien a combátrer, llénsen

les armas y agenollats en la sorra, imploren la téva pietat.

Justinia. (*Amb violencia*). Rés de pietat!... Matéulos a tots! Encare que la sang vos arrivi a mitj cós, no hi fá rès!

Caribert. Mira que, amb una paráula condempnas a mort, vint mil criaturas humanas!

Justinia. No més? Digas a Belisari que no gosi pas a presentar-se al méu devant, mentres hi hagi al Hipódrom, un sol amotinat amb vida!

Caribert. Aixís, haurás de encarregar-ho a un altre aquest missatge... Jo no soc servent del butxí!

Justinia. (*Mirant-lo de través, amb desconfiansa*). Esta bé... (*An en Priscus*). Ves-hi, tú, y que s'afanyin!

S'en và en Priscus. Entra Theodora seguida d'Antonina.

ESCENA IV

Els matiéxos THEODORA, ANTONINA, *Després,* MUNDUS *y* CONSTANTIOLUS

Justinia. (*A Theodora, qui vé de l'esquerra*). Acóstat, oh, l'Augusta! Em d'estar alegres.. Tot và bé! (*Apart a l'Eudemó*). Ja veurás com la séva primera paráula serà per l'Andréas. (*En véu alta a Theodora, qui ha avansat cap al prosceni*). La rebel-lió està dominada y el capdill dels sediciosos, presoner nostre!

Theodora. (*Vivament*). L'Andréas!

Justinia. (*Donant una mirada a Triboniá*). No, l'Andréas, no... L'Hypátius... al qui ja havíen coronat emperador. L'Andréas ha desaparegut.

Theodora. Mort?

Justinia. No se sab! (*Apart a l'Eudemó, agafan-lo pêl bras amb ira*) Ho véus?

Cridoría dintre

Antonina. (*Apart a Theodora*). Vés amb compte...

Aumenta la cridoría dintre.

Justinia. Qué són aquets crits?

Entran per la dreta, Múndus y Constantiolus, amb la cuirassa feta malbé, amb la cota rompuda, bruts de sang, en fi, portant en sas personas els efectes del combat, seguits d'un escamot de Catafractas, que portan bàrbarament agarrotat a l'Hypátius.

Mundus. Aquí tens a l'Hypátius oh Magnífic!... Te'l portém pera que 'l contemplis.. Es una magestat caiguda! Ah!... ja!...

Riu sarcásticament.

Justinia. Molt bé! Múndus!... (*Rialles de tots, y brugit*). Cap a la «Tenáre» deseguida! Allà 'l deslliurarém de las preocupacións del poder... Vá!...

Tots riuen. Els soldats surten amb l'Hypátius, per l'esquerra.

Justinia. (*Donant un cop a l'esquena de Múndus*). Sembla que heu bregat de ferm, oh! Múndus!...

Mundus. No t'ho pots pas pensar, oh! Altí-

ssim! Un veritable combat de gladiadors... Però, l'aspecte de Bisancí es dolorós... Tot crema! Santa Sofía ja no es més que un munt de runas...

Justinia. Millòr, aixís la podrém reconstruir encare mès hermosa de lo que era. Vina, oh! l'Augusta, a rendir homenatge al nostre sucsesor...

Amb ironía.

Theodora. No, dispénsam d'asistir al suplici d'aquest desgraciat.

Justinia. Tú mateixa. (*Apart a l'Eudemó*). No la perdis de vista.. y a la Macedonia fesla venir desseguida a la méva cambra. (*En veu alta*). Tanquéu las portas del paláu! Fins a demà, oh! l'Augusta!... per que aquets pobres amotinats, encare me donarán feyna tota la nit. Cridéu al butxí!...

S'en và per l'esquerra, seguit de tots, quedant solzament en escena Theodora y Antonina.

ESCENA V

THEODORA *y* ANTONINA

Theodora. Desaparegut!... Ferit!... Mort!

Antonina. Més baix, oh! Divina!.. T'ho prego!...

Theodora. Y .. mort, o viu, ahont trovar-lo en aquesta ciutat que crema?

Antonina. Y com sortir? Las portas del palau son tancades.

Theodora. No pas per mí.

Antonina. Per tú, sobre tot, Augusta!... Créu-me, l'Emperador comensa a sospitar.

Theodora. Y que se m'endona a mi.

Entra l'Eufrátas, per l'esquerra.

Antonina. Silenci! L'Eufratas!...

ESCENA VI

Les mateixas y l' EUFRATAS

Eufratas. Allà hi ha una dòna a qui tu diu qu' esperes, oh, Resplandor Divinal... (*Saluda*). S'anomena Tamyrris.

Antonina. La egipcia.

Theodora. Y què'n haig de fer d'ella jo en aquest moments?

Antonina. Reb-la, oh, Senyora!... Jo t'ho prego! (*Apart*). May com are necessites dels seus sortilegis, tant per la teva salvació com per la del Andreas.

Theodora. (*Baix*). El filtre, si! (*A l'Eufratas*). Fesla entrar.

L'Eufratas se'n va, saludant.

Antonina. Gracies a n'ella, podràs plantar cara a totes les sospites del Emperador, y fins ell mateix t'ajudarà a cercar a l'Andreas.

Theodora. Si, si... Tens rahó.

Torna a entrar l'Eufratas, seguit de Tamyrris.

ESCENA VII

Les mateixas y TAMYRRIS

Antonina. Acostat, Tamirrys.

Amb un geste diu a l'Eufratas que's retiri. Aquest saluda y se'n va.

Theodora. (*A Tamirrys*). Es el filtre lo que tu'm portes?

Tamyrris. Si, oh, Sobirana!

Theodora. Aixís, ja sabs qui es la Zoé?

Tamyrris. Te vaig veure a la tribuna imperial. Y si'l cel hagués volgut ferme sabedora, avans, de la veritat... el meu pobre fill encare fora d'aquest mon.

Theodora. El teu fill?

Tamyrris. (*Amb dolor suprèm*). Es mort!

Theodora. Ah, malhaurada!...

Tamyrris. No ho savíes!... N'estava segura...

Theodora. Ha mort lluitant?

Tamyrris. No: assessinat a la presó, com una bestia que's mata perque si!... Vaig esperarlo tota la nit... y al veure que tardava 'm deya a mí mateixa: «Bah! Senyal que's diverteix en alguna disbauxa!». Peró quan va sortir el sol, y vaig veure que tampoc venía, aleshores vaig sentir la desgracia abatres sobre meu... Anaven venint noves, dutes pels sorolls del carrer, y per fí, la veritat. Peró, encare veig llampegar una esperansa!... Si'l meu fill es a la presó, bé poden deslliurarlo! Corro a trovar el capdill dels amotinats. Y, entre empentes, in-

sults, cops, cridant y plantant cara a tothom, arrivo per fí a vora seu y l'hi parlo. Ell m'escolta, y crida: «Aquesta dòna té rahò: anèm a les presons primer que tot y deslliurèm als captius!». Corrèm a les presons. Forsen les portes... Jo m'hi llenso primer que ningú, cridant a totes les reixes: «Fill meu! Amrú! Que no'm sents? Soc jo! Es la teva mare que't crida! Ahónt ets?» Y rès, rès!... Un dels guardians, ferit, me senyala una cova, en la que hi trovo al meu fill... al meu Amrú... tan jove, tan bò y tan coratjós, assessinat per ordre del Autòcrata... y ja glassat, en mitj d'un bassal de sanc. (*Pausa solemnial*). Peró are, tot s'ha acabat... La sedició està dominada, el teu marit triomfa!... En Cal-línides, el meu amo, s'entorna a Ràvena... Les nostres gavies han sigut trossejades en el combat del Hipòdrom... y'ls tigres han fugit, esporuguits per la furia dels homes... Y jo ja no tinc altre feina, en aquesta malehida ciutat, que entregarte 'l filtre. Aquí'l tens.

Theodora. Es a dir que, amb tot y la teva pena, encare te'n has recordat?

Tamyrris. No't vaig prometre una beguda que tindría la virtut de sotmetre a l'home estimat a tot el teu voler y a tots els teus desitjos?

Theodora. Si.

Tamyrris. Pren-la, doncs... No hi ha pas voluntat, per ferma que sía, que resisteixi al seu poder.

L'hi dona una ampolleta d'àgata.

Theodora. Oh! (*Prenentla*). No pots pensarte còm t'ho agraheixo, Tamyrris!... Quin preu demanes per aquest tresor?

Tamyrris. Per mi... rès.

Theodora. Què puc fer, doncs, pera endolsir les amargors de la teva vida?

Tamyrris. La meva vida s'ha acabat. Tu no pots fer rès per ella. T'hauría demanat l'indult del meu fill!... Ja que no pots otorgàrmel, otorgam, en cambi, el d'un altre...

Theodora. Ja'l tens!

Tamyrris. Vés amb compte, oh! l'Augusta!.. Mira que's tracta d'un dels capdills dels amotinats!..

Theodora. No hi fa res!..

Tamyrris. ...Del que va forsar, atiat per mi, las portas de las presons! ...

Theodora. L'hi pagaré'l téu déute!..

Tamyrris. Y'm promets salvarlo?..

Theodora. T'ho juro!...

Tamyrris. Encare que sigui el més culpable de tots, per tú?... Encare que sigui el ¡qui't va oféndre, mortalment?..

Theodora. (*Vivament.*) Ah!., malhaurada!.. Acába!.. De qui parlas?..

Tamyrris. De l'Andreas!

Theodora. (*Amb un crit d'alegria.*) Ahont es?....

Tamyrris. (*Amb quietut*) Recórdat que has jurat.....

Theodora. Si!... si!... que'l salvari!... Ho he jurat y'l salvaré!... Estigas tranquila!... No temis res, de mi, en contra d'ell!.... L'han agafat, potsér?..

Tamyrris. No!..

Theodora. L'han ferit, doncs?..

Tamyrris. Si!....

Theodora. Mortalment?..

Tamyrris. No!.. sosségat..... A l'hora baixa, una sageta se l'hi ha clavat, aqui, sobre del cor. Però, jo, que soc entesa, també, en l' art de curar, he amorosit, amb un bálsam, la ferida, la he envenada, y l'hí he fet béurer un brevatge que l'ha submergit en una son prcfonda, que encare dura.

Theodora. *(Vivament.)* Ahont es, are?.. Jo'l vuy véurer!..

Tamyrris. *(Indicant, amb un gesto, al esquerra.)* Sota una d'aquellas volta... Guardát per tres dels nostres domadors.

Theodora. Oh!... aqui?.... Y si'l conéxien?...

Tamyrris. No tinguis por! L'hi he cobert la cara amb un vel negre.

Theodora. Que'l pórtin, aqui, desseguida!

Durant tot lo que seguéix, Tamyrris va fins a la porta de la esquerra. Tres Domadors, a qui ella ha fet senyal, entran portant a l'Andreas, a pés de brassos, amb la cara coberta d'un vel.

Tamyrris. He pensat que fora la millor manera de salvarlo, venint lo a posar baix la téva protecciò.

Antonina. *(En el moment que pórtan a l'Andreas, apart a Theodora.)* Oh!.. Senyora!... A quin perill t'exposas!..

Theodora. Y ell, que no hi está exposat a tota mena de perills, fóra d'aqui?..

Antonina. Peró, si l'Emperador!....

Theodora. Té altres preocupacions, are, l' Emperador!.. Vés! Vigila per aquell cantó... Ja't cridaré.., y mirarém de posar a l' Andreas, en lloc segúr... dintre del palau.

Els Domadors colocan a l'Andreas desmayat demunt del llit de bronze y s'en van. Theo-

dora alsa el vel; y contempla a l'Andreas, amb inquietut. Aquest va tornant, a poc a poc, en si·

Tamyrris. Mira... Véus?.. Ja's va despertant. (*Cridantlo amb dolcesa.*) Andreas!..

Theodora está colocada la dreta, fora de la vista d'ell.

Andreas. (*Incorporanse amb pena.*) L'Andreas!.. soc jo!.. Qui'm crida?.. Ah!.. La Egipcia!..

Tamyrris. Si... Com va la ferida?..

Andreas. Me dona una cremor!.. Y m'estic morint de sed!..

Antonina va a la taula, aboca vi en la copa, y la passa a Theodora, qui la dona a Tamyrris. Aquesta la llarga a l'Anereas, que beu ávidament.

Andreas. No'm dius res de lo nostre... Tot va malament... Veritat?

Tamyrris. Si.!.

Andreas. Y l'Styràv, en Timoclés y en Faber... els méus bons amics?.. que s'han fet?..

Tamyrris. No ho sé?..

Andreas. (*Amb desesperació, tornant la copa a Tamyrris*) Ahont m'has portat?.. Ahont soc?..

Tamyrris. En lloc segúr. Bisanci no es més que una foguera inmensa.

Andreas. Millór!.. Axís hi podrém cremar a Theodora!.. a la bagassa!..

Cau sense forsas demunt del llit.

Theodora. (*Baix a Tamyrris, sense ser vista d'Andreas, prenent la copa de mans d'aque-*

lla y danantla a l'Antonina.) Ja n'hi ha prou!.. Pots anàrten... Y pensa que, are y sempre, tens en Theodora una amiga veritable!.. Vés!...

Tamyrris, s'en va, amb Antonina, per la dreta, després d'haver deixat, aquesta, la copa al demunt dé la taula.

ESCENA VIII

THEODORA Y ANDREAS

Theodora. *(Avansant cap a Andreas.)* Andreàs.

Andreas. (*Alsantse, sense móures del llit amb un crit d'horror*) Tú... Theodora!..

Theodora. *(Vivament)* No cridis!.. Té cércen y Belisari no es lluny!..

Andreas. Que vingi, si m'ha de estalviar l' horrór de la téva presencia!..

Theodora. *(Dolorosament.)* L'horror?..

Andreas. Tú... tú, Theodora!..

Theodora. Y que l'hi has de tirar en cara, a Theodora?.. Mal haurat?.. Ja véus si n'es de venjativa, orgullosa y crudel aquesta emperatriu, a qui tu gosas insultar al devant de tot el séu poble... y ella,'s venja, salvante!...

Andreas. Y venent y perdent a tots els meus amics?

Theodora. Jo?... Jo?... Jo he fet això?

Andreas. Qui va delatar el complot, si no tu?

Theodora. Jo espía? Y dels teus actes? No ho

creguis això, Andreas!... Es insensat!... Es de boig l'imaginarho tant sols!

Andreas. (*Agafantli la mà, amb violencia*). Y en Marcel-lus? No va ser aquesta má la que l'hi va clavar l'agulla al bell mitj del cor?

Theodora. Si, això si. Va ser aquesta.

Andreas. Ah!...

Rebutjantla.

Theodora. Peró va ser perque, aterroritzat pel torment y lo que hauría pogut confessar, va dirme cridant: «Matam, o sinó ho diré tot». Y per ell, per tu, per deslliurarlo de la tortura y per salvarte, vaig donarli el cop mortal. Això no pots pas dir que sigui un crim!

Andreas. Més val que sía aixís. Al menys no hauré sacrificat la meva santa causa al teu malehit amor! Y are, ja'ns ho havèm dit tot, veritat? La muller del César victoriós no hi té rès que fer amb el sediciós vensut. Me'n vaig. Adéu!

Prova d'alsarse y baixar del llit, amb gran gran esfors.

Theodora. (*Donant la volta al llit per la esquerra, amb l'intent de barrarli el pas*). Te'n vas? Totes les portes del palau son tancades. Ahónt aniràs?

Andreas. (*Desfentse d'ella*). Allà hont tu no hi siguis!

Theodora. Hi haurá el butxí!

Andreas. Més m'estimo ell que tu! (*Ja dret, tambaleja*). Oh, Deus!... Aquesta ferida... les forses me manquen!...

Cau assegut al llit; a la dreta.

Theodora. (*Darrera d'ell, casi abrassantlo*). Ja ho veus!... El cel es qui't posa a les meves mans, y qui no vol que'm robis la teva salvació y'l teu amor!

Andreas. (*Sense mirarla*). El meu amor?... Mentida! Jo no t'he estimat may, infame! No ets tu a qui jo estimava, sinó a un ser que ja no existeix... a un fantasma adorable!... a la Myrta!

Theodora. (*Darrera d'Andreas, de primer amb un genoll demunt del llit, desprès amb els dos; y per fi, extenentse tota quasi sobre d'ell, de cara al públic*). Axís, digaho d'una vegada! Es la teva Myrta qui tu anyoras? Oh! Deu!... Però, es possible? La Myrta rival de Theodora! Es en va, perque ja no hi ha ni la una ni l'altre! No! Aquí no hi ha més que una desgraciada que plora, als teus peus, afollada y esporuguida! Oh'l meu Andreas estimat! de genolls jo t'ho prego! Deixam portarte a un lloc en el que ja no hauré de tremolar may més, per tu! Vina, oh! 'l meu adorat! Vina! Insultam, malehexem! colpejam! Però, deixam salvarte... y si tu vols, desprès, matam.

Amb deliri suprém d'enamorada y cercant, durant tot el parlament, el petó d'ell.

Andreas. (*Girantse una mica cap a n'ella, amb fredór*). Ah! diablesa! Es una llàstima que malgastis, axís, els sortilegis de la teva veu y de las tevas miradas! Ves, dòna, vés! Si aqui ja no hi tens rès que fer! Nosaltres, som els vensuts; els pobres grecs! Sang empobrida! Rassa apagada! Contemplals, als nostres vencedors! No t'hi has fixat amb aquests Goths d'amples espatlles? El teu nou amant has de cercarlo entre els nostres vencedors.

Theodora. (*Amb un crit de rabia, redressantse, de genolls en el llit*). Ah! miserable! Cridaré que ets aquí!

Andreas. (*Fredament*). Crida-ho!

S'alsa, amb pena, per fugir d'ella, y va cap a la dreta, apoiantse en el silló, y amb l'altra mà en la ferida.

Theodora. (*Agenollada en el llit y sentada demunt dels talóns)*. Ah! no, no! Massa que ho saps que jo no ho faré. Y tu n'abusas, torsantme'l cor y esbocinantme!! Y això es injust... es de covart! Sí, sí, de covart! Ah, com es que sent tant desgraciat encare vulguis ser crudel? (*Rendida per la pena. Andreas cau assegut en el silló, y veient la guerra, aboca vi en la copa)*. Y jo encare soc aquí! Aceptantho, tot, de tu! Me tractes sense pietat, com a una esclava... y encare t'admiro! Això'm revolta, m'exaspera, 'm desconsola, sí! però per això es en va, no puc odiarte! Oh... Deus!... y no poguerte salvar, perque tu no ho vols! (*Veientlo beure, l'hi ve sobtadament una idea*). Ah!... sí!... sí!. . el filtre! (*Agafant la ampolleta que porta penjada al coll)*. «Qui'l beurà»—ha dit la Egipcia...—«Restarà sotmés a tot el teu voler y a tots els teus desitjos!» Sí!... Sí!... (*Baixa del llit, depressa*). Ah!.. no m'has dit diablesa? Doncs, are'n seré, ja que tu m'hi obligas! (*Andreas, sorprès del geste d'ella, posa la copa al demunt de la taula, y se la mira fixo. Ella amaga, vivament, la ampolleta, se domina y cambía de to*). No! no 'n fassis cas de lo que dic, oh, 'l meu Andreas! Apa! parlem tranquilament, fredament, eh? vols? (*Va cap a n'ell, a poc a poc, s'aprofita d'un moment, en que ell*

l'hi gira la cara pera evitar ses mirades, dona la volta a la taula, per derrera d' ell, y ràpidament, aboca el filtre en la copa, tot parlant). Quedèm en que l'amor s'ha acabat! Aqui tu no t'hi pots estar, veritat? Ens poden sorpendre... y aleshores, tu't perts, y jo amb tu! Ja veus que't parlo'l llenguatge de la rahó! Deixam portarte allà ahont jo sé... Deixam cuidarte... Com una amiga... Com una amiga, no més... tranquilisat! Perque be'n som d'amics, per això, veritat?

Andreas. (*Desde qu'ella se l'hi ha acostat, ell l'hi ha girat la esquena, aguantantse el cap amb sa mà dreta y'l bras en el del silló*). May!

Theodora. (*Donant la volta a la taula y passant a la dreta*). Es dir, que refusas?

Andreas. Sí...

Theodora. Ni'l lloc retirat que de bon grat t'ofereixo?

Andreas. (*Agafa la copa y beu*). Ni això! Rès! Y si no tinc altre remey que triar, entre'l ser salvat per tu, y'l morir assessinat com tots els meus amics, ja he triat: me quedo!...

Torna a beure y posa després la copa al demunt de la taula.

Theodora. (*Amb alegría que no pot dominar, anant cap a n'ell*). Ah!...

Andreas, (*Dret*). No te m'acostis! (*Amb rabia que va creixent*). Vesten! Perque jo t'odio! que no ho comprens, per fi, que t' aborreixo? Vesten! Fuig del méu devant.

Theodora. (*Reculant esglayada*). Oh!... Deu!

Andreas. (*Fora de si, anant al mitj de la escena*). T'he dit qne t'en vagis, dimoni! Fora!

Theodoaa. (*Plorant y suplicant*). Oh! 'l meu Andreas! Com es que'm tractas axís? Eh? Quin mal t'he fet?

Andreas. Quin mal? Es dir que no ho saps? Ah! molt bé!... Es dir que haig de ser jo, qui t'ha de fer present el mal que m'has fet? Vas trovarme franc, sincer, entusiasta, ple de fe! Aquesta novetat va encisarte, y tota tu't vas revifar, banyant els teus sentits, cremats per tota mena de luxurias, en la frescor de la meva ànima jove! Y per conservarne'l regust, vas representar, disfressada de viuda, la parodia de totes les castedats del cos y de l'ànima. (*Amb sarcasme y com un boig*). Y, jo, vaig ser tan estupit, que m'ho vaig creurer tot, y'm vaig despertar en els brassos de una cortesana! Perquè tots aquells deliris y tots aquells èxtasis que jo'm pensava qu'eran per mi tot sol... a qui no'ls havies prodigat, avans? No'm vas donar més que'l rebuig de totes les baixeses de la acróbata y de totes les complacencies de la sobirana! No ets més que traició, hipocresia, mentida!... Sí! sí! Mentida, les teves mirades! Mentida, les teves paraules! Mentida,'ls teus plors! Mentida, les teves rialles! Mentida tota tu! Tota! Mentida! Mentida! Y, jo, are, voldría, amb tots el petons mentiders que tu m'has fet, escupirte a la cara tots els que m'has robat! Sí!... sí!... robat!... robat!... Lladra d'amor!

Theodora. *(Que l'ha escoltat, amb aire de triomf, llensant-se cap an ell)*. Ah! m'insultas mássa! Es que encare m'estimas...

Andreas. (*Desfént-se de ella*). Jo? Dimoni!

Theodora. (*Penjant-se del coll d'ell*). Té dic que m'estimas.... Y que aquesta rábia y aquesta furia d'home engelosit, no son més que amor... Amor! Si... Amor!

Andreas. (*Quasi cedint*). Si, si, potsér si... Però, jo no sé si es rabia, furia, amor, dolor o bogería... No ho sé!... qui sap!...

Theodora. Virtut divina! Obra l'encís del filtre... No lluitis més, oh, el méu estimat.. Tórnam l' Andreas d'avans!... Diga-ho... Diga-ho... que m'estimas!...

Andreas. *(Rebutjant - la feblement).* Amb horrór!

Cáu, apoyant un genoll en la vora del llit.

Theodora. Peró, que tens? Aquesta grogór!

Andreas. (*Esmaperdut).* Y aquest vértic!... Y aquesta sed!... *(Furios escometent-la*). Enrera!.. dampnada!... Que hi havía en aquesta beguda?

Theodora. *(Aterroritzada*). El filtre...

Andreas. Ah! però, això, es foch... Oh! Deus!... Foc que 'm crema per dintre!... Em devora!... Això es la mort!...

Cáu extés demunt del llit, amb el cap envers l'espectador.

Theodora. La mórt? Però, no... La mort? *(Contempla l'ampolleta y llegeix unas lletras que hi han escritas).* Oh! *(Crit esgarrifós*). Diu... «Per Justinià!...» Ah! la bruixa malehida!... Venjava al séu fill!.. *Se llensa amb desesperació demunt de l'Andréas agonitzant, l'alsa y prova, inutilment de reanimar-lo).* Andréas!... Amor méu!... Escóltam... no 't moris! Jo no ho vuy que 't móris!... Sents? Y pensar

que he sigut jo qui t'ha donat la mort!... quin horror... (*Amenassant el cel, amb el puny clós*). Ah! el butxi celestial com me colpeja! Respón-me, Andréas! Párla!... Eh, que si, que'm sents? Eh, que 'm veus bé? Soc jo! Jo, Theodora! Però, no, no! Soc la teva Myrta idolatrada!

Ella l'hi alsa el cap, ell la mira y fa un sospir.

Andreas. Theodora!...

Cáu mort.

Theodora. Oh! tot s'acabat!... L'he mort!... Jo, jo l'he mort!... Jo!... Ah! miserable!... miserable!... Jo, si, si, jo!... Oh! Andréas!..

Romp en un plor terrible, cayent demunt del cós, inmóvil. En aquest moment, y mentres ella plora; sanglotant demunt del cos d'**An**-dréas, la porta del fonts s'obra lentament, sense soroll, y compareixen Justiniá, amb Triboniá y Eudemó. Derrera, se véu a Belisari, al cap dels séus soldats, y destacantse tots demunt de la rojenca resplandor de la ciutat que crema. Qüadro. Páusa solemne. Silenci general. Entra per l'esquerra Gòrgias, amb Eufratas y 'ls tres ajüdants, y, a un signe del Emperador, báixan fins a la vóra del llit silenciosament, quan Theodora alsa el cap; Justiniá y 'ls altres hauràn avansat també cap a la dreta, y ella, esgarrifada, els contempla, al séu entorn, mirant-la tots inmóvils.

ESCENA IX Y ULTIMA

THEODORA, ANDRÉAS *(mort)*. JUSTINIÁ, EUDEMÒ, TRIBONIÁ, EUFRÁTAS, GÓRGIAS *y 'ls trés ajudants. Tots aquests en escena. Al fons fora la porta*, BELISARI *y soldats*.

Theodora. (*Veient, primer a l'Eudemó*). Tú? (*Adonant-se de Justiniá*). Ah! l'Emperador!... Ah! ja ho entenc... la mort? (*Silenci*). Y cóm? (*A un geste de Justiniá el butxí s'acosta an ella y l'hi ensenya uu llás de seda vermella que duya amagat. Ella s'esgarrifa*). Oh!

Justinia. (*Al butxí*). Féu lo manat!...

Górgias prèpara el llás fent la vaga corredissa

Theodora. (*A Justiniá*). Vétaqui 'l téu valor! Oh! covart!... Tú no triomfas més qüe de sedicíosos cayguts y de dònas indefensas!...

Sempre agenollada en el llit, sentada demunt dels talóns com una fera escomesa, se desfá un collaret que porta y 'l llensa, s'obra el coll de la túnica, espitragantse bé, y deixant al descobert bon trós del pit, tot el coll, y part d'esquena. Després, amb un garbós cop de mà, se recull els cabells y amb la pinta a les dents, se'ls lliga ben alts, deixant ben lliure 'l clatell s'acosta demunt de l'Andréas, y colocant-li el cap en sa falda, diu movent el cap amb una esgarrifansa de goig, com aquell qui es và a llensar al mar.

Quan tu vulgis!... Ja estic a punt!... Depréssa!...

Sonan dintre las trompetas.

Crits. (*Dintre*). Gloria a Justiniá!...
Crits. (*Id*). Visca 'l triomfador!...
Crits. Gioria!... Visca!...
Theodora. (*En el moment en que Górgias l'hi vá per llensar el llas al coll, ella fa una rialla sarcástica y diu grotescament*). Comedia!...

TELÓ RÁPIT

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

GRAN GUINYOL CATALA

L'Inginyer Nou. . . . . o'5o

La Grapa de Ferro. . . . . o'5o

Preu: 2 pessetes - Núm. 96